

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота / проект

другий (магістерський)

(рівень вищої освіти)

на тему Управління ліквідністю та платоспроможністю машинобудівного підприємства

Виконав: студент 2 курсу, групи ФБС -18-2мз

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та

(код і назва спеціальності)

страхування»

освітньої програми фінанси, банківська справа та

(код і назва освітньої програми)

страхування

спеціалізації _____

(код і назва спеціалізації)

Шевченко К.О.

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент, доц., к.е.н. Ткаченко Є.Ю.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент доцент, доц., к.е.н. Шапуров О.О.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя

2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ ІНСТИТУТ

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код та назва)

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(код та назва)

Спеціалізація _____

(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«___» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ / ПРОЕКТ СТУДЕНТОВІ
(СТУДЕНТЦІ)

 Шевченко Карині Орханівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи (проекту) Управління ліквідністю та платоспроможністю машинобудівного підприємства

керівник роботи Ткаченко Єлизавета Юріївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «10» вересня 2019 року № 1539-с

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи Законодавча нормативна база. Публічна фінансова звітність ПАТ "Мотор Січ". Літературні джерела. Фахові періодичні видання.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити

Розділ 1 Теоретичні основи управління ліквідністю та платоспроможністю машинобудівного підприємства.

Розділ 2 Дослідження ліквідності та платоспроможності ПАТ "Мотор Січ"

Розділ 3 Удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю на ПАТ "Мотор Січ"

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

Класифікація платоспроможності підприємства. Взаємозв'язок між показниками ліквідності та платоспроможності підприємства. Групування галузей машинобудівного комплексу України. Індeksi промислової продукції за 2011–2018 рр., у % до попереднього року. Виробництво основних видів машинобудівної продукції. Основні фінансово-економічні

показники ПАТ“Мотор Січ” за 2016 – 2018 рр. Структура джерел фінансування діяльності ПАТ“Мотор Січ” в 2016-2018 рр. Динаміка змін коефіцієнтів ліквідності ПАТ“Мотор Січ”. Аналіз ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2018 р. Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ”. Умови забезпечення платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” .

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Ткаченко Є.Ю., доц.,к.е.н.	18.09	18.09
2	Ткаченко Є.Ю., доц.,к.е.н.	18.10	18.10
3	Ткаченко Є.Ю., доц.,к.е.н.	19.11	19.11

7. Дата видачі завдання 10.09.2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
1	Дослідження теоретико-методологічних засад з теми, що досліджується	25.09.2019	виконано
2	Огляд літературних джерел з теми, що досліджується	01.10.2019	виконано
3	Збір даних та дослідження звітної документації ПАТ“Мотор Січ”	08.10.2019	виконано
4	Аналіз фінансової діяльності ПАТ“Мотор Січ”	18.10.2019	виконано
5	Розробка практичних рекомендацій щодо оптимізації діяльності ПАТ“Мотор Січ”	19.11.2019	виконано

Студент _____

(підпис)

Шевченко К.О.

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) _____

(підпис)

Ткаченко Є.Ю.

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

(підпис)

Шапуров О.О.

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Шевченко К.О. Управління ліквідністю та платоспроможністю машинобудівного підприємства.

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, науковий керівник – Ткаченко Є.Ю. Запорізький національний університет.

Інженерний інститут, факультет економіки та менеджменту, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, 2020.

Досліджено теоретичні основи управління ліквідністю та платоспроможністю машинобудівного підприємства. Проаналізовано сучасний стан та перспективи розвитку машинобудування в Україні. Проведено дослідження ліквідності та платоспроможності ПАТ “Мотор Січ”. Визначено напрями удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю машинобудівного підприємства.

Ключові слова: ДЕБІТОРСЬКА ТА КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ГРОШОВІ ПОТОКИ, ГРОШОВІ КОШТИ, ЛІКВІДНІ АКТИВИ, ЛІКВІДНІСТЬ, НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ.

ABSTRACT

Shevchenko K.O. Management of liquidity and solvency of machine-building enterprise.

Qualifying final work for obtaining a master's degree in higher education by specialty 072 – Finance, Banking and Insurance, scientific supervisor – Tkachenko E.Y. Zaporizhzhya National University.

Engineering Institute, Faculty of Economics and Management, Department of Finance, Banking and Insurance, 2020.

Theoretical bases of liquidity and solvency management of machine-building enterprise are investigated. The current state and prospects of development of mechanical engineering in Ukraine are analyzed. The liquidity and solvency studies of PJSC “Motor Sich” were conducted. The directions of

improvement of liquidity management and solvency of machine-building enterprise are determined.

Keywords: RECEIVABLES AND CREDIT DEBT, CASH FLOWS, CASH FLOWS, LIQUID ASSETS, LIQUIDITY, PAYMENT OPPORTUNITY, PAYMENT OPPORTUNITY.

АННОТАЦИЯ

Шевченко К.А. Управление ликвидностью и платежеспособностью машиностроительного предприятия.

Квалификационная работа для получения степени высшего образования магистра по специальности 072 – Финансы, банковское дело и страхование, научный руководитель – Ткаченко Е.Ю. Запорожский национальный университет.

Инженерный институт, факультет экономики и менеджмента, кафедра финансов, банковского дела и страхования, 2020.

Исследованы теоретические основы управления ликвидностью и платежеспособностью машиностроительного предприятия. Проанализировано современное состояние и перспективы развития машиностроения в Украине. Проведено исследование ликвидности и платежеспособности ПАО "Мотор Сич". Определены направления совершенствования управления ликвидностью и платежеспособностью машиностроительного предприятия.

Ключевые слова: ДЕБИТОРСКАЯ И КРЕДИТОРСКАЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ, ДЕНЕЖНЫЕ ПОТОКИ, ДЕНЕЖНЫЕ СРЕДСТВА, ЛИКВИДНЫХ АКТИВОВ, ЛИКВИДНОСТЬ, НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ, ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ, ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОСИЛАНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ	11
ВСТУП	13
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА	16
1.1. Економічна сутність ліквідності та платоспроможності	16
1.2. Методика оцінки ліквідності та платоспроможності: вітчизняний досвід	28
1.3. Сучасний стан та перспективи розвитку машинобудування в Україні	44
Висновки до розділу 1	58
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПАТ “МОТОР СІЧ”	61
2.1. Організаціо – економічні показники діяльності ПАТ “Мотор Січ”	61
2.2. Аналіз джерел формування та напрямів використання капіталу ПАТ “Мотор Січ”	73
2.3. Дослідження показників ліквідності та платоспроможності на ПАТ “Мотор Січ”	89
2.4. Аналіз фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ”	97
2.5. Аналіз формування фінансових результатів та показників рентабельності ПАТ “Мотор Січ”	102
Висновки до розділу 2	108
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ПАТ “МОТОР СІЧ”	111
3.1. Умови забезпечення платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” в контексті його фінансової безпеки	111
3.2. Оптимізація залишку грошових коштів на ПАТ “Мотор Січ” за рахунок оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованостей	126

	10
Висновки до розділу 3	138
ВИСНОВКИ	140
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	144
ДОДАТКИ	151

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОСИЛАНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ
ТА ТЕРМІНІВ

Слово / словосполучення	Скорочення	Умови використання
А		
Автор	авт.	
Автореферат	автореф.	
В		
Вулиця	вул.	
Г		
Гривня	грн.	біля цифр
Д		
Додаток	дод.	
Дисертація	дис.	
Доклад	докл.	
Доктор	д-р	у назві вченої ступені
Документ	док.	
Доцент	доц.	біля прізвища
З		
Завідуючий	зав.	при назві посади
І		
Імені	ім	біля прізвища
Інше	ін.	
К		
Кандидат	канд.	у назві вченої ступені
Кафедра	каф.	
Кабінет міністрів України	КМУ	
Л		
Літр	л.	біля цифр
М		
Місто	м.	
Мільйон гривен	млн.грн.	
Мільярд гривен	млрд. грн.	біля цифр
Н		
Науково дослідницький інститут	НДІ	
Номер	№	біля цифр
О		
Область, обласний	обл.	
Одиниця виміру	од. вим	
П		
Публічне акціонерне товариство	ПАТ	
Примітка	прим.	

Слово / словосполучення	Скорочення	Умови використання
Промисловість	пром-сть	
Р		
Рік	р.	біля цифр
Роки	р.р.	біля цифр
Розділ	розд.	
Район	р-н	
Рецензія	рец.	
Рисунок	рис.	
С		
Сторінка	с.	біля цифр
Т		
Таблиця	табл.	
Таке інше	т.і.	
Тисяч одиниць	тис. од.	біля цифр
Ф		
Факультет	фак.	
Ч		
Чоловік	чол.	

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання, які функціонують в умовах невизначеності та під впливом різного роду загроз, ставить перед керівним складом підприємства питання щодо прийняття виважених рішень в сфері забезпечення оптимального рівня фінансової безпеки, постійний моніторинг за яким забезпечує стабільність функціонування та дотримання основних стратегічних цілей підприємства.

У зв'язку з тим, що одним з основних індикаторів фінансової безпеки підприємств є ліквідність та платоспроможність, виникає потреба у визначенні та характеристиці основних умов, які забезпечують здатність до трансформації фінансових ресурсів в готові засоби платежу для підтримки оптимального рівня стійкості розвитку підприємств.

Об'єктивний аналіз ліквідності підприємства дає змогу своєчасно оцінити рівень забезпеченості грошовими ресурсами, за діяти важелі їх доцільного, ефективного розміщення та використання.

Збільшення взаємних неплатежів, недостатність оборотних коштів призводить до ризику незбалансованої ліквідності, що в результаті відбивається на перспективах подальшого існування підприємства

В умовах економічної нестабільності та кризового стану для більшості українських підприємств аналіз ліквідності є важливим елементом стратегії управління їх фінансовими ресурсами. Тому обрана тема є актуальною.

Ліквідність та платоспроможність підприємства досліджували в своїх працях зарубіжні науковці і практики: М. Абрютіна, М. Баканов, І. Балабанов, Т. Берднікова, Л. Бернстайн, Ю. Брігхем, Л. Гапенські, О. Грачов, А. Гропеллі, Дж. К. Ван Хорн, Е. Негашев, П. Ревентлоу, Г. Савицька, Р. Сайфулін, Н. Селезньова, Е. Сорокіна, Е. Уткін, А. Шеремет.

Серед вітчизняних авторів, праці яких присвячені теоретичним та методичним засадам платоспроможності підприємства, слід назвати М. Білик, І. Бланк, В. Бурчевський, Ф. Бутинець, М. Горбатов, О. Данілов,

В. Іваненко, В. Іващенко, М. Коробов, Г. Ковальчук, Л. Лігоненко, Є. Мних, В. Опарін, О. Терещенко.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей управління ліквідністю та платоспроможністю машинобудівного підприємства.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити теоретико-методологічні основи управління ліквідністю та платоспроможністю;
- визначити особливості сучасного етапу розвитку машинобудівної промисловості;
- проаналізувати фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність ПАТ “Мотор Січ”;
- визначити напрями удосконалення управління ліквідністю та платоспроможністю на ПАТ “Мотор Січ”.

Об’єктом дослідження є ліквідність та платоспроможність машинобудівного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні основи та методичні підходи до аналізу та оцінки ліквідності та платоспроможності машинобудівного підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному:

удосконалено науково – методичні підходи до управління ліквідністю та платоспроможністю ПАТ “Мотор Січ”, які, на відміну від існуючих, передбачають комплексне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю для регулювання залишку грошових коштів підприємства.

Теоретичною і методологічною основою роботи стали праці класиків економічної теорії, положення сучасної теорії фінансового менеджменту, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваних питань, а також законодавчі та інші нормативні акти України, що регламентують фінансову діяльність підприємств.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження виступають загальнонаукові положення системних досліджень, наукового пізнання, теорія і практика вітчизняного та зарубіжного аналізу: метод порівняння – для оцінки отриманих фактичних значень показників у динаміці та співставлення їх з нормативними значеннями; наукової абстракції – для виділення найбільш важливих показників оцінки ліквідності та платоспроможності машинобудівного підприємства; статистичні методи – групування, середніх та відносних величин; графічний та індексний методи обробки рядів динаміки; спостереження, групування, порівняння та узагальнення – для розробки висновків на основі отриманих аналітичних результатів. Дослідження базується на використанні принципу єдності теорії та практики щодо виявлення та усунення негативних факторів на платоспроможну діяльність підприємств.

Інформаційною базою дослідження виступали законодавчі та нормативні документи, закони України, зведені статистичні матеріали Державного комітету статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців, матеріали періодичних видань, а також дані фінансової звітності ПАТ “Мотор Січ”.

Практичне значення отриманих результатів. Положення роботи має певне теоретичне та практичне значення і може бути використано для оцінки ліквідності активів та платоспроможності машинобудівного підприємства. Це дасть змогу системно підійти до аналізу діяльності машинобудівних підприємств, сформулювати інструментарій дослідження платоспроможності.

Основні положення і результати кваліфікаційної роботи доповідалися на Міжнародній науково-практичній конференції "Вплив цифрової освіти на розвиток людського капіталу"(Internet-конференція), 20-21 листопада 2019 р. (м. Запоріжжя).

За результатами дослідження опубліковано 1 тези доповідей.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність ліквідності та платоспроможності

На сучасному етапі розвитку національної економіки України, в умовах економічної та політичної нестабільності, платоспроможність підприємства є однією із найважливіших умов його господарської діяльності.

Здатність підприємства вчасно та в повному обсязі розраховуватися за плановими платежами та терміновими зобов'язаннями, підтримуючи при цьому звичайний темп господарської діяльності, є однією із вимог фінансової стабільності підприємства та його конкурентоспроможності. Тому практичного значення при співпраці з підприємством набуває його платоспроможність, вона дає йому можливість стабільно фінансувати власну діяльність, що відображається у забезпеченості фінансовими ресурсами та характеризує надійність фінансових відносин з іншими фізичними та юридичними особами.

Окремі методологічні, методичні й організаційні аспекти управління ліквідністю та платоспроможністю досліджували західні науковці, зокрема Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Депалленса, Дж. Джоборда, В.В. Ковальов, М.М. Крейніна, М.С. Абрютіна, А.В. Грачов, Е.І. Уткін, А.Д. Шеремет та вітчизняні вчені-економісти – Н.В. Тарасенко, В.І. Іващенко, М.А. Болух, Є.В. Мних, В.М. Мельник та інші. Проте і дотепер єдиної точки зору щодо трактування сутності ліквідності платоспроможності підприємства у роботах цих авторів не виявлено.

Нині не існує єдиного підходу щодо визначення поняття «платоспроможності підприємства», тому розкриття сутності даного показника є актуальним з точки зору теорії [2,с.116].

Наукові підходи щодо формування цього поняття розглянуто на рис.1.1.

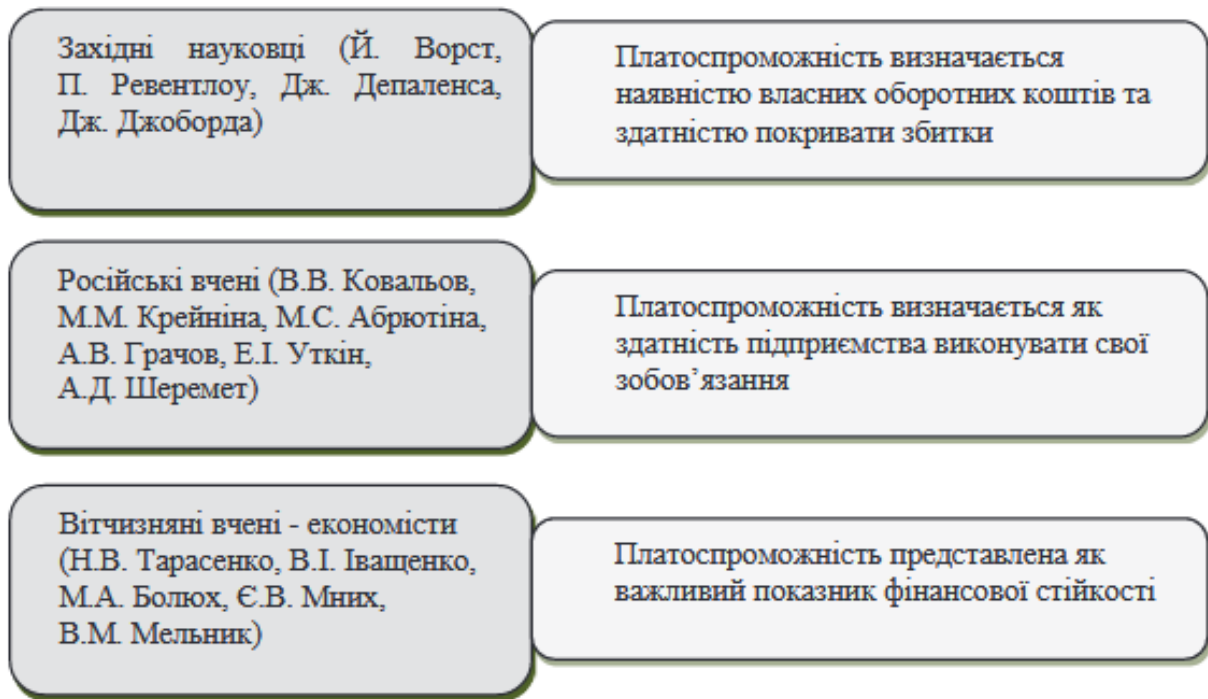

Рис. 1.1. Підходи до визначення економічної сутності платоспроможності підприємства

Ми вважаємо, що найбільш точно відображає сутність досліджуваного поняття таке визначення: платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Одним із завдань вивчення платоспроможності підприємства на сучасному етапі є потреба у її всебічній класифікації.

У економічній літературі найчастіше виділяють два основні види платоспроможності (за часовою ознакою):

- поточну;
- очікувану (перспективну).

З метою ефективного управління виділяють нові види платоспроможності підприємства, які наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація платоспроможності підприємства [3,с.152].

Класифікаційні ознаки	Види платоспроможності
1. За строком виконання зобов'язань	Короткострокова Довгострокова
2. За видами господарської діяльності	Платоспроможність за операційною діяльністю. Платоспроможність за інвестиційною діяльністю. Платоспроможність за фінансовою діяльністю.
3. В залежності від операційного процесу.	Споживча. Виробнича. Комерційна.
4. За спроможністю здійснення платежів.	Постійна. Тимчасова.
5. По відношенню до суб'єктів інвестиційного процесу.	Платоспроможність інвестора. Платоспроможність підприємства-реципієнта.

Усі фактори, що впливають на платоспроможність, можна класифікувати за ознаками, що наведені у таблиці 1.2.

Найбільш доцільно розглядати детальніше зовнішні (загальноекономічні) та внутрішні (мікроекономічні) фактори, що впливають на платоспроможність підприємства, оскільки до їх складу належать решта факторів у розрізі вище розглянутих класифікаційних ознак [3,с.152].

Таблиця 1.2

Класифікація факторів впливу на платоспроможність підприємства[3,с.152].

Класифікаційні ознаки	Види факторів
За місцем виникнення.	Зовнішні. Внутрішні.
За структурою.	Прості. Складні.
За часом впливання.	Постійні Змінні
За ступенем кількісного вимірювання.	Якісні. Кількісні.

Зовнішніми стосовно підприємства являються ті фактори, на які воно не може впливати або цей вплив може бути незначним:

- стан економіки;
- грошова політика;
- податкова політика;
- кредитна політика;
- амортизаційна політика;
- стабільність фінансового та валютного ринків;
- неплатоспроможність партнерів;
- соціально-культурні, демографічні, політичні, правові чинники та розвиток науки і техніки.

До внутрішніх факторів відносять ті, що безпосередньо залежать від форм, методів та організації роботи на самому підприємстві:

- склад і структура необоротних активів;
- склад і структура оборотних активів;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- сума короткострокових зобов'язань;
- управління ліквідністю підприємства,
- дебіторсько-кредиторська заборгованість;
- фінансове планування;
- рівень організації бізнес-процесу;
- договірна дисципліна, рівень техніки;
- технології та організації виробництва;
- маркетинг та цінова політика;
- організація збуту.

Зовнішні і внутрішні фактори пов'язані між собою і впливають на результати діяльності підприємства в різних напрямках: одні – позитивно, інші – негативно.

У сучасних умовах нестабільності та невизначеності особливо актуальним стає питання дослідження та врахування всіх факторів, що впливають на платоспроможність підприємства для його успішної діяльності.

Оцінку платоспроможності проводять як зовнішні, так і внутрішні користувачі інформації.

Внутрішні користувачі розраховують показники платоспроможності з метою оцінки та прогнозування діяльності підприємства на перспективу.

Зовнішні – користувачі аналітичної інформації, зокрема:

– банківські установи – з метою оцінки рівню кредитоспроможності підприємства;

– інвестори, ділові партнери повинні мати інформацію стосовно фінансових можливостей підприємства за умов надання йому комерційного кредиту, позик або відстрочки платежу [5,с.58].

Оцінка платоспроможності проводиться на основі характеристики ліквідності поточних активів.

Під ліквідністю підприємства варто розуміти його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань [4,с.185].

Ліквідність означає безумовну платоспроможність підприємства і передбачає постійну тотожність між його активами та зобов'язаннями одночасно за загальною сумою, термінами перетворення активів у гроші та термінами погашення зобов'язань.

З позиції короткострокової перспективи фінансовий стан підприємства оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності. Дослідження вітчизняної та іноземної економічної літератури свідчить про відсутність єдиного визначення понять «ліквідність» та «платоспроможність» підприємства. Варіанти трактування вченими-економістами поняття «ліквідність» наведено у табл. 1.3.

Переважно вчені визначають ліквідність підприємства як їх спроможність своєчасно виконувати свої боргові зобов'язання, що залежить від обсягу заборгованості та обсягу ліквідних коштів [1]. Так, Н.В. Тарасенко під ліквідністю розуміє спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші без втрати їх ринкової вартості для покриття всіх необхідних платежів в міру настання їх строків на швидкість здійснення цього перетворення [62].

Дефініція поняття «ліквідність»

Визначення поняття	Вчений-економіст
Показник, що характеризує спроможність суб'єкта господарювання проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями як за рахунок наявних грошових коштів, так і за рахунок грошових коштів, отриманих від реалізації окремих елементів майна підприємства.	А.П. Дорошенко [23]
Здатність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття необхідних платежів	І.П. Ткаченко [63]
Показник, що характеризує можливість надходження грошових коштів не лише за рахунок реалізації активів, але й за рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів	О.Я. Базилінська [1, с. 85]
Ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення платіжних зобов'язань.	Бержанір І.А. [3, с.106]
Здатність підприємства швидко продати активи й оплатити свої зобов'язання.	М.М. Бердар [2, с.274]
Під ліквідністю активу розуміється його здатність до трансформації у грошові засоби. Ступінь ліквідності активу визначається проміжком часу, необхідним для його перетворення у грошову форму. Чим менше потрібно часу для інкасації певного активу, тим вища його ліквідність	Котляр М. [36, с.274]
Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. Якісна відмінність цього поняття від ліквідності активів у тому, що ліквідність балансу відбиває міру погодженості обсягів і ліквідності активів із розмірами і термінами погашення зобов'язань, тоді як ліквідність активів визначається безвідносно до пасиву балансу	Ольховський А.М., Шемчук Є.В., Вдовиченко В.О. [48].
Ліквідність підприємства – це важливий показник фінансового стану. Досить загальне визначення ліквідності підприємства, яке потребує узагальнення.	Єфимова О.В. [24] та Старостенко Г.Г. [61].
Ліквідність підприємства – це наявність у підприємства оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, що передбачені контрактами. При цьому, вчений наголошує, що основною ознакою ліквідності є формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами.	Вахович Дж. М. [17]

Більшість зарубіжних авторів зійшлися на тому, що ліквідність – це здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання на основі перетворення складових елементів поточних активів в грошову форму [3; 4].

Л.А. Лахтіонова стверджує, що ліквідність суб'єкта господарювання – це здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів [41].

Виходячи з вищевикладеного, автори цієї роботи вважають за необхідне розглядати ліквідність підприємства як здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів.

Даний підхід до визначення поняття «ліквідність підприємства» обґрунтовується такими положеннями:

1. Ліквідність підприємства – це важливе практичне питання оцінки фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки і його головне призначення полягає в дослідженні можливості трансформації саме оборотних активів, як найбільш мобільної частини майна. Тому автори цієї роботи приєднуються до думок вчених-аналітиків, які наголошують на оборотних активах, як на найбільш ліквідних засобах.

2. Не можна не враховувати, що здатність до трансформації активів у гроші може відбуватися швидко або повільніше. Наприклад, суб'єкт господарювання може швидко продати оборотні активи, але із значними знижками в ціні, і отримати меншу суму, ніж реально коштує дане майно, тому у визначенні автори цієї роботи наголошують крім здатності до перетворення ще й на його швидкості.

3. Важливим практичним питанням оцінки фінансового стану в умовах дії ринкової економіки є дослідження можливості погашення саме поточних зобов'язань, а не всіх боргів, у тому числі і довгострокових. Тому автори цієї роботи приєднуються до думок тих вчених, які в цій частині визначення наголошують саме на поточних зобов'язаннях.

4. Дискусійним є питання про терміни погашення поточних зобов'язань, бо вони можуть бути прострочені та не прострочені, а саме: ті, які настають негайно, та ті, які будуть виникати відповідно до чинного

законодавства, укладених договорів, контрактів та ін. На наш погляд, треба вказувати всі поточні борги оскільки можуть існувати і прострочені, котрі слід обов'язково враховувати при розрахунку різних показників ліквідності і проведенні фінансового аналізу.

На основі узагальнення робіт [44] в табл. 1.4 представлено фактори, які впливають на ліквідність підприємства.

Таблиця 1.4

Фактори впливу на ліквідність підприємства

Фактори, що впливають на збільшення ліквідності	Фактори, що впливають на зменшення ліквідності
одержання довгострокового кредиту	погашення довгострокових позик
інвестування капіталу	грошові виплати
прибутки	збитки
амортизаційні відрахування	податки на дохід від дооцінки активів
скорочення дебіторської заборгованості	інвестиції в основні засоби
скорочення запасів	збільшення дебіторської заборгованості
повернення наданих позик	погашення короткострокових кредитів
продаж необоротних активів	використання резервних фондів

В процесі систематизації існуючих пропозицій щодо ліквідності підприємства було виявлено, що більшість вчених до факторів, що впливають на ліквідність підприємства, відносять: якісну структуру активів за швидкістю їх трансформації в грошові кошти; структуру джерел коштів за терміном їх погашення; розмір кінцевого фінансового результату підприємства; швидкість обертання оборотного капіталу; забезпеченість підприємства оборотним капіталом та окремими їх елементами тощо.

Ліквідність і платоспроможність як економічні категорії не тотожні, але на практиці вони тісно пов'язані між собою.

Більшість економістів дають визначення платоспроможності як здатності своєчасно і повною мірою виконувати свої платіжні зобов'язання, що виходять із торгових, кредитних та інших операцій грошового характеру [7, с. 212]. В табл.1.5. наведено підходи до визначення дефініції поняття «платоспроможність».

Таблиця 1.5

Дефініція поняття «платоспроможність» [5]

Визначення поняття	Вчений-економіст
Ліквідність підприємства – це наявність у підприємства оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, що передбачені контрактами. При цьому, вчений наголошує, що основною ознакою ліквідності є формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами.	Ковальов В.В.
Платоспроможність підприємства – це здатність витримувати збитки	Й. Ворст, П. Ревентлоу
Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових ресурсів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення.	В.В. Ковальов
Платоспроможність – це наявність у підприємства коштів, достатніх для сплати боргів за всіма короткостроковими зобов'язаннями й одночасно безперебійного здійснення процесу виробництва та реалізації продукції.	М.М. Крейніна
Платоспроможність означає достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами.	М.С Абрютина, А.В. Грачов
Платоспроможність – здатність підприємства вчасно й повністю розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями	Е.І. Уткін
Платоспроможність підприємства визначається як здатність покриття усіх зобов'язань підприємства (короткострокових та довгострокових) усіма активами	А.Д. Шеремет
Платоспроможність – наявність у підприємства коштів для погашення ним у встановлений термін і в повному обсязі своїх боргових зобов'язань, які впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру.	Н.В. Тарасенко
Платоспроможність підприємства – здатність готівковими грошовими ресурсами своєчасно погашати свої платіжні зобов'язання	Г.В- Савицька

Так А.А. Горбатенко розглядає платоспроможність як наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення [20, с. 32]. Вчений-економіст І.П. Ткаченко під платоспроможністю підприємства розуміє його можливість наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання [63, с. 82].

Кожне підприємство, що функціонує на ринку, має як зовнішні, так і внутрішні зобов'язання. Зовнішні зобов'язання – це зобов'язання перед державними та місцевими бюджетами, банками, постачальниками, покупцями. Внутрішні зобов'язання – це зобов'язання перед філіалами, засновниками, працівниками підприємства тощо. Так, у вітчизняній економічній літературі існує думка, що розглядаючи платоспроможність підприємства, до уваги слід приймати, в першу чергу, його зовнішні зобов'язання [3].

Поясненням такої позиції є те, що оцінюючи фінансову стійкість підприємства вирішальне значення мають джерела фінансування його активів (внутрішні або зовнішні), у відповідності з чим і відбувається диференціація капіталу на власний та залучений. На наш погляд, цей підхід має декілька принципових недоліків. По-перше, не можна ототожнювати внутрішні зобов'язання підприємства із внутрішніми джерелами фінансування (статутним капіталом, нерозподіленим прибутком тощо). По-друге, зовнішні і внутрішні зобов'язання підприємства складають єдине зовнішнє джерело фінансування – залучений капітал. Таким чином, підприємство правильніше вважати платоспроможним, якщо його платіжні засоби перевищують строкові зобов'язання, як зовнішні, так і внутрішні. При цьому до платіжних засобів необхідно відносити грошові кошти, короткострокові цінні папери та частину дебіторської заборгованості щодо якої є впевненість у надходженні.

Платоспроможність підтверджується даними:

1. Наявність грошових коштів на рахунках в банках, короткострокових фінансових вкладень. Ці активи повинні мати оптимальну величину. Чим більший їх розмір, тим з більшою ймовірністю можна стверджувати, що підприємство має достатньо коштів для поточних розрахунків. Однак, наявність незначних залишків коштів не завжди означає, що підприємство не є платоспроможним: гроші можуть надійти на рахунки, в касу на протязі найближчих днів, короткострокові фінансові вкладення легко перетворити в гроші. Постійна кризова відсутність грошей призводить до того, що

підприємство перетворюється на “технічно неплатоспроможне”, а це вже може розглядатися як перша ступінь до банкрутства;

2. Відсутність простроченої заборгованості та затримки платежів;

3. Несвоєчасне погашення кредитів, а також тривале безперервне користування кредитами.

Низька платоспроможність може бути як випадковою, тимчасовою, так і тривалою, хронічною. Причинами цього можуть бути: помилки в розрахунках планових обсягів виробництва і реалізації продукції, її собівартості; невиконання планових завдань виробництва і реалізації продукції внаслідок порушення її структури та асортименту, підвищення собівартості продукції; неплатоспроможність самих покупців і замовників; нестаток власних джерел фінансування підприємства; значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та у надлишкові виробничі запаси; нераціональна структура оборотних коштів та низька їх оборотність; інфляційні процеси та податкова політика тощо.

Неплатоспроможність підприємства можна визначити і візуально: відсутність грошей на рахунках в банках, наявність прострочених кредитів, позик, тривале порушення термінів виплати заробітної плати тощо, наявність простроченої кредиторської заборгованості постачальників тощо. Слід відмітити, що останнє твердження вірно не завжди. Наведемо дві найбільш характерні причини.

По-перше, фірми-монополісти можуть свідомо йти на не суворе виконання контрактів зі своїми постачальниками та підрядниками (логіка проста: не будете слідувати нашим правилам гри – знайдемо вам заміну).

Така ситуація склалася в 90-х роках у відносинах великих універмагів та підприємств, що поставляють їм товари, – універмаги часто не витримують терміни оплат за поставлені товари.

По-друге, в умовах інфляції непродумано складений договір на надання коротко-або довгострокової позики може викликати спокусу порушити його і сплачувати штрафи знеціненими грошима.

Виходячи з вищевикладеного на рис. 1.2 представлено взаємозв'язок між платоспроможністю, ліквідністю підприємства і ліквідністю балансу, яку можна порівняти з багатоповерховим будинком, у якому всі поверхи рівнозначні, але другий поверх не можна звести без першого, а третій – без першого і другого.

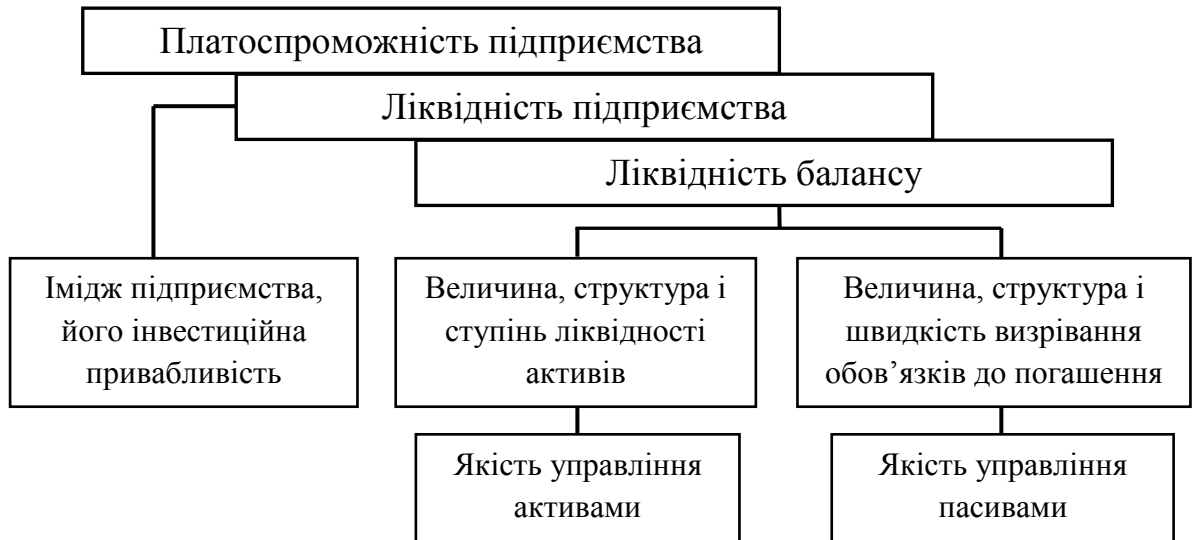

Рис. 1.2. Взаємозв'язок між показниками ліквідності та платоспроможності підприємства [27]

Ліквідність балансу, що базується на рівновазі активів і пасивів, є основою (фундаментом) платоспроможності й ліквідності підприємства. Іншими словами, ліквідність – це спосіб підтримки платоспроможності. Але разом з тим, якщо підприємство має високий імідж і постійно платоспроможне, то йому легше підтримувати свою ліквідність.

Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Разом з тим ліквідність характерна як для поточного стану розрахунків, так і на перспективу. Підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі можливості в майбутньому, і навпаки. Платоспроможність підприємства може змінюватися: через несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості підприємству, воно може стати неплатоспроможним, оскільки настав час платити кредиторам, а на розрахунковому рахунку недостатньо грошових

ресурсів для погашення цієї заборгованості. Тому потрібно, щоб ліквідних коштів вистачало для погашення всіх необхідних платежів.

Отже, ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти, а платоспроможність виявляє здатність підприємства розраховуватися за власними поточними зобов'язаннями лише наявними на підприємстві грошовими коштами та їх еквівалентами. Тобто поняття ліквідності є ширшим, ніж поняття платоспроможності підприємства.

1.2. Методика оцінки ліквідності та платоспроможності: вітчизняний досвід

Методику оцінки платоспроможності підприємства доцільно здійснювати за такими пунктами:

- аналіз ліквідності балансу підприємства;
- оцінка фінансового стану підприємства;
- розрахунок і аналіз основних показників ліквідності;
- розрахунок показників поточної платоспроможності;
- інтегрального показника та загального показника платоспроможності.

Як уже зазначалося, підприємство може бути ліквідним у більшому або меншому ступені, оскільки до складу активів входять різнорідні їх елементи, серед яких є як ті, що легко реалізуються, так і ті, що важко реалізуються для погашення зовнішньої заборгованості.

За ступенем ліквідності статті активів умовно можна розподілити на чотири групи:

Перша група (A1) — це абсолютно ліквідні активи, такі як грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення.

Друга група (A2) — активи, що швидко реалізуються. Це готова продукція, відвантажені товари і дебіторська заборгованість. Ліквідність таких активів різна і залежить від низки факторів: своєчасності

відвантаження продукції, оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообігу в банках, попиту на продукцію та її конкурентоспроможності, місцезнаходження контрагентів та їх платоспроможності, умов надання комерційних кредитів покупцям, форм розрахунків тощо [23].

Слід зауважити, що основним компонентом цієї групи є дебіторська заборгованість. З метою підвищення ліквідності підприємство деякою мірою може управляти активами другої групи, зокрема змінюючи строки кредитування покупців.

Третя група (А3) — це активи, що повільно реалізуються. До них належать виробничі запаси та незавершене виробництво.

Оборотні активи взаємопов'язані в межах кругообороту коштів. Зв'язки, показані на рис. 1.3, відображують послідовну трансформацію коштів з однієї групи активів у іншу:

- зв'язок 1 – технологічний процес виробництва продукції з відповідної сировини, матеріалу (перетворення напівфабрикатів у готову продукцію);
- зв'язок 2 – надходження на поточний рахунок платежів за продукцію, боргів від дебіторів;
- зв'язок 3 – реалізація сировини, матеріалів, напівфабрикатів стороннім організаціям [23]

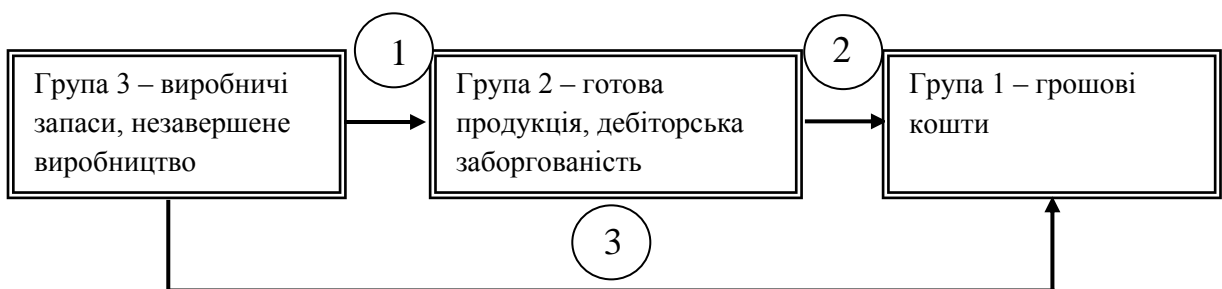

Рис. 1.3. Трансформація оборотних активів [23].

Говорячи про меншу ліквідність запасів порівняно з іншими видами оборотних активів, ми виходимо саме із суті кругообігу грошових коштів на підприємстві. Безумовно, якщо запаси сировини, матеріалів, розглядати як товар, їх ліквідність може бути надто високою.

Четверта група (А4) – це активи, що важко реалізуються. До них відносять основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові вкладення, незавершене будівництво [25].

Пропорція, в якій ці групи мають перебувати, визначається:

- характером і сферою діяльності підприємства;
- швидкістю обороту коштів підприємства;
- співвідношенням оборотних і необоротних активів;
- «якістю» – ступенем ліквідності поточних активів;
- сумою та строковістю зобов'язань, на покриття яких призначені статті активів.

Оскільки в складі короткострокових пасивів можна виділити зобов'язання різного ступеня строковості, то одним зі способів оцінки ліквідності на стадії попереднього аналізу є зіставлення певних елементів активу з елементами пасиву. У зв'язку з цим усі зобов'язання підприємства залежно від строковості їх погашення поділяють на чотири групи:

Перша група (П1) – найбільш строкові зобов'язання (кредиторська заборгованість та кредити банку, строк повернення яких настав).

Друга група (П2) – середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банку).

Третя група (П3) – довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку та позики).

Четверта група (П4) – власний (акціонерний) капітал, що постійно є в розпорядженні підприємства [6,с.124].

Схематично процедура порівняння статей активів з відповідними статтями пасивів подана на рис. 1.4).

Баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо:

$$A1 \geq П1;$$

$$A2 \geq П2;$$

$$A3 \geq П3;$$

$$A4 \leq П4.$$

(1.1)

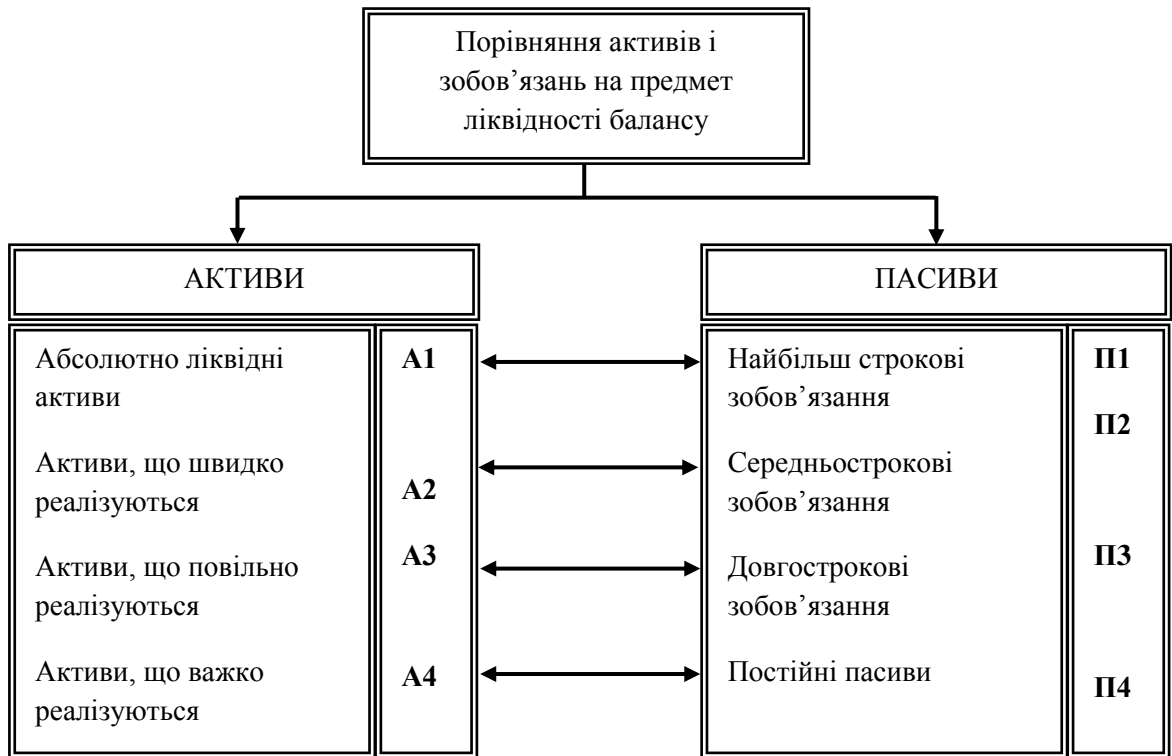

Рис. 1.4. Класифікація статей активу і пасиву балансу для аналізу ліквідності [30]

При цьому, якщо виконуються перші три обов'язкові умови ліквідності $A1 \geq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то виконується і остання нерівність $A4 \leq P4$, яка має балансуєчий характер та підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і означає дотримання мінімальної умови фінансової стійкості.

Невиконання однієї з перших трьох нерівностей свідчить про порушення ліквідності балансу. При цьому нестача коштів по одній групі активів компенсується їх надлишком по іншій групі лише теоретично, оскільки при цьому має місце компенсація за вартісною величиною. Однак у реальній платіжній ситуації менш ліквідні активи не можуть замінити більш ліквідні. Тому якщо будь-яка з нерівностей має знак, протилежний зафіксованому в оптимальному варіанті, ліквідність балансу більшою або меншою мірою буде відрізнятися від абсолютної.

Зіставлення найбільш ліквідних активів і тих їх елементів, що швидко реалізуються, з найбільш строковими зобов'язаннями і короткостроковими пасивами дає змогу оцінити поточну ліквідність. Порівняння активів, що повільно реалізуються, з довгостроковими зобов'язаннями відображує перспективну ліквідність [30,с.32].

Поточна ліквідність свідчить про платоспроможність підприємства в найближчий до моменту проведення аналізу час.

Перспективна ліквідність являє собою прогноз платоспроможності на основі зіставлення надходжень і платежів.

Вивченням співвідношень зазначених вище груп активів і пасивів за кілька періодів можна встановити тенденції в структурі балансу та його ліквідності.

Щоб вижити в умовах ринкової економіки й не допустити банкрутства підприємства, потрібно добре знати, як управляти фінансами, якою повинна бути структура капіталу по складу й джерелам утворення, яку частку повинні займати власні кошти, а яку – позикові.

Головна мета аналізу платоспроможності й кредитоспроможності – вчасно виявляти й усувати недоліки у фінансовій діяльності й знаходити резерви поліпшення платоспроможності й кредитоспроможності [30,с.33].

При цьому необхідно вирішувати наступні завдання:

1. На основі вивчення причинно-наслідкового взаємозв'язку між різними показниками виробничої, комерційної й фінансової діяльності дати оцінку виконання плану по надходженню фінансових ресурсів і їхньому використанню з позиції поліпшення платоспроможності й кредитоспроможності підприємства.

2. Прогнозування можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявність власних і позикових ресурсів.

3. Розробка конкретних заходів, спрямованих на більше ефективне використання фінансових ресурсів.

Аналізом платоспроможності й кредитоспроможності підприємства займаються не тільки керівники й відповідні служби підприємства, але і його засновники, інвестори. З метою вивчення ефективності використання ресурсів, банки для оцінки умов кредитування, визначення ступеня ризику, постачальники для своєчасного одержання платежів, податкові інспекції для виконання плану надходження коштів у бюджет і т.д. Відповідно до цього аналіз ділиться на внутрішній і зовнішній [30,с.33].

Внутрішній аналіз проводиться службами підприємства, і його результати використовуються для планувань, прогнозування й контролю. Його ціль – установити планомірне надходження коштів і розмістити власні й позикові кошти таким чином, щоб забезпечити нормальне функціонування підприємства, одержання максимуму прибутку й виключення банкрутства.

Зовнішній аналіз здійснюється інвесторами, постачальниками матеріальних і фінансових ресурсів, що контролюють органами на основі публікуємої звітності. Його ціль – установити можливість вигідно вкласти кошти, щоб забезпечити максимум прибутку й виключити ризик втрати.

Основними джерелами інформації для аналізу платоспроможності й кредитоспроможності підприємства служать бухгалтерські баланси (форма №1), звіт про фінансові результати (форма №2). Звіт про рух капіталу (форма №3) і інші форми звітності, дані первинного й аналітичного бухгалтерського обліку, які розшифровують і деталізують окремі статті балансу [30,с.33].

Платоспроможність підприємства є зовнішньою ознакою її фінансової стабільності й обумовлена ступенем забезпеченості оборотних активів довгостроковими джерелами. Вона визначається можливістю підприємства вчасно погасити свої платіжні зобов'язання наявними грошовими ресурсами. Аналіз платоспроможності необхідний не тільки самої підприємства з метою оцінки й прогнозування її подальшої фінансової діяльності але і її зовнішнім партнерам і потенційним інвесторам.

Оцінка платоспроможності здійснюється на основі аналізу ліквідності поточних активів підприємства, тобто їхньої здатності перетворюватися в готівку. При цьому на відміну від платоспроможності поняття ліквідності є

більше широким і означає не тільки поточний стан розрахунків, але й характеризує відповідні перспективи.

У світовій практиці існує декілька методичних підходів до оцінки рівня платоспроможності, основні з яких представлені на рис. 1.5. [14,с.11].

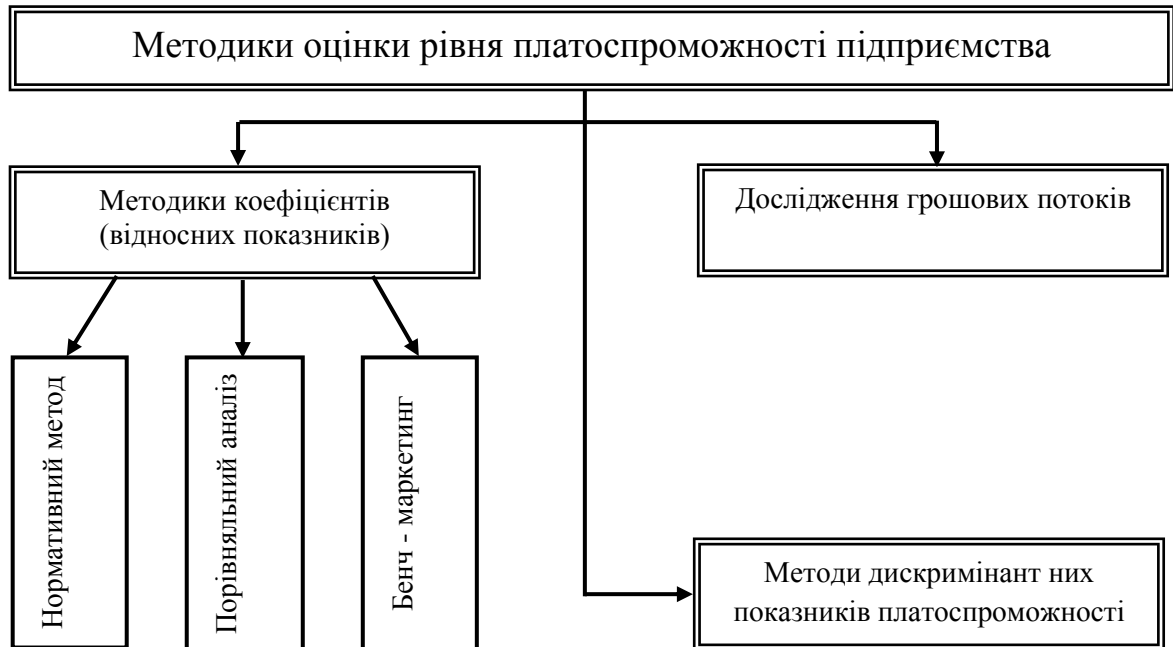

Рис.1.5. Методичні підходи до оцінки платоспроможності підприємства [14,с.11].

Метод коефіцієнтів базується на визначенні коефіцієнтів ліквідності і їх подальшому аналізі, який може проводитись таким чином:

- а) порівняння із встановленими нормативами (нормативний метод);
- б) порівняння коефіцієнтів певного підприємства з аналогічними показниками інших підприємств цієї ж галузі (порівняльний аналіз);
- в) порівняння коефіцієнтів певного підприємства з аналогічними показниками фірм – провідних у даній галузі (бенчмаркінг).

Метод коефіцієнтів простий у використанні, не потребує спеціального інформаційного забезпечення, але має значні недоліки:

– оціночні коефіцієнти надають аналітику статичну інформацію (на певну дату) про платоспроможність підприємства, і, таким чином, об'єктивність аналізу знижується;

– інфляція дуже перекручує дані балансових звітів, що також негативно впливає на ступінь об'єктивності аналізу;

– підприємство може використати прийом «прикрашення» звітності, щоб створити видимість вищих показників. Наприклад, підприємство взяло кредити на два роки. Перед поверненням боргу кошти утримувались декілька днів у вигляді готівки на розрахунковому рахунку. Якщо в цей час складався баланс, то показники платоспроможності, розраховані методом коефіцієнтів, були б значно «прикрашені». Але вже через кілька днів, після моменту погашення боргу, дані балансу давали б аналітику інше уявлення про стан платоспроможності підприємства.

Дослідження грошових потоків полягає у вивченні обсягів і структури надходжень грошових коштів та їх витрачання, визначення основних джерел надходження та напрямків витрачання грошей, а також порівняння за обсягами та часом вхідних та вихідних грошових потоків, тобто вивчення їх збалансованості. Цей метод ґрунтується на побудові бюджетів готівки та їх аналізі [13,с.53].

Дослідження грошових потоків широко використовується у світовій практиці. В цілому методи оцінки платоспроможності підприємства базуються на системі показників, які наведено на рисунку 1.5.

З рис. 1.6 видно, що інформаційною базою для оцінки платоспроможності підприємства є баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, а також бухгалтерська інформація за поточними розрахунками.

Отже, оцінку платоспроможності підприємства можна здійснити використовуючи систему таких показників [14,с.13].

I. Показники ліквідності або статичної платоспроможності.

1. Коефіцієнт загального покриття (потенційної платоспроможності) (Кзп) розраховується як відношення поточних активів до поточних пасивів підприємства.

Він показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань.

Рис. 1.6. Показники платоспроможності підприємства

Логіка цього показника полягає в тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання в основному за рахунок поточних активів. Отже, якщо поточні активи перевищують поточні зобов'язання, підприємство вважається ліквідним.

Розмір перевищення задається коефіцієнтом покриття. Значення цього показника залежить і від галузі, і від виду діяльності. У європейській обліково-аналітичній практиці наводиться критичне мінімальне значення цього показника. Визнано, що поточні активи повинні вдвічі перевищувати короткострокові зобов'язання. Якщо на підприємстві відношення поточних активів і короткострокових зобов'язань нижче за 1 : 1, це є свідченням високого фінансового ризику, оскільки підприємство не в змозі оплатити свої

рахунки. Співвідношення 1 : 1 припускає рівність поточних активів і короткострокових зобов'язань. Але, зважаючи на різний рівень ліквідності активів, можна вважати, що не всі активи будуть негайно реалізовані, а тому виникає загроза для фінансової стабільності підприємства. Якщо значення коефіцієнта покриття значно перевищує співвідношення 1 : 1, то можна висновувати, що підприємство має значні оборотні кошти, сформовані завдяки власним джерелам. З позиції кредиторів підприємства такий варіант формування оборотних коштів є найбільш прийнятним. Проте, з погляду менеджера, значне накопичення запасів на підприємстві, відвернення грошей у дебіторську заборгованість може пояснюватись незадовільним управлінням активами. Скорочення величини коефіцієнта покриття може статися під впливом двох факторів: збільшення поточних активів і значного зростання короткострокових зобов'язань.

2. Коефіцієнт проміжної ліквідності (розрахункової платоспроможності) (Кпп) розраховується як відношення грошових коштів, коротко строккових фінансових вкладень та дебіторської заборгованості до поточних пасивів.

Показує здатність виконувати поточні зобов'язання за рахунок коштів, короткострокових фінансових вкладень та дебіторської заборгованості.

Цей коефіцієнт за смисловим значенням аналогічний коефіцієнту покриття, тільки він обчислюється для вузького кола поточних активів, коли з розрахунку виключено найменш ліквідну їх частину – виробничі запаси. Матеріальні запаси виключаються не стільки тому, що вони менш ліквідні, а, головне, через те, що кошти, які можна одержати в разі вимушеної реалізації виробничих запасів, можуть бути істотно нижчими за витрати на їхню закупівлю. За умов ринкової економіки типовою є ситуація, коли за ліквідації підприємства одержують 40 % і менше від облікової вартості запасів. "Розумним" коефіцієнтом швидкої ліквідності є співвідношення 1:1 [30,с.33].

Практично багато підприємств мають нижчий коефіцієнт швидкої ліквідності (наприклад, 0,5 : 1), тому для оцінки їхньої фактичної ліквідності треба проаналізувати тенденції зміни цього показника за певний період. Так, якщо зростання коефіцієнта швидкої ліквідності було пов'язане в основному зі зростанням невиправданої дебіторської заборгованості, то це свідчить про серйозні фінансові проблеми підприємства. У західній економічній літературі цей коефіцієнт називають коефіцієнтом миттєвої оцінки.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності) (Кал) розраховується як відношення грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень до поточних пасивів.

Показує, яка частина короткострокових зобов'язань підприємства може бути негайно сплачена за рахунок високої ліквідності.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності. Цей коефіцієнт показує, яку частину короткострокових позикових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно. Теоретично достатнім значенням для коефіцієнта абсолютної ліквідності є співвідношення 0,2 : 1. На практиці фактичні середні значення коефіцієнтів ліквідності бувають значно нижчими, але це ще не дає підстави висновувати про неможливість підприємства негайно погасити свої борги, бо мало ймовірно, щоб усі кредитори підприємства одночасно пред'явили йому свої боргові вимоги. Ліквідність підприємств характеризує також показник маневреності власних оборотних коштів (капіталу, що функціонує). Він визначається як відношення грошових коштів

до капіталу, що функціонує. Цей показник характеризує ту частину власних оборотних коштів, які перебувають у формі грошових коштів, що мають абсолютну ліквідність. Для підприємства, котре нормально функціонує, цей показник змінюється від нуля до одиниці. Прийнятне орієнтовне значення показника встановлює підприємство самостійно. Воно залежить від різних факторів, наприклад, від того, наскільки високою є щоденна потреба підприємства у вільних грошових ресурсах. Отже; можна сказати, що ліквідність – це спроможність будь-якого з активів трансформуватися в гроші (кошти), а рівень ліквідності визначається тривалістю періоду, протягом якого цю трансформацію можна здійснити. Що коротший цей період, то вищою є ліквідність. З цією метою визначається індекс ліквідності, який показує кількість днів, необхідних для перетворення поточних активів на готівку.

Наявність різних показників ліквідності пояснюється різними інтересами споживачів аналітичної інформації: коефіцієнт абсолютної ліквідності є важливим для постачальників сировини і матеріалів; коефіцієнт швидкої ліквідності – для банків; коефіцієнт поточної ліквідності – для покупців і власників акцій та облігацій підприємства. Проте слід спеціально зазначити, що ліквідність підприємства зовсім не тотожна його платоспроможності. Так, коефіцієнти ліквідності можуть характеризувати фінансовий стан як задовільний, однак, по суті, ця оцінка буде помилковою, якщо в поточних активах значну питому вагу матимуть неліквідні активи й короткострокова дебіторська заборгованість. Платоспроможність означає наявність у підприємства коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків з кредиторської заборгованості, що потребує негайного погашення [30,с.189].

4. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості розраховується як відношення дебіторської заборгованості до кредиторської.

Показує ступінь покриття кредиторської заборгованості вимогами на користь підприємства.

Позитивним є стабільність показника, що свідчить про дотримання певної політики кредитування покупців та залучення товарних кредитів. Доцільно вивчити структуру дебіторської та кредиторської заборгованості за строками погашення, а також порівняти даний показник з середньогалузевим рівнем. Рекомендоване значення 1.

5. Коефіцієнт забезпеченості поточних пасивів власними коштами (Кзвк) розраховується як відношення власних оборотних коштів до оборотних активів.

Показує ступінь покриття поточних зобов'язань власними оборотними активами.

Даний показник використовується як узгоджувальний у законодавстві деяких країн, зокрема в Росії, де його критичне значення встановлено в розмірі 0,1. В будь-якому випадку підвищення показника свідчить про фінансове оздоровлення підприємства, покращення його платоспроможності; зниження показника є негативним явищем, сигналом потенційної втрати платоспроможності, зростання залежності від кредиторів.

II. Показники ліквідності оборотних активів та якості кредиторської заборгованості.

Середній період обороту товарних запасів (в днях) (Отз) розраховується як відношення середнього розміру товарних запасів до одноденного товарообороту за собівартістю.

Показує період, протягом і якого товари перетворюються в грошові кошти. Позитивним є зменшення значення показника, якщо це не є перешкодою нормальному ходу реалізації товарів (не обумовлює товарний дефіцит).

2. Середній період обороту дебіторської заборгованості (Одз) розраховується як відношення середнього розміру дебіторської заборгованості до одноденного товарообороту за собівартістю.

Показує середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення. Позитивним фактом слід вважати скорочення періоду обороту дебіторської заборгованості. Зростання цього показника може бути

визнано доцільним тільки в умовах росту товарообороту та підвищення якості дебіторської заборгованості [30,с.33].

3. Період погашення кредиторської заборгованості (Окз) розраховується як відношення середнього розміру кредиторської заборгованості до одноденного товарообороту за собівартістю.

Показує середній період, протягом якого підприємство сплачує короткострокові зобов'язання. Підприємство повинне дотримуватись такого періоду погашення кредиторської заборгованості, щоб максимально скористатись наданою позикою і вчасно її сплатити.

4. Період операційного циклу (ОЦ) дорівнює сумі періодів обороту товарних запасів і дебіторської заборгованості.

Показує час перетворення купленого товару в гроші. Зменшення показника свідчить про високу ділову активність підприємства та ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

5. Період фінансового циклу (ФЦ) можна розрахувати як різницю між періодом операційного циклу і періодом погашення кредиторської заборгованості.

Дозволяє оцінити період обороту грошових коштів. Зменшення показника є позитивною тенденцією й свідчить про підвищення ефективності управління грошовими коштами, але значення показника нижче нуля свідчить про дефіцит грошових коштів (підприємство живе «в борг»).

III. Показники динамічної платоспроможності

1. Коефіцієнт відновлювання (втрати) платоспроможності (Квпл) характеризує найближчу перспективу зміни рівня платоспроможності підприємства (відновлення чи втрату). Він визначається за формулою:

$$K_{впл} = \frac{K_{зп}^3 - K_{зп}^2}{K_{зп}^2 - K_{зп}^1}, \quad (1.2)$$

де $K_{зп}$ - коефіцієнт загального покриття;

К_{пп} – коефіцієнт проміжної ліквідності;

К_{зпн} – нормативне значення (К_{зпн} = 2).

Якщо показник дорівнює або більше одиниці, – це є свідченням наявності резервів поліпшення рівня платоспроможності, при К_{впл} менше 1 – рівень платоспроможності підприємства в найближчий час буде недостатнім.

2. Коефіцієнт достатності формування грошових активів (коефіцієнт виконання бюджету готівки) характеризує ступінь покриття платіжних потреб підприємства за рахунок грошових коштів, що знаходяться в його розпорядженні. Розраховується за формулою:

$$K_{дг} = \frac{ЗГК + ГН}{ВГф + ВГвідк}, \quad (1.3)$$

де ЗГК – залишки грошових коштів на початок періоду;

ГН – грошові надходження за період;

ВГф – фактичне витрачання грошей за період;

ВГвідк – відкладення витрачання грошових коштів.

Позитивною тенденцією є зростання цього показника, що свідчить про здатність підприємства генерувати грошові активи для здійснення усіх необхідних платежів. Сприятливою ситуацією є утримання цього показника на рівні 1,2, що є ознакою відсутності дефіциту грошових коштів та наявності їх мінімального за лишку на рахунках.

3. Синхронність надходження та витрат грошових коштів розраховується за формулою:

$$S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (N_i - V_i)^2}{n}}, \quad (1.4)$$

де N1 (V1) – надходження (видатки) грошей.

Показує відповідність у часі та за обсягами вхідних та вихідних грошових потоків. Оптимальною є ситуація, коли значення показника дорівнює або максимально наближається до 0, що свідчить про збалансованість грошових потоків підприємства.

Послідовність розгляду окремих груп показників наведених показників не випадкова. Вона відповідає логіці аналітичної роботи з оцінки рівня платоспроможності підприємства, а саме:

I група: вихідний пункт аналізу, який надає аналітику інформацію про стан статичної платоспроможності. Проводиться за даними балансу [40,с.186].

II група: поглиблює аналіз платоспроможності шляхом вивчення даних, що беруть участь у розрахунку коефіцієнтів I групи. Доцільність використання показників II групи обумовлена такими причинами:

– підприємство може мати на балансі значні обсяги дебіторської заборгованості, що вплине на ріст показника проміжної платоспроможності, але структура дебіторської заборгованості може бути різною: висока питома вага простроченої, сумнівної та безнадійної заборгованостей, що суттєво знижує реальний рівень платоспроможності;

– на балансі підприємства можуть утримуватись товарні запаси, які не користуються попитом і як наслідок, повільно реалізуються. Показник загального покриття при цьому може мати достатньо високе значення, але рівень платоспроможності слід оцінювати як недостатній;

– підприємство може мати значний за тривалістю період погашення поточних пасивів. За умови відсутності у їх складі прострочених зобов'язань, які потребують негайного погашення, низький рівень показника абсолютної ліквідності не слід розглядати як критичний за умови наявності можливості генерування достатніх обсягів грошових надходжень у майбутньому.

Показники II групи розраховуються на основі балансу та звіту про фінансові результати підприємства [7,с.214].

III група: оцінює динамічну платоспроможність, Перший показник цієї групи (Квпл) розраховується за даними балансу. Цей показник доцільно розраховувати в зв'язку з тим, що надто рідко трапляється ситуація, коли всі показники відповідають встановленим нормативам та вимогам, що призводить до невпевненості аналітика щодо висновків про платоспроможність. В такій ситуації Квпл надає деяку інформацію щодо перспектив зміни рівня платоспроможності.

Другий та третій показники цієї групи розрахувати складніше, оскільки необхідна додаткова інформація. Але при оцінці, наприклад, банком фінансового стану підприємства, ця інформація може бути доступною.

Для розрахунку коефіцієнта достатності формування грошових коштів знадобиться детальний плановий бюджет готівки, який був розроблений на період, що досліджується. За допомогою порівняння фактичних видатків та видатків, що були заплановані, визначається приблизна сума відкладеного витрачання грошових коштів.

У разі відхилення показника синхронності від нуля необхідно дослідити рух грошових коштів з метою виявлення характеру розбалансованості потоків (перевищують вхідні потоки над вихідними чи навпаки).

Така послідовність етапів аналізу та система показників, що їх формує, дозволяє поглибити цей процес і підвищити об'єктивність його результатів [7,с.214].

1.3. Сучасний стан та перспективи розвитку машинобудування в Україні

Однією з найважливіших галузей національної економіки є машинобудування. Продукція машинобудування не тільки безпосередньо задовольняє потреби споживачів, але і забезпечує виробництво товарів і послуг підприємствами інших галузей. Розвиток машинобудівного виробництва характеризує стан науково-технічного потенціалу та визначає

місце країни у міжнародному розподілі праці та глобальному конкурентному середовищі.

Дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку машинобудівної галузі України представлені в теоретичних і прикладних розробках провідних вітчизняних фахівців, у тому числі в роботах Васильєвої Н.Ф., Кавури В.Л., Василичина Т., Дзюби М.І., Кальної Т.А., Коротаєвої Ю., Петришина Н., Сирочук Н.А., Стеченко Д.М., Чумакової Т.М., Шандової Н.В. і багатьох інших.

Машинобудівний комплекс України включає понад 20 галузей, 58 підгалузей, у яких працює 11267 підприємств (146 великих, 1834 середніх, 9287 малих), на яких зайнято близько 1,5 млн. працівників [15]

Залежно від того, на який ринок орієнтована продукція, що випускається підприємствами машинобудівного комплексу, їх умовно можна об'єднати в п'ять груп (табл. 1.6) [13].

Таблиця 1.6

Групування галузей машинобудівного комплексу України

№ групи	Назва групи	Коротка характеристика групи
1	Інвестиційне (важке) машинобудування	Група галузей, розвиток яких визначається насамперед інвестиційною активністю металургійного, будівельного, енергетичного і транспортного комплексів
2	Тракторне і сільсько-господарське машинобудування	Група галузей, розвиток яких залежить від платоспроможності сільгоспвиробників і переробників сільськогосподарської продукції, а також частково від попиту населення
3	Залізничне машинобудування	Спрямоване на задоволення попиту залізничного господарства країни
4	Автомобільна промисловість	Випуск продукції орієнтований на попит кінцевих споживачів (виробництво легкових автомобілів), а також на потребу підприємств, фірм і виконавчих органів влади (виробництво вантажівок і автобусів)
5	Електротехніка, приладобудування, верстатобудування	Група наукоємних галузей, так званих комплектуючих, що розвиваються услід за потребами всіх інших галузей промисловості, включаючи і саме машинобудування

В Україні розвинуте широкопрофільне машинобудування, підприємства якого формують складний, взаємопов'язаний машинобудівний комплекс. До його складу входять усі основні галузі машинобудування.

Провідні місця посідають приладобудування, тракторне і сільськогосподарське машинобудування. Розвиваються автомобілебудування, промисловість металевих конструкцій, верстатобудівна та інструментальна [14].

Основні центри розташування галузей машинобудування наведені в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Основні центри розташування галузей машинобудування

Галузь машинобудування	Центри розташування
Важке машинобудування	Харків, Дніпро, Кривий Ріг, Маріуполь, Київ, Львів, Дрогобич
Електротехнічна промисловість	Запоріжжя, Харків, Одеса, Київ, Хмельницький, Бердянськ, Полтава, Кам'янець-Подільський
Транспортне машинобудування	Харків, Дніпро, Кременчук, Маріуполь, Миколаїв, Херсон, Київ, Запоріжжя, Львів, Одеса, Луцьк, Мелітополь
Верстатобудування	Харків, Київ, Бердичів, Одеса, Черкаси, Дніпро
Приладобудування	Київ, Харків, Івано-Франківськ, Львів, Суми, Черкаси, Житомир, Луцьк
Сільськогосподарське машинобудування	Харків, Дніпро, Тернопіль, Херсон, Одеса, Київ, Бердянськ, Умань, Новоград-Волинський, Ніжин, Коломия

Найбільш потужними підприємствами машинобудування України є: “Азовмаш” (Маріуполь); Державне підприємство “Завод “Електроважмаш” (Харків); “Кременчуцький автомобільний завод” (Кременчук); “Львів-сільмаш” (Львів); “Львівський автобусний завод” (Львів); “Нікопольський кранобудівний завод” (Нікополь); “Південний машинобудівний завод” (Дніпро); “Полтавський турбомеханічний завод” (Полтава); “Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання” (Суми); “Турбоатом” (Харків); “Харківський завод тракторних двигунів” (Харків); “Харківський тракторний завод” (Харків); “Херсонський машинобудівний завод” (Херсон) [15].

Дослідити тенденції розвитку машинобудування України можливо шляхом аналізу ключових показників діяльності промислових підприємств. Загальну картину розвитку промисловості та машинобудування зокрема дає змогу сформулювати індекс промислової продукції, який є середньозваженою

величиною, що розраховується за даними про розподіл валової доданої вартості різних видів діяльності та окремих індексів кожного товару в галузі (таблиця 1.8 та рис.1.6.).

Таблиця 1.8

Індекси промислової продукції за 2011–2017 рр., у % до попереднього року [15]

	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.
Промисловість	108,0	99,3	95,7	89,9	87,0	102,8	100,4	101,6
Машинобудування	115,4	96,7	86,4	79,4	85,9	102	109,2	101,6

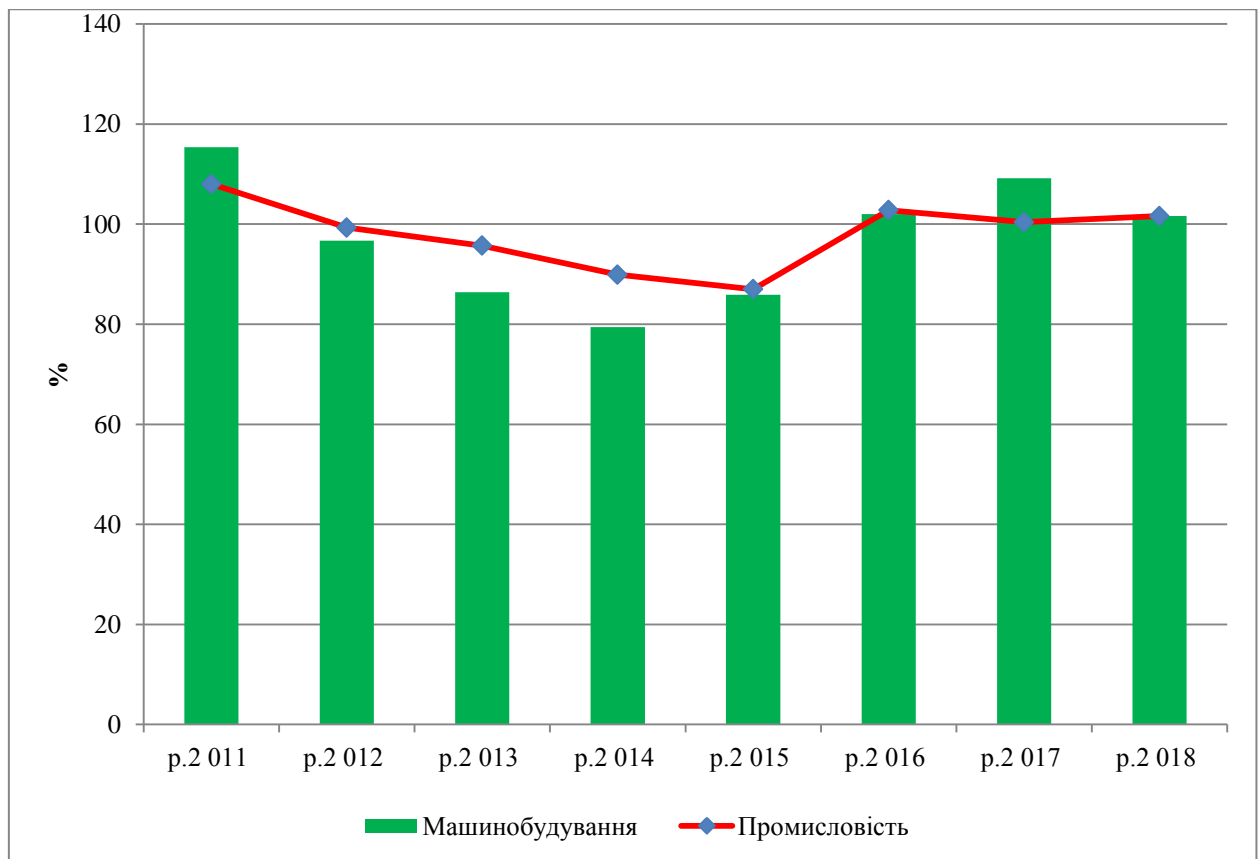

Рис. 1.6. Індекси промислової продукції за 2011–2018 рр., у % до попереднього року [74]

Дані таблиці 1.8 свідчать, що індекс промислової продукції знижується з кожним роком у 2011–2015 рр. як для підприємств машинобудування, так і для промисловості загалом.

При цьому привертає увагу той факт, що у 2016 році спостерігається значне збільшення цього показника, а саме до рівня 102,8% та 102,0% у промисловості та у машинобудуванні відповідно. У 2017 році спостерігаються різні цього показника, а саме до рівня 100,4% та 109,2% у промисловості та у машинобудуванні відповідно – рис.1.4. У 2018 р. темпи росту промисловості та машинобудування однакові 101,6%.

Така ситуація у 2016-2018 рр. свідчить про збільшення обсягу виробництва (у грошовому вираженні) у цьому році щодо обсягу промислового виробництва в попередньому періоді, що є позитивною тенденцією

В українській економіці спостерігається чітка спрямованість на промислове виробництво – в структурі економіки промисловість займає перше місце (32 %).

В свою чергу у структурі реалізованої промислової продукції у 2018 році найбільший відсоток займає переробна промисловість – 62 % (табл.1.9. та рис. 1.7.).

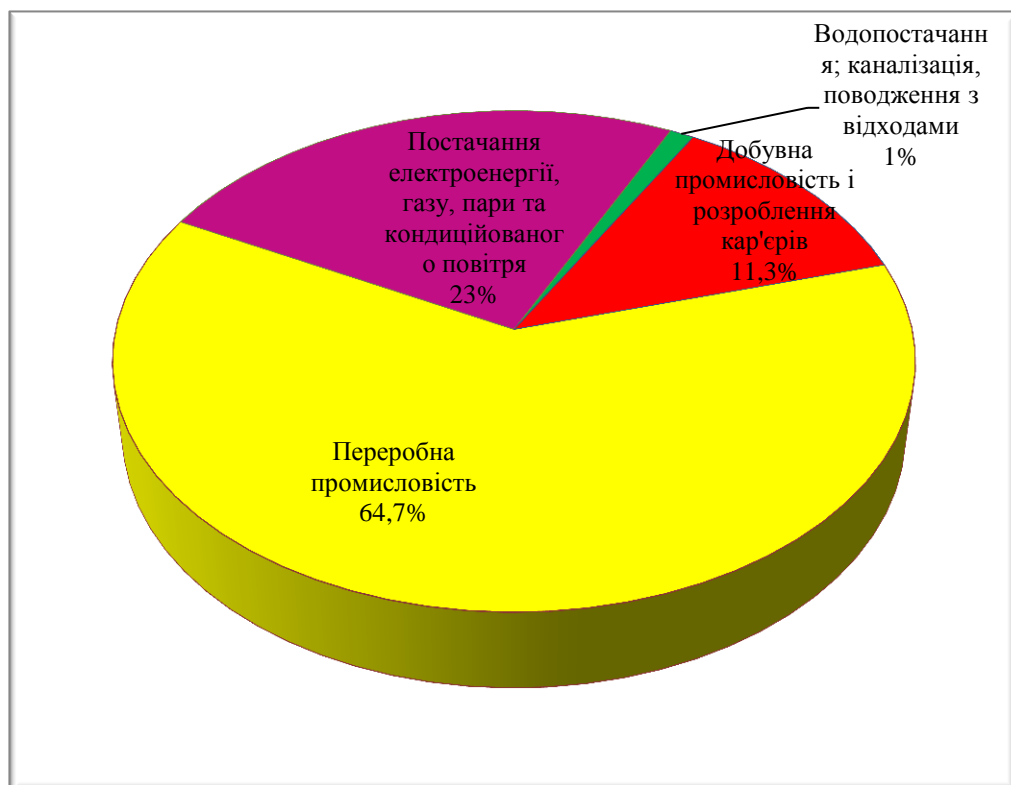

Рис. 1.7. Структура реалізованої промислової продукції у 2018 році (%)

Таблиця 1.9

Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності у 2014-2018 роках¹

	Код за КВЕД-2010	2014		2015		2016		2017		2018	
		млн.грн	у % до підсумку	млн.грн	у % до підсумку	млн.грн	у % до підсумку	млн.грн	у % до підсумку	млн.грн	у % до підсумку
Промисловість	B+C+D+E	1428839,1	100,0	1776603,7	100,0	2158030,0	100,0	2625862,7	100,0	2075163,2	100,0
Переробна промисловість	C	903735,3	63,3	1139213,2	64,1	1312729,0	60,8	1627504,3	62,0	1342302,2	64,7
машинобудування	26-30	101924,7	7,1	115261,7	6,5	131351,8	6,1	168281,9	6,4	153417,1	7,4
виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	26	8133,4	0,6	8772,9	0,5	12366,1	0,6	13783,3	0,5	10260,2	0,5
виробництво електричного устаткування	27	21005,7	1,5	24038,5	1,3	26594,6	1,2	32986,9	1,2	28147,4	1,4
виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	28	33524,8	2,3	41998,0	2,4	50105,3	2,3	59767,7	2,3	51104,4	2,4
виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	29+30	39260,8	2,7	40452,3	2,3	42285,8	2,0	61744,0	2,4	63905,1	3,1

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, за 2014-2018 рр. - також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

² Дані сформовані за функціональним підходом (спосіб узагальнення даних, за яким показники діяльності підприємств формуються за однорідними видами економічної діяльності).

У 2018 році в структурі переробної промисловості за обсягом реалізованої продукції машинобудування становить близько 6,4 %.

В машинобудуванні зосереджена понад 15 % вартості основних засобів, майже 6 % оборотних активів вітчизняної промисловості та більше 22 % загальної кількості найнятих робітників.

Ринок продукції машинобудування відіграє значну роль для технологічної, енергетичної та економічної безпеки країни, адже ступінь економічного розвитку країни визначається рівнем виробництва продукції машинобудування та її технічною досконалістю.

Ринок машинобудівної продукції охоплює виробництво таких стратегічних товарів, як: устаткування для інших галузей промисловості, транспортні засоби, продукція оборонного призначення, а також багатьох інших інвестиційних та споживчих товарів. На ринку машинобудування України функціонують 4,2 тис. підприємств із загальною кількістю працівників 353,6 тис. осіб, які реалізують 7% від усієї продукції промисловості. Цей ринок висококонцентрований, зокрема, 19 великих підприємств реалізують третину машинобудівної продукції, а середні підприємства, що становлять п'яту частину від загальної кількості, реалізують близько 60% продукції сектора.

Проте, за значної експорто орієнтованості вітчизняного виробництва (89,4%), воно постачає на внутрішній ринок продукції всього на 600 млн. дол. США, забезпечуючи лише 3,9% від потреб (табл. 1.10).

За 2012–2018 рр. у машинобудуванні України відбулося зростання у таких виробництвах, як: електричного устаткування; автотранспортних засобів; машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань; комп'ютерів, електронної та оптичної продукції. Водночас обсяги виробництва інших транспортних засобів знизилися удвічі.

Динаміка в розрізі основних видів продукції свідчить про нестабільність виробництва, нерегулярність контрактів, особливо за такими видами продукції, як: прилади напівпровідникові, акумулятори електричні,

провід ізольований обмотувальний, вагони вантажні та вагони-платформи (табл. 1.11).

Таблиця 1.10

Динаміка пропорцій ринку продукції машинобудування, млн дол. США

Показник	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Виробництво,	16734	17957	14676	8575	5276	4553	5655
% до 2012 р.		107,3	87,7	51,2	31,5	27,2	33,8
Внутрішнє споживання,	24885	27136	23526	13255	8979	11647	15463
% до 2012 р.		109,0	94,5	53,3	36,1	46,8	62,1
Експорт,	11895	13286	10615	7361	4779	4339	5055
% до виробництва	71,1	74,0	72,3	85,8	90,6	95,3	89,4
Імпорт,	20046	22465	19466	12042	8481	11433	14862
% до виробництва	119,8	125,1	132,6	140,4	160,7	251,1	262,8
% до споживання	80,6	82,8	82,7	90,8	94,5	98,2	96,1
Сальдо	-8151	-9179	-8851	-4681	-3702	-7094	-9807
Коефіцієнт покриття експортом імпорту	0,59	0,59	0,55	0,61	0,56	0,38	0,34

Таблиця 1.11

Виробництво основних видів машинобудівної продукції

Продукція	2015	2016	2017	2018
Прилади напівпровідникові фоточутливі, включаючи елементи фотогальванічні (сонячні батареї), фотодіоди, фототранзистори тощо, млн шт.	1,1	0,9	2,3	0,01
Трансформатори інші, н.в.і.у., потужністю не більше 1 кВ·А, млн шт.	5,9	6,9	8,4	11,0
Акумулятори електричні, млн шт.	2,9	1,9	1,7	1,9
Провід ізольований обмотувальний, тис. т	5,3	5,0	7,8	4,9
Машини пральні та для сушіння, тис. шт.	220	270	356	326
Трактори з потужністю двигуна більше 59 кВт, тис. шт	2,7	2,8	3,3	3,3
Розпушувачі та культиватори, тис. шт.	3,7	3,4	3,8	4,0
Причепи та напівпричепи, тис. шт.	34,3	35,4	26,3	26,2
Вагони вантажні та вагони-платформи, тис. шт.	6,2	1,4	2,9	6,9

Загальний попит внутрішнього ринку скоротився через девальвацію гривні, здорожчання імпортованих комплектуючих виробів і високотехнологічного обладнання.

Водночас збільшується попит на внутрішньому ринку в деяких виробництвах :

Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення:

– комп'ютерів, електронної та оптичної продукції за рахунок збільшення обсягів нових замовлень від суміжних видів економічної діяльності (у т.ч. виробництва оборонної продукції);

– електричного устаткування – через зростання внутрішнього попиту на інвестиційні товари для будівництва і збільшення потужностей на виробництвах електрообладнання та автокомплектуючих;

– машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань – унаслідок інвестиційного попиту підприємств, що проводять реконструкцію виробничих потужностей, оновлюють парк сільськогосподарських машин, розвивають їх лізинг;

– обладнання зв'язку – зростання виробництва інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації;

– електродвигунів, генераторів і трансформаторів;

– проводів, кабелів та електромонтажних пристроїв;

– машин для с/г, харчової та деревообробної промисловості;

– вузлів і деталей для автотранспортних засобів;

– літальних апаратів та військових транспортних засобів.

Одним із найважливіших показників, який визначає результати господарської діяльності підприємств є прибуток, що є внутрішнім джерелом для фінансування їх розвитку, а також забезпечує їх фінансову стійкість та платоспроможність.

Аналіз динаміки обсягів фінансових результатів підприємств машинобудівної галузі за 2011 –2018 рр. свідчить, що за даний період підприємства машинобудівної галузі отримали чистий прибуток протягом 2011 –2013 рр. та у 2017-2018 рр.

При цьому слід зазначити, що найбільший розмір прибутку спостерігається саме у 2018 році і його значення дорівнює 11411,2 млн. грн., що свідчить про покращення ситуації у машинобудівній галузі [15].

Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами промислової діяльності наведено в табл.1.12.

Таблиця 1.12

Фінансові результати підприємств до оподаткування промисловості та машинобудування у 2012-2018 рр., млн.грн. [74]

Рік	Фінансовий результат до оподаткування	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
Промисловість					
2012	21353,4	62,4	86504,1	37,6	65150,7
2013	13698,3	63,3	81336,9	36,7	67638,6
2014	-166414,0	63,3	76253,3	36,7	242667,3
2015	-181360,9	72,9	90315,9	27,1	271676,8
2016	-7569,6	72,8	141475,3	27,2	149044,9
2017	87461,7	71,8	232213,1	28,2	144751,4
2018	154138,2	72,8	277850,4	27,2	123712,2
Машинобудування					
2012	13322,8	67,0	16515,8	33,0	3193,0
2013	5526,9	65,2	9597,8	34,8	4070,9
2014	-20501,5	64,7	9841,6	35,3	30343,1
2015	-12651,6	74,1	15950,6	25,9	28602,2
2016	-1696,2	77,2	14522,4	22,8	12826,2
2017	9770,0	77,7	18965,6	22,3	9195,6
2018	11411,2	77,0	22885,6	23,0	11474,4

У 2014 –2016 роках підприємства машинобудування отримали збиток. Така ситуація пояснюється кризовими явищами економічного характеру, що викликали падіння попиту і пропозиції, дестабілізувавши фінансово-економічну ситуацію в даній галузі.

При цьому слід зазначити, що в 2018 р. підприємства машинобудування отримали прибуток 11411,2 млн.грн., фінансовий результат за даний період покращився на 1641,2 млн. грн., що є позитивною тенденцією.

Незважаючи на суттєвий внесок машинобудування в розвиток національної економіки, слід відзначити, що його частка у структурі

промисловості України впродовж останніх трьох років почала зростати (2014 р. – 7,1%, 2015 р. – 6,5%, 2016 р. – 6,1, 2017 р. – 6,4%, 2018 р. –7,4). Така тенденція є позитивною, оскільки машинобудування виступає основою економічного розвитку держави, тому що ця галузь забезпечує засобами виробництва інші галузі економіки (паливну, агропромислову, будівельну), тим самим сприяє оновленню та накопиченню капіталу. Саме машинобудуванню в сучасних умовах належить важлива роль у прискоренні науково-технічного прогресу. Покращення спостерігається в 2017-2018 рр.

Аналіз наукових досліджень дозволив дійти висновку, що усі проблеми, які характеризують сучасний стан машинобудівної галузі України, можливо згрупувати у наступні 5 груп:

- проблеми територіальної доцільності розміщення;
- проблеми внутрішнього ринку;
- проблеми фінансового забезпечення;
- проблеми інноваційного забезпечення;
- проблеми кадрового забезпечення;
- проблеми державного регулювання.

Детальну характеристику даних груп проблем наведено у табл. 1.13.

Здійснений аналіз стану та проблем функціонування машинобудівної галузі України дозволив дійти висновку, що в сучасних умовах вихід машинобудівної галузі із кризи потребує підтримки інноваційного розвитку машинобудівних підприємств та переорієнтування їх експортних можливостей на інші країни й регіони.

Особливою складовою сталого функціонування сучасного машинобудівного підприємства є реалізація інноваційної моделі його розвитку, яка для більшості вітчизняних підприємств машинобудування є єдиним конструктивним варіантом, здатним забезпечити оновлення виробничих технологій та асортименту продукції, а також сприяти створенню умов для максимального використання їх інтелектуального потенціалу.

Таблиця 1.13

Сукупність загальних проблем функціонування машинобудівного комплексу
України [15]

Група проблем	Зміст
Територіальної доцільності	1) розміщення машинобудівної галузі на території України характеризується нерівномірністю і недостатньо ефективною територіальною структурою виробництва; 2) відсутність міжгалузевої збалансованості виробництва на основі закінченого технологічного циклу; 3) структура машинобудування характеризується переважанням металомістких і недостатнім розвитком наукомістких галузей; 4) вузьковідомчий підхід у забезпеченні заводів матеріалами і сировиною ускладнює кооперативні зв'язки, підвищує вартість перевезень напівфабрикатів і комплектуючих виробів, загострює проблему нестачі залізничних вагонів.
Внутрішнього ринку	1) неконкурентоспроможність вітчизняної техніки порівняно з імпортними аналогами; 2) нерозвиненість інфраструктури внутрішнього ринку; 3) недостатній рівень завантаження виробничих потужностей підприємств різних галузей, а також надмірність існуючих виробничих потужностей з огляду на реальні потреби внутрішнього і зовнішнього ринку; 4) обмежений внутрішній попит на українську інноваційну машинобудівну продукцію; 5) залежність вітчизняних підприємств від постачань вузлів, деталей та комплектуючих виробів з інших країн, насамперед з країн СНД; 6) незначний обсяг участі вітчизняних машинобудівних підприємств у міжнародних проектах; 7) слабка диверсифікованість ринків збуту української машинобудівної продукції.
Фінансового забезпечення	1) недостатній рівень платоспроможності та рентабельності підприємств машинобудівної галузі; 2) недостатність обігових коштів; 3) недосконалість механізму середньо- та довгострокового кредитування; 4) відсутність фінансових механізмів та інструментів, які створюють зацікавленість в інноваціях, а також стимулюють НДКР.
Інноваційного забезпечення	1) низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств; 2) застарілість основних засобів на підприємствах, що негативно впливає на конкурентоспроможність, якість та собівартість машинобудівної продукції;
Кадрового забезпечення	1) значний вплив кваліфікованих інженерних і робітничих кадрів; 2) недоліки у системі підготовки та перепідготовки кадрів для машинобудівної галузі.
Державного регулювання	1) неефективна політика держави щодо діяльності монополістів і посередників, що призводить до підвищення вартості матеріалів, енергоресурсів; 2) відсутність інвестиційно привабливого законодавства, дієвих гарантій для інвесторів

Забезпечити перехід до сталого розвитку та реалізувати інноваційну модель у машинобудівному комплексі можна за рахунок:

- активізації інноваційної діяльності та формування єдиного інноваційного середовища;
- створення принципово нових технологій проривного характеру, запровадження виробництва високотехнологічних зразків машинобудівної продукції;
- генерування потоку нових знань і розширення трансферу технологій; розвитку науково-виробничої інфраструктури та технологічної бази підприємств машинобудування;
- підвищення рівня компетенції працівників й удосконалення системи підготовки кадрів;
- перерозподілу та зниження рівня інноваційних ризиків шляхом зростання рівня спеціалізації і неподільності процесу розробки інновацій тощо.

Вирішальне значення для практичної значимості й ефективності даного підходу має цілеспрямована державна підтримка процесів розвитку підприємств машинобудування.

Основними напрямками розвитку міжнародної торгівлі продукцією машинобудівної галузі є наступне [15]:

- підвищення рівня науково-технічних процесів;
- зниження витрат за рахунок використання інформаційних технологій;
- формування глобального ринку наукових знань і ринку кваліфікованої робочої сили;
- жорсткі вимоги до якості товарів для експорту;
- динамічний та стрімкий розвиток високотехнологічної та машинобудівної продукції;
- переведення виробництва в країни, що розвиваються;
- уніфікація технічних вимог до виробництва товарів;
- технологічна залежність держав, які розвиваються, від провідних держав;

– виробництво і реалізація продукції в межах однієї або груп держав, враховуючи їх національні особливості.

Для розвитку внутрішнього ринку продукції машинобудування та розширення міжнародного співробітництва необхідно вжити таких заходів:

– сформувати державне замовлення на рухомий склад для пасажирських і вантажних перевезень, локомотивного парку та їх ремонту та обслуговування з вимогами локалізації на території України;

– налагодити механізм державно-приватного партнерства та збільшити державне замовлення на продукцію вітчизняних підприємств машинобудування;

– розширити практику надання державними банками електронних гарантій для забезпечення тендерних пропозицій;

– надати підприємствам, які розгортають виробництво імпортозаміщуючих товарів, в оренду на пільгових умовах вільні виробничі площі, що перебувають у державній власності;

– упровадити активну політику залучення інвестицій з умовами збільшення компонентів місцевого виробництва та підвищення рівня локалізації;

– здійснити реформу корпоративного управління на державних підприємствах, зокрема ДК «Укроборонпром»; сприяти створенню ефективних інтеграційних структур;

– підтримати довгострокове банківське кредитування випуску продукції для внутрішнього ринку та процесів імпортозаміщення продукції: міського транспорту, станків та обладнання, електроінструментів та побутових приладів;

– підтримати створення індустріальних парків та інших інноваційних структур; розширити перелік інструментів підтримки та обов'язків для учасників індустріальних парків, зокрема умов цільового використання стосовно імпортного устаткування, обладнання, комплектуючих та матеріалів, що були увезені з пільгами щодо сплати ввізного мита;

– створити дієву систему захисту внутрішнього ринку від контрабандного ввезення товарів (автомобілів, електроніки, комплектуючих) та недопущення надходження на ринок України продукції, що не відповідає встановленим вимогам безпеки;

– прискорити ухвалення законів щодо військово-технічного співробітництва, розробки та постановки на озброєння, військових стандартів;

– завершити процедури з технічного регулювання, стандартизації цивільної та оборонної продукції, перехід на стандарти НАТО та створити сертифіковані лабораторії з випробовування озброєння;

– надати доступ приватним виробникам до інформації з програм переозброєння війська, питань стандартизації та сертифікації озброєння;

– удосконалити формування та реалізацію оборонного замовлення в частині унормування прибутків на придбання комплектуючих та виконання робіт, передбачити авансове фінансування пріоритетних дослідно-конструкторських робіт.

Висновки до розділу 1

На основі першого розділу можна зробити наступні висновки:

1. На сучасному етапі розвитку національної економіки України, в умовах економічної та політичної нестабільності, платоспроможність підприємства є однією із найважливіших умов його господарської діяльності.

2. Нині не існує єдиного підходу щодо визначення поняття «платоспроможності підприємства», тому розкриття сутності даного показника є актуальним з точки зору теорії. Ми вважаємо, що найбільш точно відображає сутність поняття платоспроможності таке визначення: платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

3. Під ліквідністю підприємства варто розуміти його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань. Ліквідність означає безумовну платоспроможність підприємства і передбачає постійну тотожність між його активами та зобов'язаннями одночасно за загальною сумою, термінами перетворення активів у гроші та термінами погашення зобов'язань.

4. Методику оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства доцільно здійснювати за такими пунктами:

- аналіз ліквідності балансу підприємства;
- оцінка фінансового стану підприємства;
- розрахунок і аналіз основних показників ліквідності;
- розрахунок показників поточної платоспроможності;
- розрахунок інтегрального показника та загального показника платоспроможності.

5. Однією з найважливіших галузей національної економіки є машинобудування. Продукція машинобудування не тільки безпосередньо задовольняє потреби споживачів, але і забезпечує виробництво товарів і послуг підприємствами інших галузей. Розвиток машинобудівного виробництва характеризує стан науково-технічного потенціалу та визначає місце країни у міжнародному розподілі праці та глобальному конкурентному середовищі. В Україні розвинуте широкопрофільне машинобудування, підприємства якого формують складний, взаємопов'язаний машинобудівний комплекс. До його складу входять усі основні галузі машинобудування.

Здійснений аналіз стану та проблем функціонування машинобудівної галузі України дозволив дійти висновку, що в сучасних умовах вихід машинобудівної галузі із кризи потребує підтримки інноваційного розвитку машинобудівних підприємств та переорієнтування їх експортних можливостей на інші країни й регіони.

Особливою складовою сталого функціонування сучасного машинобудівного підприємства є реалізація інноваційної моделі його розвитку, яка для більшості вітчизняних підприємств машинобудування є

єдиним конструктивним варіантом, здатним забезпечити оновлення виробничих технологій та асортименту продукції, а також сприяти створенню умов для максимального використання їх інтелектуального потенціалу.

Стратегічними цілями є стимулювання кінцевого попиту на вітчизняну продукцію, встановлення прозорих умов для конкуренції виробників, сприяння адаптивності економіки до становлення нового типу промислового виробництва.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПАТ “МОТОР СІЧ”

2.1. Організаціо – економічні показники діяльності ПАТ “Мотор Січ”

Історія підприємства почалася в 1907 році. До грудня 1915 року завод випускав сільськогосподарські механізми та інструменти, виконував різні види механічної обробки, відливав вироби з чавуну і міді. У грудні 1915 року акціонерне товариство “Дюфлон, Костянтинович і К” (“Дека”) викупило завод і змінило профіль його виробничої діяльності. Завод почав освоєння виробництва авіаційних двигунів, і в листопаді 1916 року було виготовлено перший 6-циліндровий мотор водяного охолодження “Дека” М-100. З 1916 року завод освоїв виробництво і тривалий час випускав широку гаму поршневих двигунів: М-6, М-11, М-22, М-85, М-86, М-87, М-88, АШ-82ФН, АШ-62ІР і АІ-26В.

З 1953 року завод розпочав виготовлення реактивних двигунів РД-45 і РД-500, що поклали початок наступу нової ери – ери газотурбінних двигунів.

Історія підприємства – це поетапне створення та освоєння в серійному виробництві нових двигунів, кожен з яких став значною віхою у розвитку вітчизняного авіадвигунобудування.

Представниками наступного покоління стали газотурбінні двигуни АІ-20, АІ-24, АІ-25, АІ-25ТЛ, АІ-9, АІ-9В, ТВ3-117В, Д-36, Д-136, Д-18Т для літаків Іл-18, Іл-38, Бе-12, Ан-8, Ан-10, Ан-12, Ан-32, Ан-24, Ан-26, Ан-30, Як-40, L-39, К-8J, Як-42, Ан-72, Ан-74, Ан-124 “Руслан”, Ан-225 “Мрія”, а також вертольотів Ка-27, Ка-28, Ка-29, Ка-31, Ка-32, Ка-50, Ка-50-2, Ка-52, Мі-8МТ, Мі-14, Мі-17, Мі-171, Мі-172, Мі-24, Мі-25, Мі-26.

У 1994 році підприємство перетворено в акціонерне товариство “Мотор Січ”.

В даний час на підприємстві розпочато серійне виробництво авіаційних двигунів нового покоління ТВ3-117ВМА-СБМ1, АІ9-3Б, Д-36 сер.4А, Д-

436Т1/ТП, ВК-2500, АІ-222-25, Д-436-148, АІ-450-МС, МС-14, ТВ3 117ВМА-СБМ1В, ТВ3 117ВМА-СБМ1В 4 і 4Е серії для літаків Ан -140, Ан -74ТК-300, Ту-334, Бе-200, Як-130, Ан-148, Ан-158 , Ан-2-100 , вертольотів Мі-8МТВ, Мі-17(171), Мі-24, Мі-28, Мі 35 , Ка-32, Мі-8Т та Мі-8МСБ і ведеться інтенсивна підготовка до серійного виробництва Д-27, АІ -222- 25Ф, АІ 25ТЛШ, АІ-450М, МС-500В, для літаків Ан-70, L-15, L-39 і вертольотів Мі-2М і МСБ-2.

Поряд з виробництвом і технічним супроводом газотурбінних двигунів на підприємстві ведеться підготовка досвідченого і серійного виробництва газотурбінних приводів і електростанцій, у тому числі теплоенергетичних комплексів з парогазовим або когенераційним циклом.

В даний час АТ “МОТОР СІЧ” активно розвиває напрямок зі створення, ремонту, модернізації вертольотів в рамках реалізації програми вертольотобудування.

На підприємстві реалізується декілька напрямків з даної тематики:

- модернізація вертольотів типу Мі-8 в профіль Мі- 8МСБ шляхом установки нових двигунів ТВ3-117ВМА-СБМ1В 4Е серії власної розробки;
- модернізація вертольотів Мі-2 в профіль Мі-2МСБ шляхом установки двигунів нового покоління АІ-450М; створення вертольотів МСБ-2;
- МСБ-6. Мета підприємства – виробництво довговічної і надійної техніки, що повною мірою задовольняє вимоги замовника та створює максимальні зручності споживачам.

Підприємство прагне до подальшого зміцнення сформованого позитивного іміджу акціонерного товариства - надійного, солідного, ділового партнера.

Безперервне та ефективне функціонування ПАТ “Мотор Січ” забезпечується завдяки чітко спланованій організаційній структурі, керування якою здійснюють операційні директора, в тому числі: технічний директор, директор з виробництва, директор з якості, директор з маркетингу, фінансовий директор, директор з корпоративних прав та інвестиційних проектів, директор з будівництва та соціального розвитку, директор з

управління персоналом, директор зі зв'язків з громадськістю, директор з економічної безпеки, директор з правових питань.

До організаційної структури підприємства входить біля 50 основних та допоміжних цехів та понад 50 відділів, що безпосередньо пов'язані з основним виробництвом, а також більш 15 відділів, що непов'язані з основним виробництвом.

До структурних підрозділів, що непов'язані з основним виробництвом, відносяться медико-санітарна частина, дошкільні заклади, оздоровчі та спортивні комплекси, будинок культури та інші.

Для представництва інтересів ПАТ “Мотор Січ” та з метою активного просування продукції в країни світу, її сервісного обслуговування підприємством створено:

- київське представництво публічного акціонерного товариства “Мотор Січ”;
- індійське представництво;
- представництво публічного акціонерного товариства “Мотор Січ” (Україна) в Республіці Білорусь.

Основним видом діяльності ПАТ “Мотор Січ” є:

- авіаційна промисловість;
- виробництво електротехнічних машин, обладнання, апаратури та виробів виробничого призначення;
- ремонт цивільних літаків, вертольотів, їх обладнання та авіаційних двигунів.

ПАТ “Мотор Січ” одне з декількох у світі підприємств та єдине підприємство в Україні, що має закінчений цикл виробництва двигунів, а також таке, що забезпечує весь цикл ремонту, випробування та обслуговування двигунів.

Основною продукцією, що забезпечила АТ “Мотор Січ” більше 10% доходів за 2018 рік, є авіаційні двигуни різних типів і модифікацій – табл.2.1.

Таблиця 2.1

Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр.

№	Основний вид продукції*	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
		у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис.грн.)	у відсотках до всієї вироблен ої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис. грн.)	у відсотках до всієї реалізованої продукції
2016р.							
1	авіадвигуни серійні	д/в	3965857,9	37	д/в	3965857,9	39,1
2	авіадвигуни ремонтні	д/в	1671161,8	15,6	д/в	1505453,5	14,9
2017 р.							
1	авіадвигуни серійні	д/в	8780798	58,31	д/в	8486438	58,14
2	авіадвигуни ремонтні	д/в	2899928	19,25	д/в	2501530	17,14
3	послуги	д/в	1857711	12,34	д/в	1854814	12,7
4	продукція ЗТП та ТНС	д/в	777929	5,16	д/в	806829	5,52
2018 р.							
1	авіадвигуни серійні	д/в	5999019	51,78	д/в	5979038	51,55
2	авіадвигуни ремонтні	д/в	2432537	20,99	д/в	2563852	22,1
3	Послуги	д/в	1225193	10,57	д/в	1225193	10,56
4	Продукція загально- технічного призначення та ТНС	д/в	698107	6,05	д/в	624181	5,4
5	Вертолітна програма	д/в	1229668	10,61	д/в	1205174	10,39

Система якості ПАТ “Мотор Січ” сертифікована транснаціональною фірмою Bureau Veritas Certification на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2008 відносно виробництва, ремонту та технічного обслуговування авіадвигунів, газотурбінних приводів і проектування газотурбінних електростанцій.

Основним джерелом надходження коштів традиційно є виконання експортних контрактів з авіаційної та наземної техніки. Підприємство постачає нові авіаційні двигуни, газотурбінні приводи, електростанції і іншу продукцію промислового призначення, запасні частини, ремонтно-монтажний інструмент, товари народного споживання, виконує капітальний та середній ремонт, після продажного обслуговування авіаційної та наземної техніки, надає послуги в експлуатації, виконує ремонт і модернізацію вертолітної техніки.

Значним ринком збуту для продукції ПАТ “Мотор Січ” є країни далекого зарубіжжя. ПАТ “Мотор Січ” приділяє велику увагу збереженню і розширенню ринків збуту в регіонах, де експлуатується авіатехніка з двигунами нашого виробництва. Тривалу і плідну співпрацю пов'язує підприємство з багатьма партнерами з країн Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Африки та Латинської Америки.

Найбільш великими споживачами в далекому зарубіжжі в 2017-2018 рр. були Китай, Індія, Алжир, ОАЕ, США, В'єтнам, Чехія. Грошові кошти надходили за поставку серійних авіадвигунів різних типів і модифікацій, капітальний і середній ремонт авіадвигунів, постачання запасних частин до авіадвигунів, а також нестандартного обладнання, спеціального технологічного оснащення і техдокументації. Також надходили грошові кошти від виконання довгострокових контрактів на постачання авіадвигунів і запчастин до них, ремонт і обслуговування авіадвигунів і газотурбінних приводів, ремонт вертольотів і головних вертолітних редукторів з партнерами з Німеччини, Словаччини, Хорватії, Латвії, Канади, Бангладеш, Перу, Уганди, Сінгапуру, Ефіопії, Єгипту та багатьох інших країн.

Великим ринком збуту для нашого підприємства в 2018 році також були країни СНД. Для партнерів з країн СНД в 2018 році підприємством постачалися і ремонтувалися авіадвигуни різних типів і модифікацій, постачалися запасні частини та комплектуючі до двигунів і вертольотам. Також виконувалися послуги з ремонту газотурбінних приводів і редукторів

для газотурбінних електростанцій, послуги з технічного супроводу електростанцій потужністю 2,5 і 6 МВт, ремонту модулів вільної турбіни, призначених для газотурбінних електростанцій потужністю 20МВт.

На ринок України підприємство постачало і ремонтувало авіадвигуни ТВ3-117 різних типів, АІ-9, вертольоти і головні вертолітні редуктори для потреб МО України, Нацгвардії і ГСЧС, а також виконувало ремонт авіадвигунів різних типів і модифікацій і техніки наземного застосування для інших замовників.

Найбільш великими українськими споживачами в 2018 році були Міністерство Оборони України, АК “Українські вертольоти” (м.Київ), ДП “КАЗ “Авіакон” (м.Конотоп).

Для забезпечення стабільної роботи і збільшення доходів підприємство здійснює послідовну маркетингову політику, спрямовану на пошук нових споживачів і диверсифікацію ринків збуту.

Для утримання своїх позицій на світових ринках ПАТ “Мотор Січ” проводить систематичну роботу з підвищення якості та характеристик продукції, що випускається, розробляє нові конкурентоспроможні двигуни, розвиває нову для себе вертолітний програму, налагоджує мережу сервісного обслуговування, наближену до тих регіонів, де експлуатується наша техніка.

Результати аналізу фінансово-економічних показників діяльності ПАТ “Мотор Січ” за період 2016-2018 рр. наведено в табл. 2.2.

Як видно з наведеної інформації в табл. 2.2, на ПАТ “Мотор Січ” за період 2016-2018 рр. спостерігається зростання обсягів реалізації продукції в 2017 р. на 4604222 тис.грн., або на 43,66%, та зменшення в 2018 р. на 2910741 тис.грн., або на 19,21%.

Чистий прибуток за період 2016-2017 рр. збільшився на 1139731 тис.грн., та досяг рівня 3104174 тис.грн., а за період 2017-2018 рр. зменшився на 1851981 тис.грн., та досяг рівня 1252193 тис.грн.

Таблиця 2.2

Основні фінансово-економічні показники ПАТ “Мотор Січ” за 2016 – 2018 рр.

Показники	Одиниця виміру	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Зміни за 2016-2017 рр.		Зміни за 2017-2018 рр.	
					Відхилення від рівня 2016 р., ±	Темп росту у% до рівня 2016 р.	Відхилення від рівня 2017 р., ±	Темп росту у% до рівня 2017 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	10546207	15150429	12239687	4604222	143,66	-2910742	80,79
Валовий прибуток	тис. грн.	6328964	8462431	4948274	2133467	133,71	-3514157	58,47
Фінансові результати від операційної діяльності	тис. грн.	3471445	5586913	1734145	2115468	160,94	-3852768	31,04
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	4217243	6687998	7291413	2470755	158,59	603415	109,02
Чистий прибуток	тис. грн.	1964443	3104174	1252193	1139731	158,02	-1851981	40,34
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції	коп.	39,99	44,14	59,57	4,16	110,39	15,43	134,95
Середньорічна вартість активів	тис. грн.	22877401	27184556	29369339	4307155	118,83	2184783	108,04
Середньорічна вартість необоротних активів	тис. грн.	6437152	7233303	8001000	796151	112,37	767697	110,61
Середньорічна вартість оборотних активів	тис. грн.	16503946	19951253	21368339	3447307	120,89	1417086	107,10
Середньоспискова чисельність працівників	осіб	26537	25445	22221	-1092	95,88	-3224	87,33
Фонд оплати праці	тис. грн.	1810674	2327215,9	2737390,1	516542	128,53	410174,2	117,63
Середньомісячна заробітна плата	грн.	5686,00	7621,72	10265,78	1935,72	134,04	2644,058	134,69
Рентабельність (збитковість) активів	%	8,59	11,42	4,26	2,83	132,98	-7,16	37,34

Собівартість реалізованої продукції протягом 2017 р. збільшується на 2470755 тис.грн. за рахунок зростання фізичного обсягу реалізації та збільшення витрат на 1 грн. товарної продукції на 4,16коп., а протягом 2018 р. зростає на 603415 тис.грн. за рахунок зменшення фізичного обсягу реалізації та зростання витрат на 1 грн. товарної продукції на 15,43 коп.

Динаміку виручки від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції представлено на рис. 2.1.

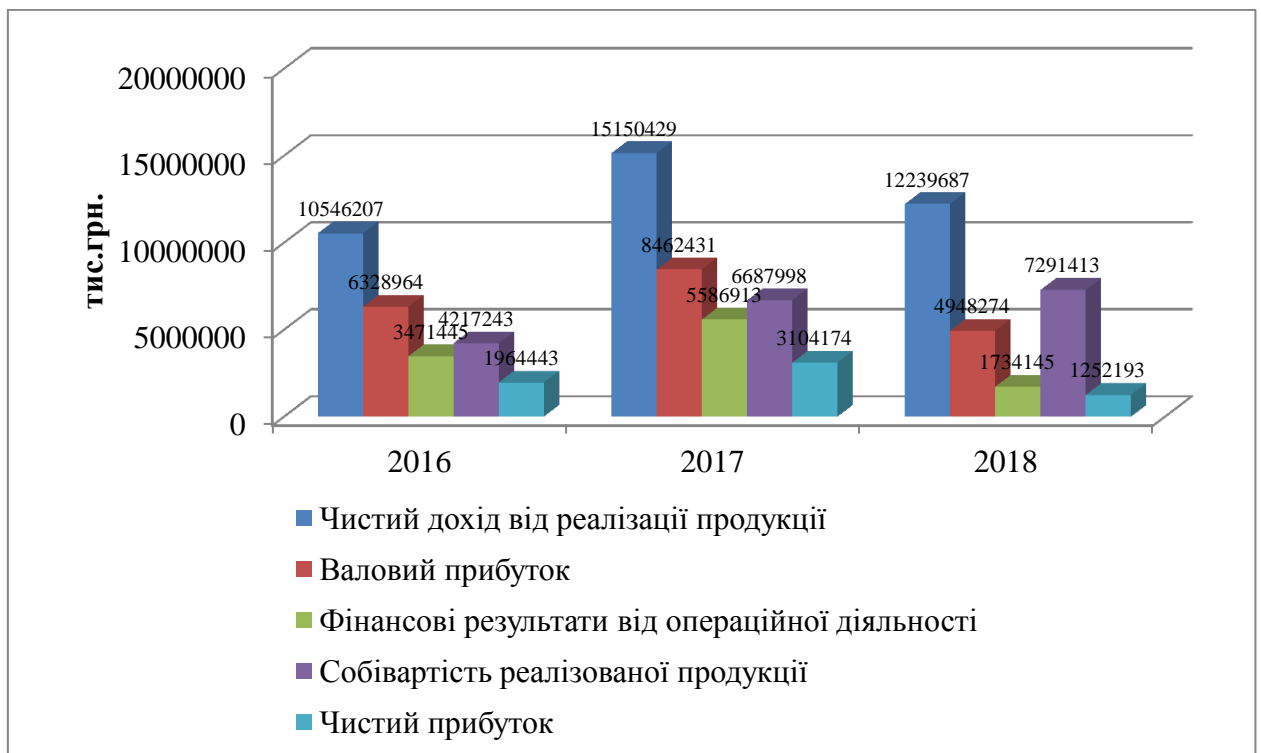

Рис. 2.1. Динаміка виручки від реалізації продукції, собівартості реалізованої продукції та прибутку ПАТ “Мотор Січ” за 2016 – 2018 рр.

З рис. 2.1 видно, що співвідношення виручки від реалізації продукції і собівартості реалізованої продукції протягом періоду 2016 – 2018 рр. кардинально не змінюється, але в 2018 р. змінюються тенденції розвитку. Підприємство звужує свою діяльність, показники зростають в негативному напрямку.

Фінансові результати ПАТ “Мотор Січ” протягом 2016 – 2018 рр. мали позитивне значення, тобто діяльність підприємства за всіма видами була прибутковою.

Завдяки дії негативних факторів, пов'язаних з наслідками фінансової кризи в економіці України, протягом 2015-2016 років на ПАТ “Мотор Січ” (материнська компанія) мала місце тенденція зростання зниження від реалізації товарів, робіт, послуг. Але у 2017 році порівняно з 2016 роком підприємству вдалося уникнути впливу негативних факторів, діючих на економіку України в цілому., та покращити показники діяльності

Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2018 році зменшився на 19,21%, у цей же час витрати на реалізовану продукцію збільшились на 9,02%.

В цілому, у 2016-2018 роках на ПАТ “Мотор Січ” (материнська компанія) мала місце тенденція зменшення доходів від реалізації товарів, робіт, послуг. Але якщо розглядати кожний рік окремо, то у 2016 році порівняно з 2015 роком отримано падіння доходів від реалізації на 24,7%, у 2017 році порівняно з 2016 роком – зростання на 43,66%, у 2018 році порівняно з 2017 роком – падіння на 19,21%.

За три роки дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зменшився на 12,8%. У той же час питома вага виробничої собівартості реалізованої продукції у доході неухильно зростала з 38,2% у 2016р. до 59,6% у 2018 р.

Виробничо-господарська діяльність підприємства у 2018 році відбувалась у складних економічних та політичних умовах. У 2018 році зросли ціни на матеріали, комплектуючі вироби (індекс цін виробників промислової продукції в Україні за 2018 рік склав 114,2%), енергоносії (індекс цін постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у 2018 р. склав 129,8%).

Проведена робота з поліпшення ефективності використання ресурсів, у тому числі з енергозбереження, частково зменшила вплив вказаних факторів на ріст собівартості продукції. Також негативно на фінансово-господарчу діяльність підприємства вплинули:

– робота Нацбанку України по запровадженню обов’язкового продажу надходжень в іноземній валюті та встановлення обов’язкового продажу 50% валютної виручки;

– часткова втрата зовнішніх ринків збуту;

– довгостроковий процес імпортозаміщення матеріалів та комплектуючих виробів.

Вказані фактори не дозволили підприємству у повному обсягу провести модернізацію виробництва та відволікали його обігові кошти.

За результатами 2018 року підприємство отримало чистий прибуток на 59,66% менший порівняно з прибутком за 2017 рік.

Динаміку складових активів підприємства відображено на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Динаміка вартості необоротних та оборотних активів ПАТ “Мотор Січ” за 2016 – 2018 рр.

У 2016 р. обсяг середньорічна вартість активів становила 22877401 тис.грн. а вже в 2017 р. – 27184556 тис.грн., зростання на протязі 2017 р., склало 4307155 тис.грн., темп приросту склав 18,83%. У 2017 р. обсяг середньорічна вартість активів становила 27184556 тис.грн. а вже в 2018 р. –

29369339 тис.грн., зростання на протязі 2018 р., склало 2184783 тис.грн., темп приросту склав 8,04%.

У 2016 р. обсяг середньорічна вартість необоротних активів становила 6437152 тис.грн. а вже в 2017 р. – 7233303 тис.грн., зростання на протязі 2017 р., склало 796151 тис.грн., темп приросту склав 12,37%. У 2017 р. обсяг середньорічна вартість необоротних активів становила 7233303 тис.грн. а вже в 2018 р. – 8001000 тис.грн., зростання на протязі 2018 р., склало 767697 тис.грн., темп приросту склав 10,61%.

У 2016 р. обсяг середньорічна вартість оборотних активів становила 16503946 тис.грн. а вже в 2017 р. – 19951253 тис.грн., зростання на протязі 2017 р., склало 3447307 тис.грн., темп приросту склав 20,89%. У 2017 р. обсяг середньорічна вартість оборотних активів становила 19951253 тис.грн. а вже в 2018 р. – 21368339 тис.грн., зростання на протязі 2018 р., склало 1417086 тис.грн., темп приросту склав 7,1%.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу в 2016 р. складала 26537 особи, а в 2017 р. зменшилась до 25445 особи, а в 2018 р. зменшилась на 3224 особи, та досягла рівня до 22221 особи.

Фонд оплати праці промислово-виробничого персоналу за 2016 рік склав 1810674 тис.грн., проти 2327215,9 тис.грн. за 2017 рік., відхилення складають 28,53%.

Фонд оплати праці промислово-виробничого персоналу за 2018 рік склав 2737390,1 тис.грн., проти 2327215,9 тис.грн. за 2017 рік., відхилення складають 17,63%. Зміни фонду оплати праці сталися за рахунок збільшення окладів та тарифів.

За категоріями структура промислово-виробничого персоналу склалася таким чином:

- 36,3% виробничих робітників;
- 20,1% – допоміжних робітників;
- 35,9% – ІТП;
- 4,9% – ВТК і 2,8% – інших категорій.

Організація оплати праці спрямована на забезпечення винагороди працівників за працю, залежно від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей, результатів праці і господарської діяльності структурного підрозділу, у яких робітники безпосередньо працюють. Постійно ведеться аналіз середньої заробітної плати всіх категорій працівників, відсотка виконання норм виробітку, чисельності працівників.

Фінансово-економічна діяльність підприємства спрямована на забезпечення фінансової стійкості, стабільного надходження фінансових ресурсів та їх ефективного використання, досягнення раціонального співвідношення власних і позикових коштів.

Однією з найголовніших завдань підприємства є модернізація виробництва. У звітному періоді залучення кредитних коштів було направлено на придбання нового високопродуктивного обладнання, яке дозволить збільшити виробничі потужності, удосконалити технологічні процеси й істотно підвищити ефективність виробництва.

Для зменшення витрат виробництва постійно вживаються заходи, у тому числі:

- пошук постачальників, що пропонують вигідніші умови – на сьогоднішній день умови ринку забезпечують можливість широкого вибору як вітчизняних так і закордонних постачальників сировини та матеріалів; зменшення постійних та змінних витрат за рахунок економії;

- зменшення постійних витрат шляхом скорочення надлишкових виробничих потужностей на окремих ділянках виробництва; ін.

Основним джерелом надходження коштів у 2018 році традиційно було виконання експортних контрактів з авіаційної та наземної техніки.

Підприємство поставляє нові авіаційні двигуни, газотурбінні приводи, електростанції та іншу продукцію промислового призначення, запасні частини, ремонтно-монтажний інструмент, товари народного споживання, виконує капітальний і середній ремонт, після продажного обслуговування авіаційної та наземної техніки, надає послуги в експлуатації.

2.2. Аналіз джерел формування та напрямів використання капіталу ПАТ “Мотор Січ”

Дослідження фінансових ресурсів підприємства проведемо за допомогою вертикального та горизонтального аналізу. Для цього треба сформулювати порівняльний аналітичний баланс. Щоб отримати порівняльний аналітичний баланс, треба вихідний баланс доповнити показниками структури, абсолютної та структурної динаміки вкладень (активи) і джерел коштів (пасиви) підприємства за звітний період. Аналіз складу та структури капіталу ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр. приведено в табл. 2.3-2.5.

За результатами аналізу даних, наведених у табл. 2.3 простежується:

- збільшення загальної вартості капіталу підприємства в 2016 р. на 21,8 % (4496506 тис.грн.) порівняно з 01.01.2016 р.;
- збільшення загальної вартості власного капіталу підприємства в 2016 р. на 15,08% (2130135 тис.грн.) порівняно з 01.01.2016 р.;
- збільшення загальної вартості довгострокових зобов'язань підприємства в 2016 р. на 155,53 % (1933237 тис.грн.) порівняно з 01.01.2016 р.;
- збільшення загальної вартості поточних зобов'язань підприємства в 2016 р. на 8,23% (433134 тис.грн.) порівняно з 01.01.2016 р.

В структурі капіталу підприємства значну частину займали:

- складові власного капіталу підприємства: на 01.01.2016-68,46%, на 31.12.2016 – 64,68%;
- довгострокові зобов'язання: на 01.01.2016 – 6,03%, на 31.12.2016 – 12,64%;
- поточні зобов'язання: на 01.01.2016–25,52%, на 31.12.2016 – 22,67%.

Таким чином, в 2016 р. спостерігається незначне (зменшення частки власного капіталу та збільшення частки залученого капіталу) погіршення структури капіталу підприємства.

За результатами аналізу даних, наведених у табл. 2.4 простежується:

Аналіз складу та структури капіталу ПАТ “Мотор Січ” в 2016 р.

Джерела капіталу	01.01.2016		31.12.2016		Зміни за 2016 рік		Темп росту,%
	тис.грн.	структура, %	тис.грн.	структура, %	тис.грн.	структура, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	280529	1,36	280529	1,12	0	-0,24	100,00
Капітал у дооцінках	7112	0,03	122128	0,49	115016	0,45	1717,21
Додатковий капітал	451774	2,19	491729	1,96	39955	-0,23	108,84
Емісійний дохід	416087	2,02	417258	1,66	1171	-0,36	100,28
Накопичені курсові різниці	35562	0,17	74358	0,30	38796	0,12	209,09
Резервний капітал	71184	0,35	71251	0,28	67	-0,06	100,09
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	13397346	64,94	15369225	61,17	1971879	-3,77	114,72
Вилучений капітал	-177	0,00	-2852	-0,01	-2675	-0,01	1611,30
Неконтрольована частка	-85587	-0,41	-79694	-0,32	5893	0,10	93,11
Усього за розділом I	14122181	68,46	16252316	64,68	2130135	-3,77	115,08
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	5446	0,03	18476	0,07	13030	0,05	339,26
Пенсійні зобов'язання	62118	0,30	76913	0,31	14795	0,00	123,82
Довгострокові кредити банків	17878	0,09	359177	1,43	341299	1,34	2009,04
Інші довгострокові зобов'язання	29097	0,14	1734821	6,90	1705724	6,76	5962,20
Довгострокові забезпечення	72352	0,35	71923	0,29	-429	-0,06	99,41
Цільове фінансування	1056084	5,12	914902	3,64	-141182	-1,48	86,63
Усього за розділом II	1242975	6,03	3176212	12,64	1933237	6,62	255,53
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	601461	2,92	874166	3,48	272705	0,56	145,34

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Векселі видані	103	0,00	103	0,00	0	0,00	100,00
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	40329	0,20	19323	0,08	-21006	-0,12	47,91
за товари, роботи, послуги	566308	2,75	632068	2,52	65760	-0,23	111,61
за розрахунками з бюджетом	1299669	6,30	186335	0,74	-1113334	-5,56	14,34
за у тому числі з податку на прибуток	1277816	6,19	158878	0,63	-1118938	-5,56	12,43
за розрахунками зі страхування	34440	0,17	33017	0,13	-1423	-0,04	95,87
за розрахунками з оплати праці	89337	0,43	93344	0,37	4007	-0,06	104,49
за одержаними авансами	2518833	12,21	2752056	10,95	233223	-1,26	109,26
за розрахунками з учасниками	19968	0,10	55356	0,22	35388	0,12	277,22
Поточні забезпечення	60369	0,29	59284	0,24	-1085	-0,06	98,20
Доходи майбутніх періодів	1168	0,01	971486	3,87	970318	3,86	83175,17
Інші поточні зобов'язання	32007	0,16	20588	0,08	-11419	-0,07	64,32
Усього за розділом III	5263992	25,52	5697126	22,67	433134	-2,84	108,23
Баланс	20629148	100,00	25125654	100,00	4496506	0,00	121,80

Аналіз складу та структури капіталу ПАТ “Мотор Січ” в 2017 р.

Джерела капіталу	01.01.2017		31.12.2017		Зміни за 2017 рік		Темп росту,%
	тис.грн.	структура, %	тис.грн.	структура, %	тис.грн.	структура, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	280529	1,12	280529	0,96	0	-0,16	100,00
Капітал у дооцінках	122128	0,49	121682	0,42	-446	-0,07	99,63
Додатковий капітал	491729	1,96	522693	1,79	30964	-0,17	106,30
Емісійний дохід	417258	1,66	422565	1,44	5307	-0,22	101,27
Накопичені курсові різниці	74358	0,30	99407	0,34	25049	0,04	133,69
Резервний капітал	71251	0,28	71315	0,24	64	-0,04	100,09
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15369225	61,17	18440600	63,06	3071375	1,89	119,98
Вилучений капітал	-2852	-0,01	-3539	-0,01	-687	0,00	124,09
Неконтрольована частка	-79694	-0,32	-51847	-0,18	27847	0,14	65,06
Усього за розділом I	16252316	64,68	19381433	66,28	3129117	1,59	119,25
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	18476	0,07	15686	0,05	-2790	-0,02	84,90
Пенсійні зобов'язання	76913	0,31	65342	0,22	-11571	-0,08	84,96
Довгострокові кредити банків	359177	1,43	369971	1,27	10794	-0,16	103,01
Інші довгострокові зобов'язання	1734821	6,90	1891259	6,47	156438	-0,44	109,02
Довгострокові забезпечення	71923	0,29	71244	0,24	-679	-0,04	99,06
Цільове фінансування	914902	3,64	1328767	4,54	413865	0,90	145,24
Усього за розділом II	3176212	12,64	3742269	12,80	566057	0,16	117,82

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	874166	3,48	804356	2,75	-69810	-0,73	92,01
Векселі видані	103	0,00	103	0,00	0	0,00	100,00
Поточна кредиторська заборгованість:	19323	0,08	57665	0,20	38342	0,12	298,43
за товари, роботи, послуги	632068	2,52	533649	1,82	-98419	-0,69	84,43
за розрахунками з бюджетом	186335	0,74	208736	0,71	22401	-0,03	112,02
за у тому числі з податку на прибуток	158878	0,63	176777	0,60	17899	-0,03	111,27
за розрахунками зі страхування	33017	0,13	40605	0,14	7588	0,01	122,98
за розрахунками з оплати праці	93344	0,37	119991	0,41	26647	0,04	128,55
за одержаними авансами	2752056	10,95	3279571	11,21	527515	0,26	119,17
за розрахунками з учасниками	55356	0,22	98133	0,34	42777	0,12	177,28
Поточні забезпечення	59284	0,24	63235	0,22	3951	-0,02	106,66
Доходи майбутніх періодів	971486	3,87	884415	3,02	-87071	-0,84	91,04
Інші поточні зобов'язання	20588	0,08	29296	0,10	8708	0,02	142,30
Усього за розділом III	5697126	22,67	6119755	20,93	422629	-1,75	107,42
Баланс	25125654	100,00	29243457	100,00	4117803	0,00	116,39

Аналіз складу та структури капіталу ПАТ “Мотор Січ” в 2018 р.

Джерела капіталу	01.01.2018		31.12.2018		Зміни за 2018 рік		Темп росту,%
	тис.грн.	структура, %	тис.грн.	структура, %	тис.грн.	структура, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал							
Зареєстрований капітал	280529	0,96	280529	0,95	0	-0,01	100,00
Капітал у дооцінках	121682	0,42	0	0,00	-121682	-0,42	0,00
Додатковий капітал	522693	1,79	1606600	5,45	1083907	3,66	307,37
Емісійний дохід	422565	1,44	420390	1,43	-2175	-0,02	99,49
Накопичені курсові різниці	99407	0,34	139	0,00	-99268	-0,34	0,14
Резервний капітал	71315	0,24	71251	0,24	-64	0,00	99,91
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	18440600	63,06	19397065	65,76	956465	2,70	105,19
Вилучений капітал	-3539	-0,01	-1387	0,00	2152	0,01	39,19
Неконтрольована частка	-51847	-0,18	302	0,00	52149	0,18	-0,58
Усього за розділом I	19381433	66,28	21354360	72,40	1972927	6,12	110,18
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	18476	0,06	0	0,00	-18476	-0,06	0,00
Пенсійні зобов'язання	76913	0,26	307475	1,04	230562	0,78	399,77
Довгострокові кредити банків	359177	1,23	280751	0,95	-78426	-0,28	78,17
Інші довгострокові зобов'язання	1735357	5,93	1631285	5,53	-104072	-0,40	94,00
Довгострокові забезпечення	71923	0,25	112597	0,38	40674	0,14	156,55
Цільове фінансування	914966	3,13	1097247	3,72	182281	0,59	119,92
Усього за розділом II	3742269	12,80	3429355	11,63	-312914	-1,17	91,64

1	2	3	4	5	6	7	8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	804356	2,75	560539	1,90	-243817	-0,85	69,69
Векселі видані	103	0,00	9103	0,03	9000	0,03	8837,86
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	57665	0,20	84225	0,29	26560	0,09	146,06
за товари, роботи, послуги	533649	1,82	775669	2,63	242020	0,80	145,35
за розрахунками з бюджетом	208736	0,71	243654	0,83	34918	0,11	116,73
за у тому числі з податку на прибуток	176777	0,60	214877	0,73	38100	0,12	121,55
за розрахунками зі страхування	40605	0,14	46934	0,16	6329	0,02	115,59
за розрахунками з оплати праці	119991	0,41	132887	0,45	12896	0,04	110,75
за одержаними авансами	3279571	11,21	2658148	9,01	-621423	-2,20	81,05
за розрахунками з учасниками	98133	0,34	32336	0,11	-65797	-0,23	32,95
Поточні забезпечення	63235	0,22	102417	0,35	39182	0,13	161,96
Доходи майбутніх періодів	884415	3,02	3092	0,01	-881323	-3,01	0,35
Інші поточні зобов'язання	29296	0,10	62501	0,21	33205	0,11	213,34
Усього за розділом III	6119755	20,93	4711505	15,97	-1408250	-4,95	76,99
Баланс	29243457	100,00	29495220	100,00	251763	0,00	100,86

- збільшення загальної вартості капіталу підприємства в 2017 р. на 16,39 % (4117803 тис.грн.) порівняно з 01.01.2017 р.;
- збільшення загальної вартості власного капіталу підприємства в 2017 р. на 19,25% (3129117 тис.грн.) порівняно з 01.01.2017 р.;
- збільшення загальної вартості довгострокових зобов'язань підприємства в 2017 р. на 17,82% (566057тис.грн.) порівняно з 01.01.2017 р.;
- збільшення загальної вартості поточних зобов'язань підприємства в 2017 р. на 7,42% (422629тис.грн.) порівняно з 01.01.2017 р.

В структурі капіталу підприємства значну частину займали:

- складові власного капіталу підприємства: на 01.01.2017-64,68 %, на 31.12.2017 – 66,28%;
- довгострокові зобов'язання та забезпечення: на 01.01.2017 –12,64%, на 31.12.2017 – 12,8%;
- поточні зобов'язання: на 01.01.2017-22,67%, на 31.12.2017 – 20,93%.

За результатами аналізу даних, наведених у табл. 2.5 простежується:

- збільшення загальної вартості капіталу підприємства в 2018 р. на 0,86 % (251763 тис.грн.) порівняно з 01.01.2018 р.;
- збільшення загальної вартості власного капіталу підприємства в 2018 р. на 10,18% (1972927тис.грн.) порівняно з 01.01.2018 р.;
- зменшення загальної вартості довгострокових зобов'язань підприємства в 2018 р. на 8,36% (312914 тис.грн.) порівняно з 01.01.2018 р.;
- зменшення загальної вартості поточних зобов'язань підприємства в 2018 р. на 23,01% (1408250тис.грн.) порівняно з 01.01.2018 р.

В структурі капіталу підприємства значну частину займали:

- складові власного капіталу підприємства: на 01.01.2018-66,28 %, на 31.12.2018 – 72,4%;
- довгострокові зобов'язання та забезпечення: на 01.01.2018 –12,8%, на 31.12.2018 – 11,63%;
- поточні зобов'язання: на 01.01.2018-20,93%, на 31.12.2018 – 15,97%.

Структуру джерел фінансування діяльності ПАТ “Мотор Січ” наведено на рис.2.3.

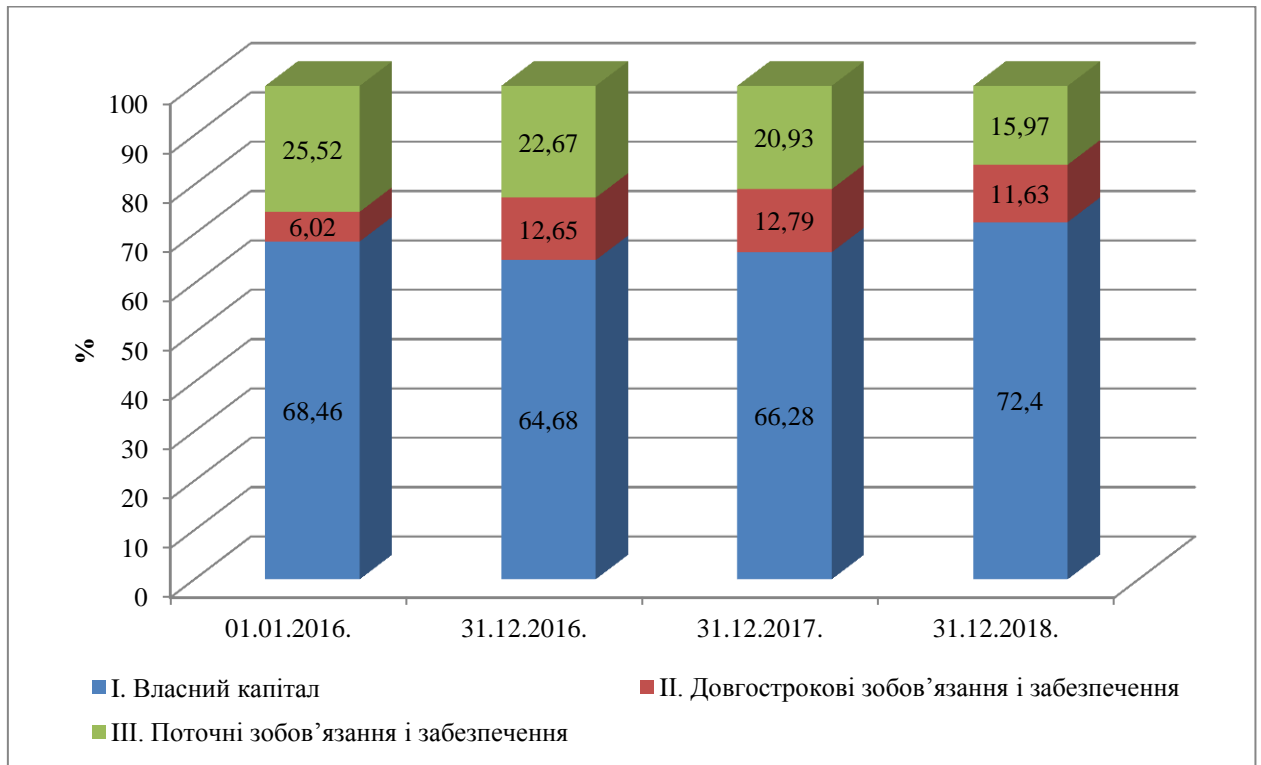

Рис.2.3. Структура джерел фінансування діяльності ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр.

Така фінансова стратегія підприємства є виправданою, оскільки активи формуються переважно за рахунок власного капіталу.

Аналітичний розрахунок, що відображає динаміку та структуру напрямів використання капіталу, наведено в табл. 2.6 -2.18.

З проведеного в таблиці 2.6 аналізу можна зробити наступні висновки:

– загальна вартість майна підприємства в 2016 р. збільшилась на 4496506 тис. грн. ;

– в структурі сукупних активів підприємства незначну питому вагу протягом всього періоду займають необоротні активи і складають 28,82 % – на початок 2016р. та 27,19%– на кінець 2016 р.;

– в порівнянні з початком 2016 р. частка необоротних активів в майні підприємства зменшилась на 1,63%;

– найбільшу питому вагу у складі необоротних активів займають основні засоби (в структурі активів 27,79 % – 01.01.2016 р., 25,65% – 31.12.2016 р.);

Аналіз напрямів використання капіталу ПАТ “Мотор Січ” в 2016 р.

Показник	01.01.2016		31.12.2016		Відхилення за 2016р.		
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	±Δ (гр. 3–гр. 1)	За структурою,%	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	1884	0,01	5366	0,02	3482	0,01	284,82
первісна вартість	2770	0,01	7583	0,03	4813	0,02	273,75
накопичена амортизація	886	0,00	2217	0,01	1331	0,00	250,23
Основні засоби:	5733581	27,79	6443786	25,65	710205	-2,15	112,39
первісна вартість	8686955	42,11	10314752	41,05	1627797	-1,06	118,74
знос	2953374	14,32	3870966	15,41	917592	1,09	131,07
Інвестиційна нерухомість:	28457	0,14	26824	0,11	-1633	-0,03	94,26
первісна вартість	35011	0,17	35061	0,14	50	-0,03	100,14
знос	6554	0,03	8237	0,03	1683	0,00	125,68
Довгострокові фінансові інвестиції:							
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	58603	0,28	27082	0,11	-31521	-0,18	46,21
інші фінансові інвестиції	29824	0,14	1545	0,01	-28279	-0,14	5,18
Відстрочені податкові активи	0	0,00	120717	0,48	120717	0,48	-
Інші необоротні активи	92439	0,45	205369	0,82	112930	0,37	222,17
Усього за розділом I	5944788	28,82	6830689	27,19	885901	-1,63	114,90
II. Оборотні активи							
Запаси	10500001	50,90	13192781	52,51	2692780	1,61	125,65
Виробничі запаси	3365997	16,32	3816055	15,19	450058	-1,13	113,37
Незавершене виробництво	6563541	31,82	8401944	33,44	1838403	1,62	128,01

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Готова продукція	552776	2,68	958682	3,82	405906	1,14	173,43
Товари	17687	0,09	16100	0,06	-1587	-0,02	91,03
Поточні біологічні активи	138	0,00	165	0,00	27	0,00	119,57
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	915209	4,44	1125428	4,48	210219	0,04	122,97
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	871230	4,22	581123	2,31	-290107	-1,91	66,70
з бюджетом	281971	1,37	49041	0,20	-232930	-1,17	17,39
у тому числі з податку на прибуток	3370	0,02	47	0,00	-3323	-0,02	1,39
з нарахованих доходів	383	0,00	375	0,00	-8	0,00	97,91
Інша поточна дебіторська заборгованість	154770	0,75	322801	1,28	168031	0,53	208,57
Поточні фінансові інвестиції	635516	3,08	559935	2,23	-75581	-0,85	88,11
Гроші та їх еквіваленти	1273420	6,17	2352855	9,36	1079435	3,19	184,77
Готівка	804	0,00	1672	0,01	868	0,00	207,96
Рахунки в банках	1149135	5,57	2349829	9,35	1200694	3,78	204,49
Інші оборотні активи	40183	0,19	110351	0,44	70168	0,24	274,62
Усього за розділом II	14672821	71,13	18294855	72,81	3622034	1,69	124,69
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	11539	0,06	110	0,00	-11429	-0,06	0,95
Баланс	20629148	100,00	25125654	100,00	4496506	0,00	121,80

Аналіз напрямів використання капіталу ПАТ “Мотор Січ” в 2017 р.

Показник	01.01.2017		31.12.2017		Відхилення за 2017р.		
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	±Δ (гр. 3 – гр. 1)	За структурою, %	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	5366	0,02	3695	0,01	-1671	-0,01	68,86
первісна вартість	7583	0,03	8688	0,03	1105	0,00	114,57
накопичена амортизація	2217	0,01	4993	0,02	2776	0,01	225,21
Основні засоби:	6443786	25,65	7033627	24,05	589841	-1,59	109,15
первісна вартість	10314752	41,05	11414431	39,03	1099679	-2,02	110,66
знос	3870966	15,41	4380804	14,98	509838	-0,43	113,17
Інвестиційна нерухомість:	26824	0,11	26744	0,09	-80	-0,02	99,70
первісна вартість	35061	0,14	36671	0,13	1610	-0,01	104,59
знос	8237	0,03	9927	0,03	1690	0,00	120,52
Довгострокові фінансові інвестиції:							
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	27082	0,11	35933	0,12	8851	0,02	132,68
інші фінансові інвестиції	1545	0,01	1546	0,01	1	0,00	100,06
Відстрочені податкові активи	120717	0,48	115505	0,39	-5212	-0,09	95,68
Інші необоротні активи	205369	0,82	418867	1,43	213498	0,61	203,96
Усього за розділом I	6830689	27,19	7635917	26,11	805228	-1,07	111,79
Запаси	13192781	52,51	14365601	49,12	1172820	-3,38	108,89
Виробничі запаси	3816055	15,19	4218462	14,43	402407	-0,76	110,55

Продовження табл.2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Незавершене виробництво	8401944	33,44	8921359	30,51	519415	-2,93	106,18
Готова продукція	958682	3,82	1206139	4,12	247457	0,31	125,81
Товари	16100	0,06	19641	0,07	3541	0,00	121,99
Поточні біологічні активи	165	0,00	87	0,00	-78	0,00	52,73
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125428	4,48	3195027	10,93	2069599	6,45	283,89
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	581123	2,31	562501	1,92	-18622	-0,39	96,80
з бюджетом	49041	0,20	270757	0,93	221716	0,73	552,10
у тому числі з податку на прибуток	47	0,00	24	0,00	-23	0,00	51,06
з нарахованих доходів	375	0,00	490	0,00	115	0,00	130,67
Інша поточна дебіторська заборгованість	322801	1,28	359056	1,23	36255	-0,06	111,23
Поточні фінансові інвестиції	559935	2,23	9313	0,03	-550622	-2,20	1,66
Гроші та їх еквіваленти	2352855	9,36	2756289	9,43	403434	0,06	117,15
Готівка	1672	0,01	1591	0,01	-81	0,00	95,16
Рахунки в банках	2349829	9,35	2752625	9,41	402796	0,06	117,14
Інші оборотні активи	110351	0,44	88081	0,30	-22270	-0,14	79,82
Усього за розділом II	18294855	72,81	21607202	73,89	3312347	1,07	118,11
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	110	0,00	338	0,00	228	0,00	307,27
Баланс	25125654	100,00	29243457	100,00	4117803	0,00	116,39

– оборотні активи за 2016 р. збільшилися на 3622034 тис. грн. (за структурою збільшились на 1,99%). Запаси збільшилися на 2692780 тис. грн. (за структурою на 1,61 %).

На підприємстві у той же час збільшилась питома вага грошових коштів на 3,19 %. В структурі активів зменшилась частка поточних фінансових інвестицій на 0,85 % (а абсолютна сума зменшилась на 75581 тис.грн.).

Питома вага обігового капіталу змінилася з 71,13 % на початку 2016 р. до 72,81% в кінці 2016 р.; розподіл коштів між основним та оборотним капіталом на початок та на кінець 2016 року складає відповідно 28,82 % – 71,13 % та 27,19 % – 72,81%.

З проведеного в таблиці 2.7 аналізу можна зробити наступні висновки:

– загальна вартість майна підприємства в 2017 р. збільшилась на 4117803 тис. грн. ;

– в структурі сукупних активів підприємства найменшу питому вагу протягом всього періоду займають необоротні активи і складають 27,19 % – на початок 2017 р., та 26,11 % – на кінець 2017 р.;

– в порівнянні з початком 2017 р. частка необоротних активів в майні підприємства зменшилась на 1,07%;

– найбільшу питому вагу у складі необоротних активів займають основні засоби (в структурі активів 25,65 % – 01.01.2017 р., 24,05 % – 31.12.2017 р.);

– оборотні активи за 2017 р. збільшилися на 3312347 тис. грн. (за структурою збільшились на 1,07%). Запаси збільшилися на 1172820 тис. грн. (за структурою зменшились на 3,38 %). На підприємстві у той же час збільшилась питома вага грошових коштів на 0,06%.

Питома вага обігового капіталу змінилася з 72,81% на початку 2017 р. до 73,89% кінці 2017 р. Розподіл коштів між основним та оборотним капіталом на початок та на кінець 2017 року складає відповідно 27,19 % – 72,81% та 26,11% – 73,89%.

З проведеного в таблиці 2.8 аналізу можна зробити наступні висновки:

Таблиця 2.8

Аналіз напрямів використання капіталу ПАТ “Мотор Січ” в 2018 р.

Показник	01.01.2018		31.12.2018		Відхилення за 2018р.		
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	±Δ (гр. 3–гр. 1)	За структурою, %	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	3695	0,01	2520	0,01	-1175	0,00	68,20
первісна вартість	8688	0,03	9471	0,03	783	0,00	109,01
накопичена амортизація	4993	0,02	6951	0,02	1958	0,01	139,21
Незавершені капітальні інвестиції	0	0,00	135421	0,46	135421	0,46	-
Основні засоби:	7033627	24,05	7212062	24,45	178435	0,40	102,54
первісна вартість	11414431	39,03	12014124	40,73	599693	1,70	105,25
знос	4380804	14,98	4802062	16,28	421258	1,30	109,62
Інвестиційна нерухомість:	26744	0,09	358241	1,21	331497	1,12	1339,52
первісна вартість	36671	0,13	371382	1,26	334711	1,13	1012,74
знос	9927	0,03	13141	0,04	3214	0,01	132,38
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	35933	0,12	22038	0,07	-13895	-0,05	61,33
інші фінансові інвестиції	1546	0,01	8616	0,03	7070	0,02	557,31
Відстрочені податкові активи	115505	0,39	95464	0,32	-20041	-0,07	82,65
Інші необоротні активи	418867	1,43	331840	1,13	-87027	-0,31	79,22
Усього за розділом I	7635917	26,11	8366083	28,36	730166	2,25	109,56
II. Оборотні активи							
Запаси	14365601	49,12	16462336	55,81	2096735	6,69	114,60

Продовження табл.2.8

Виробничі запаси	4218462	14,43	4610208	15,63	391746	1,21	109,29
Незавершене виробництво	8921359	30,51	10585339	35,89	1663980	5,38	118,65
Готова продукція	1206139	4,12	1247841	4,23	41702	0,11	103,46
Товари	19641	0,07	18948	0,06	-693	0,00	96,47
Поточні біологічні активи	87	0,00	106	0,00	19	0,00	121,84
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3195027	10,93	1427761	4,84	-1767266	-6,08	44,69
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	562501	1,92	948111	3,21	385610	1,29	168,55
з бюджетом	270757	0,93	271532	0,92	775	-0,01	100,29
з нарахованих доходів	490	0,00	310	0,00	-180	0,00	63,27
Інша поточна дебіторська заборгованість	359056	1,23	347735	1,18	-11321	-0,05	96,85
Поточні фінансові інвестиції	9313	0,03	9789	0,03	476	0,00	105,11
Гроші та їх еквіваленти	2756289	9,43	1469427	4,98	-1286862	-4,44	53,31
Готівка	1591	0,01	4222	0,01	2631	0,01	265,37
Рахунки в банках	2752625	9,41	1464382	4,96	-1288243	-4,45	53,20
Інші оборотні активи	88081	0,30	191741	0,65	103660	0,35	217,69
Усього за розділом II	21607202	73,89	21128848	71,63	-478354	-2,25	97,79
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	338	0,00	289	0,00	-49	0,00	85,50
Баланс	29243457	100,00	29495220	100,00	251763	0,00	100,86

– загальна вартість майна підприємства в 2018 р. збільшилась на 4117803 тис. грн. ;

– в структурі сукупних активів підприємства найменшу питому вагу протягом всього періоду займають необоротні активи і складають 26,11 % – на початок 2018 р., та 28,36 % – на кінець 2018 р.;

– в порівнянні з початком 2018 р. частка необоротних активів в майні підприємства збільшилась на 2,25%.

– найбільшу питому вагу у складі необоротних активів займають основні засоби (в структурі активів 24,05 % – 01.01.2018 р., 24,45 % – 31.12.2018 р.);

– оборотні активи за 2018 р. зменшились на 478354 тис. грн. (за структурою зменшились на 2,25%). Запаси збільшилися на 2096735 тис. грн. (за структурою збільшилися на 6,69 %). На підприємстві у той же час зменшилась питома вага грошових коштів на 4,44%.

Питома вага обігового капіталу змінилася з 73,89% на початку 2018 р. до 71,63% кінці 2018 р. Розподіл коштів між основним та оборотним капіталом на початок та на кінець 2018 року складає відповідно 26,11 % – 73,89% та 28,36% – 71,63%.

2.3. Дослідження показників ліквідності та платоспроможності на ПАТ “Мотор Січ”

Фінансовий стан підприємств можна оцінити з погляду його короткострокової та довгострокової перспектив. У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Термін “ліквідний” передбачає безперешкодне перетворення майна на гроші.

Для оцінки реального рівня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу. Аналіз ліквідності підприємства передбачає два такі етапи:

– складання балансу ліквідності (табл. 2.9, 2.10 та 2.11);

Таблиця 2.9

Аналіз ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2016 р, тис.грн.

Актив	01.01. 2016	31.12. 2016	Пасив	01.01. 2016	31.12. 2016	Платіжний надлишок (+) або недостача (-)	
						01.01.2016	31.12.2016
1.Найбільш ліквідні активи (А1)	1273420	2352855	1.Негайні пасиви (П1)	601461	874166	671959	1478689
2.Активи, що швидко реалізуються (А2)	10540184	13303132	2.Короткострокові пасиви (П2)	4662531	4822960	5877653	8480172
3.Активи, що реалізуються повільно (А3)	2859217	2638868	3.Довгострокові пасиви (П3)	1242975	3176212	1616242	-537344
4.Активи, що важко реалізуються (А4)	5956327	6830799	4.Постійні пасиви (П4)	14122181	16252316	-8165854	-9421517
БАЛАНС	20629148	25125654	БАЛАНС	20629148	25125654	0	0

Таблиця 2.10

Аналіз ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2017 р, тис.грн.

Актив	01.01. 2017	31.12. 2017	Пасив	01.01. 2017	31.12. 2017	Платіжний надлишок (+) або недостача (-)	
						01.01.2017	31.12.2017
1.Найбільш ліквідні активи (А1)	2352855	2765602	1.Негайні пасиви (П1)	874166	5315399	1478689	-2549797
2.Активи, що швидко реалізуються (А2)	13303132	4387855	2.Короткострокові пасиви (П2)	4822960	804356	8480172	3583499
3.Активи, що реалізуються повільно (А3)	2638868	14453682	3.Довгострокові пасиви (П3)	3176212	3742269	-537344	10711413
4.Активи, що важко реалізуються (А4)	6830799	7636318	4.Постійні пасиви (П4)	16252316	19381433	-9421517	-11745115
БАЛАНС	25125654	29243457	БАЛАНС	25125654	29243457	0	0

– розрахунок та аналіз основних показників ліквідності.

Аналіз ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2016 р. наведені в табл. 2.9. На основі проведено в табл. 2.9 аналізу платіжного надлишку або недостачі можна зробити висновок, що найбільш ліквідні активи перевищують обсяг термінових пасивів, як на початку, так і в кінці 2016 р.

Активи, які швидко реалізуються, як на початку, так і в кінці 2016 р. перевищують короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви перевищують короткострокові пасиви на 1478689 тис. грн. Активи, які реалізуються повільно на початку 2016 р. перевищують короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви перевищують короткострокові пасиви на 8480172 тис. грн. Активи, які важко реалізуються на початку 2016 р. менше за короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви менше за короткострокові пасиви на 9421517 тис. грн.

Аналіз ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2017 р. наведені в табл. 2.10.

На основі проведено в табл. 2.10 аналізу платіжного надлишку або недостачі можна зробити висновок, що найбільш ліквідні активи не перевищують обсяг термінових пасивів, як на початку, так і в кінці 2017 р.

Активи, які швидко реалізуються, як на початку, так і в кінці 2017 р. перевищують короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові активи перевищують короткострокові пасиви на 3583499 тис. грн.

Активи, які реалізуються повільно на початку 2017 р. не перевищують короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви не перевищують короткострокові пасиви на 10711413 тис. грн.

Активи, які важко реалізуються на початку 2017 р. менші за короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви менші за короткострокові пасиви на 11745115 тис.

Виходячи з того, що ліквідність балансу – це рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на гроші відповідає строкам погашення зобов'язань.

Аналіз ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2018 р. наведені в табл. 2.11.

На основі проведено в табл. 2.11 аналізу платіжного надлишку або недостатчі можна зробити висновок, що найбільш ліквідні активи не перевищують обсяг термінових пасивів, як на початку, так і в кінці 2018 р.

Активи, які швидко реалізуються, як на початку, так і в кінці 2018 р. перевищують короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви перевищують короткострокові пасиви на 2435029 тис. грн.

Активи, які реалізуються повільно на початку 2018 р. перевищують короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви перевищують короткострокові пасиви на 13224722 тис. грн.

Активи, які важко реалізуються на початку 2018 р. менші за короткострокові пасиви. Наприкінці року ситуація не змінилася короткострокові пасиви менші за короткострокові пасиви на 12988001 тис.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти за кожною групою активу і пасиву балансу. Активи підприємства поділяються на групи залежно від рівня ліквідності, пасиви – відповідно до зростання строків погашення зобов'язань.

Баланс є абсолютно ліквідним, якщо задовольнятиме такі умови:

$$A1 \geq П1$$

$$A2 \geq П2$$

$$A3 \geq П3$$

$$A4 \leq П4$$

За даними табл. 2.12-2.14 наведений баланс підприємства протягом трьох років має незадовільну структуру, він неліквідний.

Таблиця 2.11

Аналіз ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2018 р, тис.грн.

Актив	01.01. 2018	31.12. 2018	Пасив	01.01. 2018	31.12. 2018	Платіжний надлишок (+) або недостача (-)	
						01.01.2018	31.12.2018
1.Найбільш ліквідні активи (А1)	2765602	1479216	1.Негайні пасиви (П1)	5315399	4150966	-2549797	-2671750
2.Активи, що швидко реалізуються (А2)	4387855	2995568	2.Короткострокові пасиви (П2)	804356	560539	3583499	2435029
3.Активи, що реалізуються повільно (А3)	14453682	16654077	3.Довгострокові пасиви (П3)	3742269	3429355	10711413	13224722
4.Активи, що важко реалізуються (А4)	7636318	8366359	4.Постійні пасиви (П4)	19381433	21354360	-11745115	-12988001
БАЛАНС	29243457	29495220	БАЛАНС	29243457	29495220	0	0

	A1 > П1		A1 > П1		A1 < П1		A1 < П1
01.01.	A2 > П2	31.12.	A2 > П2	31.12.	A2 > П2	31.12.	A2 > П2
2016	A3 < П3	2016	A3 < П3	2017	A3 > П3	2018	A3 > П3
	A4 > П4		A4 < П4		A4 < П4		A4 < П4

Отже, аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ознакою ліквідності та розміщені в порядку спадання ліквідності, зі статтями пасиву, що згруповані за ознакою термінів погашення і розміщені в порядку збільшення строковості зобов'язань.

Якщо при такому порівнянні активів вистачає, то баланс ліквідний і підприємство платоспроможне. У противному разі баланс неліквідний і підприємство вважається неплатоспроможним.

Наше підприємство має деякі зрушення на кінець 2018 року, та має не повністю ліквідний баланс.

Другим етапом аналізу ліквідності підприємства є розрахунок та аналіз основних показників ліквідності. Вони застосовуються для оцінки можливостей підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання:

1. Коефіцієнт загальної ліквідності (у закордонних джерелах цей коефіцієнт називається коефіцієнтом поточної ліквідності) показує, якою мірою наявних оборотних активів достатньо для задоволення поточних зобов'язань. Логіка, що стоїть за розрахунком цього коефіцієнта, полягає в тому, що оборотні активи мають бути повністю переведені в грошові кошти протягом одного року, а поточні зобов'язання також необхідно оплатити протягом року.

Відповідно до загальноприйнятих стандартів заведено вважати, що цей коефіцієнт має перебувати в межах від одиниці до двох. Нижня межа зумовлена тим, що оборотних коштів має бути – щонайменше достатньо для погашення короткострокових зобов'язань, інакше компанія опиниться під загрозою банкрутства. Перевищення короткострокових коштів над зобов'язаннями більше ніж у два (три) рази вважається також небажаним,

оскільки це може свідчити про порушення структури капіталу. При аналізі коефіцієнта особливу увагу слід звернути на його динаміку.

Для ПАТ “Мотор Січ” розрахунок цих коефіцієнтів в 2016-2018 рр. наведено в табл. 2.12.

Динаміка змін коефіцієнтів ліквідності ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр. наведено на рис.2.4.

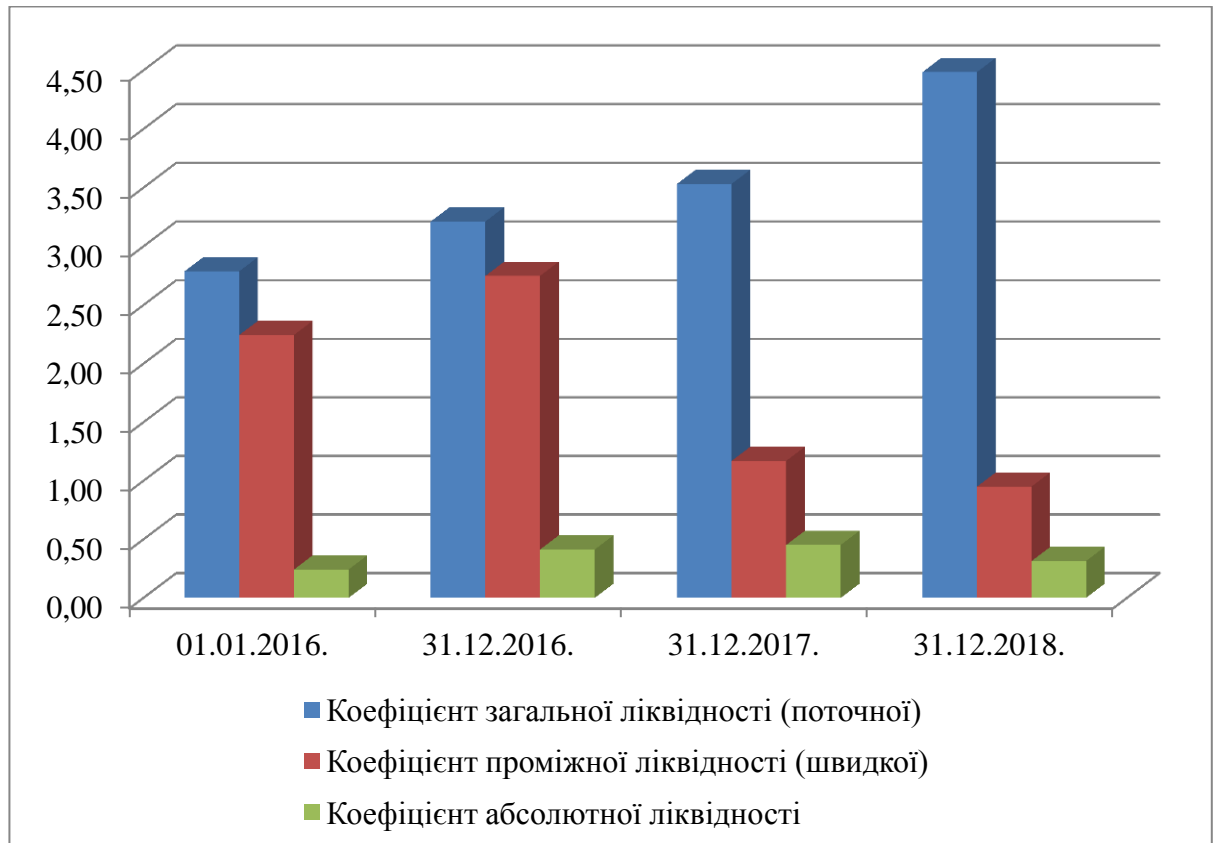

Рис. 2.4. Динаміка змін коефіцієнтів ліквідності ПАТ “Мотор Січ”

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

– коефіцієнт загальної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня, та на 31.12.2018 він перевищує рівень нормативного рівня. При цьому він зростає протягом 2016 р. на 0,42 протягом 2017 р. на 0,32 та протягом 2018 р. ще на 0,95;

– коефіцієнт проміжної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня, та на 31.12.2018 він перевищує межу нормативного рівня. При цьому він збільшується протягом 2016р. на 0,5 протягом 2017 р. зменшується на 1,58 та протягом 2018 р. ще на 0,22;

Основні показники ліквідності ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр.

Показник	Визначення	Нормативний розмір	Результати розрахунку на				Відхилення за		
			01.01. 2016	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	2016р.	2017 р.	2018р.
Коефіцієнт загальної ліквідності (поточної)	$K_{ЛП}$	≥ 1	2,79	3,21	3,53	4,48	0,42	0,32	0,95
Коефіцієнт проміжної ліквідності (швидкої)	$K_{ЛШ}$	0,6-0,8	2,24	2,75	1,17	0,95	0,50	-1,58	-0,22
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ЛА}$	$>0,2$	0,24	0,41	0,45	0,31	0,17	0,04	-0,14

– коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня. При цьому він зростає протягом 2016 р. на 0,17, протягом 2017 р. зменшується на 0,04 та протягом 2018 р. зменшується на 0,14.

2.4. Аналіз фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ”

Однією з основних задач фінансового стану є дослідження показників які характеризують фінансову стійкість підприємства.

Аналіз фінансової стійкості (платоспроможності) підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Таблиця 2.13 містить показники фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018рр.

Таблиця 2.13

Динаміка показників фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ”

Показник	01.01. 2016	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	Відхилення за		
					2016р.	2017р.	2018р.
Коефіцієнт фінансової автономії	0,68	0,65	0,66	0,72	-0,04	0,02	0,06
Коефіцієнт фінансової залежності	1,46	1,55	1,51	1,38	0,09	-0,04	-0,13
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,32	0,35	0,34	0,28	0,04	-0,02	-0,06
Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	2,17	1,83	1,97	2,62	-0,34	0,13	0,66
Маневреність власного оборотного капіталу	0,58	0,58	0,61	0,61	0,00	0,03	0,00
Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами	0,56	0,51	0,54	0,61	-0,04	0,03	0,07

Як бачимо, коефіцієнт фінансової автономії в 2016-2018 рр. перевищує нормативне значення. Це означає, що підприємство може самостійно виконувати зовнішні зобов'язання не опираючись на залучені кошти. Але все ж таки має тенденцію до зменшення. Показник зменшився на 0,04 в 2016 р., збільшився на 0,02 в 2017 р., та збільшився на 0,06 на протязі 2018 р.

Коефіцієнт фінансової залежності, зворотний попередньому, збільшується, та відповідає нормативу показника $K_{ф.з}=2$. Показник збільшився на 0,09 в 2016 р., зменшився на 0,04 в 2017 р., та зменшився на 0,13 на протязі 2018 р.

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу $< 0,5$. Це означає, що в структурі капіталу більшу частину займає власний капітал. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу збільшився на 0,04 в 2016 р., зменшився на 0,02 в 2017 р., та збільшився на 0,06 на протязі 2018 р.

Про стабільність підприємства свідчить коефіцієнт фінансової стабільності у таблиці 2.13. Він має нормативне значення, тобто $K_{ф.с.} > 1$. Коефіцієнт фінансової стабільності зменшився на 0,34 в 2016 р., збільшився на 0,13 в 2017 р., та збільшився на 0,66 на протязі 2018 р.

ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр. Мало власні оборотні кошти.

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу зменшився на 0,001 в 2016 р., зріс на 0,03 в 2017 р., та зменшився на 0,01 на протязі 2018 р.

Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами зменшився на 0,04 в 2016 р., збільшився на 0,03 в 2017 р., та збільшився на 0,07 на протязі 2018 р.

Динаміку показників фінансової стійкості підприємства характеризує рис.2.5.

Для визначення типу фінансової стійкості розмір власних обігових коштів розраховують як різницю між власним капіталом і необоротними активами.

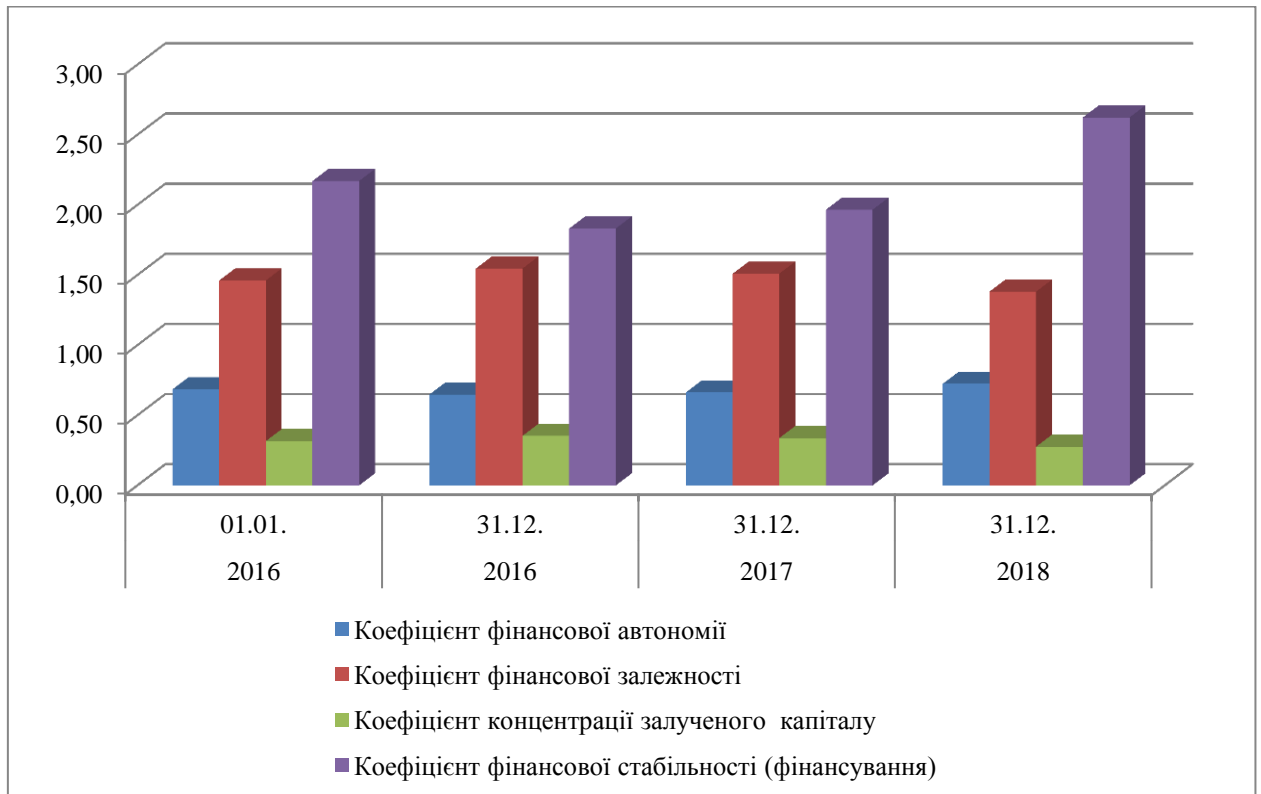

Рис.2.5. Показники фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр.

Відповідно до забезпеченості запасів згаданими варіантами фінансування можливі чотири типи фінансової стійкості.

1. Абсолютна стійкість – для забезпечення запасів (З) достатньо власних обігових коштів; платоспроможність підприємства гарантована:

$$З < \text{ВОК}. \quad (2.1)$$

2. Нормальна стійкість – для забезпечення запасів крім власних обігових коштів залучаються довгострокові кредити та позики; платоспроможність гарантовано:

$$З < \text{ВОК} + \text{КД}. \quad (2.2)$$

3. Нестійкий фінансовий стан – для забезпечення запасів крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик залучаються

короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити:

$$З < \text{ВОК} + \text{КД} + \text{КК}. \quad (2.3)$$

4. Кризовий фінансовий стан – для забезпечення запасів не вистачає “нормальних” джерел їх формування; підприємству загрожує банкрутство.

$$З > \text{ВОК} + \text{КД} + \text{КК}. \quad (2.4)$$

Аналіз типу фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр. наведено в табл.2.14.

На основі проведеного аналізу типу фінансової стійкості на ПАТ “Мотор Січ” можна зробити наступні висновки:

– на початок 2016 р. на підприємстві спостерігався кризовий фінансовий стан. Кризовий фінансовий стан ($S = 0,0,0$) характеризується перевищенням запасів над нормальними джерелами фінансування за наявності в складі позикових коштів несплачених у строк кредитів та простроченої кредиторської й дебіторської заборгованості;

– на кінець 2016 р. ситуація на підприємстві значно покращилась , спостерігався нестійкий фінансовий стан. Нестійкий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = (0,0,1)$). Він свідчить про такий стан, коли запасів і витрат більше, ніж нормальних джерел фінансування, тому підприємство змушено залучати додаткові джерела фінансування.

– на кінець 2017 р. та протягом 2018р. ситуація на підприємстві значно покращилась, спостерігалась абсолютна фінансова стійкість. Абсолютна фінансова стійкість трикомпонентний показник типу фінансової стійкості, що має такий вигляд: $S = (1,1,1)$, тобто: $ЗВ < \text{ВОК}$, де $ЗВ$ – запаси та витрати; ВОК – розмір власних оборотних коштів підприємства.

Таблиця 2.14

Аналіз типу фінансової стійкості ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр., тис. грн.

№	Показники	2016р.			2017р.			2018р.		
		01.01. 2016	31.12. 2016	Зміни за 2016 р.	01.01. 2017	31.12. 2017	Зміни за 2017 р.	01.01. 2018	31.12. 2018	Зміни за 2018 р.
1	Власний капітал	14122181	16252316	2130135	16252316	19381433	3129117	19381433	21354360	1972927
2	Необоротні активи	5956327	6830799	874472	6830799	7636318	805519	7636318	8366359	730041
3	Власні оборотні кошти (ВОК)	8165854	9421517	1255663	9421517	11745115	2323598	11745115	12988001	1242886
4	Довгострокові зобов'язання (K^D)	1242975	3176212	1933237	3176212	3742269	566057	3742269	3429355	-312914
5	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	9408829	12597729	3188900	12597729	15487384	2889655	15487384	16417356	929972
6	Короткострокові кредити та позики (K^K)	4662531	4822960	160429	4822960	804356	-4018604	804356	560539	-243817
7	Загальний розмір основних джерел покриття запасів	14071360	17420689	3349329	17420689	16291740	-1128949	16291740	16977895	686155
8	Запаси (З)	14453682	16654077	2200395	16654077	7636318	-9017759	7636318	8366359	730041
9	Надлишок або нестача власних обігових коштів	-6287828	-7232560	-944732	-7232560	4108797	11341357	4108797	4621642	512845
10	Надлишок або нестача власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-5044853	-4056348	988505	-4056348	7851066	11907414	7851066	8050997	199931
11	Надлишок або нестача основних джерел покриття запасів	-382322	766612	1148934	766612	8655422	7888810	8655422	8611536	-43886
12	Тип фінансової стійкості	Криза	Нестійкий ФС		Нестійкий ФС	Абсолютний ФС		Абсолютний ФС	Абсолютний ФС	

2.5. Аналіз формування фінансових результатів та показників рентабельності ПАТ “Мотор Січ”

При аналізі формування і використання фінансових результатів діяльності підприємства ставлять такі основні завдання: визначити величину і структуру прибутку (збитку) за видами та об’єктами діяльності; оцінити сценарій впливу ситуації щодо змін обсягів реалізації на операційний прибуток; виявити вплив факторів на величину валового фінансового результату; вивчити напрями і тенденції розподілу чистого прибутку (збитку). Проведемо аналіз Звіту про фінансові результати, доповнений декількома розрахунковими графами за кожний аналізований рік.

Проведемо аналіз Звіту про фінансові результати за період 2016-2017 р.-табл.2.15-2.16.

Проведемо аналіз за період 2016-2017 р. – табл.2.15.

На основі табл. 2.14 можна зробити наступні висновки:

– протягом 2017 р. чистий дохід збільшився в порівнянні з 2016 р. на 4604222 тис. грн., або на 43,66%;

– протягом 2017 р. собівартість реалізованої продукції збільшилась в порівнянні з 2016 р. на 2470755 тис. грн., або на 58,59%;

– протягом 2017 р. валовий прибуток збільшився в порівнянні з 2016 р. на 2133467 тис. грн., або на 33,71%;

– протягом 2017 р. адміністративні витрати збільшилися в порівнянні з 2016р. на 204541тис. грн., або на 19,64%;

– протягом 2017 р. витрати на збут збільшилися в порівнянні з 2016 р. на 117306 тис. грн., або на 15,05%;

– протягом 2017 р. фінансовий результат від операційної діяльності збільшився в порівнянні з 2016 р. на 2115468 тис. грн., або на 60,94%;

– протягом 2017 р. чистий прибуток збільшився в порівнянні з 2016р. на 1139731 тис. грн., або на 58,02%.

Як показують дані таблиці 2.15, чистий прибуток у звітному періоді порівняно з базисним (попереднім) збільшився на 1139731 тис. грн.

Таблиця 2.15

Аналіз звіту про фінансові результати за період 2016-2017 рр. (тис. грн.)

Найменування статей	Абсолютні величини		Питома вага у виручці від реалізації, %		Зміна		
	2016	2017	2016	2017	в абсолютній величині	у структурі	темпи зростання, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10546207	15150429	100,00	100,00	4604222	0,00	143,66
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4217243	6687998	39,99	44,14	2470755	4,16	158,59
Валовий: прибуток	6328964	8462431	60,01	55,86	2133467	-4,16	133,71
Інші операційні доходи	9991300	8388733	94,74	55,37	-1602567	-39,37	83,96
Адміністративні витрати	1041515	1246056	9,88	8,22	204541	-1,65	119,64
Витрати на збут	779587	896893	7,39	5,92	117306	-1,47	115,05
Інші операційні витрати	11027717	9121302	104,57	60,20	-1906415	-44,36	82,71
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	3471445	5586913	32,92	36,88	2115468	3,96	160,94
Дохід від участі в капіталі	9187	124	0,09	0,00	-9063	-0,09	1,35
Інші фінансові доходи	21501	5699	0,20	0,04	-15802	-0,17	26,51
Інші доходи	255137	479345	2,42	3,16	224208	0,74	187,88
Фінансові витрати	190164	205672	1,80	1,36	15508	-0,45	108,16
Втрати від участі в капіталі	1	924	0,00	0,01	923	0,01	-
Інші витрати	893075	1678730	8,47	11,08	785655	2,61	187,97
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2674030	4186755	25,36	27,63	1512725	2,28	156,57
Витрати (дохід) з податку на прибуток	709587	1082581	6,73	7,15	372994	0,42	152,56
Чистий фінансовий результат: прибуток	1964443	3104174	18,63	20,49	1139731	1,86	158,02

Цей приріст цілковито зумовлений зростанням прибутку від операційної діяльності. Зокрема, темп росту прибутку від операційної діяльності у звітному періоді порівняно з базисним становить 160,94%.

Проведемо аналіз за період 2017-2018 р. – табл.2.16.

Таблиця 2.16

Аналіз звіту про фінансові результати ПАТ “Мотор Січ” за період 2017-
2018 рр. (тис. грн.)

Найменування статей	Абсолютні величини		Питома вага у виручці від реалізації, %		Зміна		
	2017	2018	2017	2018	в абсолютній величині	у структурі	темпи зростання, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15150429	12239687	100,00	100,00	-2910742	0,00	80,79
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	6687998	7291413	44,14	59,57	603415	15,43	109,02
Валовий: прибуток	8462431	4948274	55,86	40,43	-3514157	-15,43	58,47
Інші операційні доходи	8388733	1008736	55,37	8,24	-7379997	-47,13	12,02
Адміністративні витрати	1246056	1482211	8,22	12,11	236155	3,89	118,95
Витрати на збут	896893	768210	5,92	6,28	-128683	0,36	85,65
Інші операційні витрати	9121302	1972444	60,20	16,12	-7148858	-44,09	21,62
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	5586913	1734145	36,88	14,17	-3852768	-22,71	31,04
Дохід від участі в капіталі	124	17812	0,00	0,15	17688	0,14	14364,52
Інші фінансові доходи	5699	103813	0,04	0,85	98114	0,81	1821,60
Інші доходи	479345	330356	3,16	2,70	-148989	-0,46	68,92
Фінансові витрати	205672	271862	1,36	2,22	66190	0,86	132,18
Втрати від участі в капіталі	924	2977	0,01	0,02	2053	0,02	322,19
Інші витрати	1678730	54479	11,08	0,45	-1624251	-10,64	3,25
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	4186755	1856808	27,63	15,17	-2329947	-12,46	44,35
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1082581	604615	7,15	4,94	-477966	-2,21	55,85
Чистий фінансовий результат: прибуток	3104174	1252193	20,49	10,23	-1851981	-10,26	40,34

На основі табл. 2.16 можна зробити наступні висновки:

– протягом 2018 р. чистий дохід зменшився в порівнянні з 2017 р. на 2910742 тис. грн., або на 19,21%;

- протягом 2018 р. собівартість реалізованої продукції збільшилась в порівнянні з 2017 р. на 603412 тис. грн., або на 9,02%;
- протягом 2018 р. валовий прибуток зменшився в порівнянні з 2017 р. на 3514157 тис. грн., або на 41,53%;
- протягом 2018 р. адміністративні витрати збільшилися в порівнянні з 2017р. на 263155 тис. грн., або на 18,95%;
- протягом 2018 р. витрати на збут зменшились в порівнянні з 2017 р. на 128683 тис. грн., або на 14,35%;
- протягом 2018 р. фінансовий результат від операційної діяльності зменшився в порівнянні з 2017 р. на 2329947 тис. грн., або на 55,65%;
- протягом 2018 р. чистий прибуток зменшився в порівнянні з 2017р. на 1851981 тис. грн., або на 59,56%.

Як показують дані таблиці 2.16, чистий прибуток у звітному періоді порівняно з базисним (попереднім) зменшився на 1851981 тис. грн. Це зменшення цілковито зумовлено зменшення прибутку від операційної діяльності на 3852768 тис. грн.

Аналіз показує зростання прибутку від операційної діяльності у 2017 р. і значне зменшення у 2018 р.

Проведемо аналіз прибутковості та рентабельності за відносними показниками ПАТ “Мотор Січ”. Розрахунок показників рентабельності для ПАТ “Мотор Січ ” наведено у табл.2.17.

На основі табл. 2.17. можна зробити наступні висновки:

- рентабельність продукції за 2017 р. зменшилась на 23,54 % (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 58,67% (в порівнянні з 2017 р.);
- рентабельність операційної діяльності за 2017 р. збільшилась на 10,78% (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 16,06% (в порівнянні з 2017 р.);
- коефіцієнт покриття виробничих витрат за 2017 р. зменшився на 0,24 (в порівнянні з 2014 р.), а за 2018 р. зменшився на 0,59 (в порівнянні з 2017 р.);

Таблиця 2.17

Динаміка показників рентабельності ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр.

Показник	Порядок розрахунку	2016р.	2017р.	2018р.	Відхилення	
					2016-2017	2017-2018
1	2	3	4	5	6	7
Витратні показники						
Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг),%	Відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції	150,07	126,53	67,86	-23,54	-58,67
Рентабельність операційної діяльності, %	Відношення фінансового результату від операційної діяльності до операційних витрат	20,34	31,12	15,06	10,78	-16,06
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	Відношення чистого доходу до собівартості реалізованої продукції	2,50	2,27	1,68	-0,24	-0,59
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	Відношення собівартості реалізованої продукції до чистого доходу	0,40	0,44	0,60	0,04	0,15
Ресурсні показники						
Рентабельність підприємства (активів),%	Відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів підприємства	8,59	11,42	4,26	2,83	-7,16
Рентабельність власного капіталу, %	Відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу	12,93	17,39	6,15	4,46	-11,24
Рентабельність необоротних активів (фондорентабельність), %	Відношення чистого прибутку до середньорічної вартості необоротних активів	30,52	42,92	15,65	12,40	-27,26
Рентабельність оборотних активів, %	Відношення чистого прибутку до середньорічної вартості оборотних активів	11,90	15,56	5,86	3,66	-9,70
Коефіцієнт покриття активів	Відношення чистого доходу до середньорічної вартості активів підприємства	0,46	0,56	0,42	0,10	-0,14
Коефіцієнт окупності активів	Відношення середньорічної вартості активів до чистого доходу	2,17	1,79	2,40	-0,37	0,61

Продовження таблиці 2.17

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт покриття власного капіталу	Відношення чистого доходу до середньорічної вартості власного капіталу підприємства	0,69	1,86	0,60	1,16	-1,26
Коефіцієнт окупності власного капіталу	Відношення середньорічної вартості власного капіталу до чистого доходу	1,44	0,54	1,66	-0,90	1,13
Прибуткові коефіцієнти						
Валова рентабельність продажу продукції (товарів, робіт, послуг),%	Відношення валового прибутку до чистого доходу	60,01	55,86	40,43	-4,16	-15,43
Чиста рентабельність продажу продукції (товарів, робіт, послуг),%	Відношення чистого прибутку до чистого доходу	18,63	20,49	10,23	1,86	-10,26
Рентабельність доходу від операційної діяльності, %	Відношення фінансового результату від операційної діяльності до доходів від операційної діяльності	16,90	23,73	13,09	6,83	-10,65

– коефіцієнт окупності виробничих витрат за 2017 р. збільшився на 0,04 (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. збільшився на 0,15 (в порівнянні з 2017 р.);

– рентабельність активів за 2017 р. збільшилась на 2,83% (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 7,16% (в порівнянні з 2017 р.);

– рентабельність власного капіталу за 2017 р. збільшилась на 4,46 % (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 11,24 % (в порівнянні з 2017 р.);

– рентабельність необоротних активів за 2017 р. збільшилась на 12,4% (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 27,6 % (в порівнянні з 2017 р.);

– рентабельність оборотних активів за 2017 р. збільшилась на 3,66 % (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 9,7 % (в порівнянні з 2017 р.);

– валова рентабельність продажу продукції за 2017 р зменшилась на 4,16% (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 15,43% (в порівнянні з 2017 р.);

– чиста рентабельність продажу продукції за 2017 р збільшилась на 1,86% (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 10,26% (в порівнянні з 2017 р.);

– рентабельність доходу від операційної діяльності за 2017 р. збільшилась на 6,83% (в порівнянні з 2016 р.), а за 2018 р. зменшилась на 10,65% (в порівнянні з 2017 р.).

Таким чином аналіз рентабельності вказує на те, що підприємство є прибутковим, та в 2018 р. всі показники мають тенденції до погіршення.

Висновки до розділу 2

На основі другого розділу можна зробити наступні висновки:

1. Історія підприємства ПАТ “Мотор Січ” почалася в 1907 році.

ПАТ “Мотор Січ” – одне з провідних у світі підприємств з розробки, виробництва, ремонту та сервісного обслуговування авіаційних газотурбінних двигунів для літаків та вертольотів, а також промислових газотурбінних установок. В даний час ПАТ “Мотор Січ” активно розвиває напрямки зі створення, ремонту, модернізації вертольотів в рамках реалізації програми вертольотобудування.

2. Основною продукцією, що забезпечила ПАТ “Мотор Січ” більше 10% доходів за 2018 рік, є авіаційні двигуни різних типів і модифікацій.

3. Значним ринком збуту для продукції ПАТ “Мотор Січ” є країни далекого зарубіжжя. ПАТ “Мотор Січ” приділяє велику увагу збереженню і розширенню ринків збуту в регіонах, де експлуатується авіатехніка з двигунами нашого виробництва. Тривалу і плідну співпрацю пов'язує

підприємство з багатьма партнерами з країн Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Африки та Латинської Америки.

4. На ПАТ “Мотор Січ” за період 2016-2018 рр. спостерігається зростання обсягів реалізації продукції в 2017 р. на 4604222 тис.грн., або на 43,66%, та зменшення в 2018 р. на 2910741 тис.грн., або на 19,21%.

Чистий прибуток за період 2016-2017 рр. збільшився на 1139731 тис.грн., та досяг рівня 3104174 тис.грн., а за період 2017-2018 рр. зменшився на 1851981 тис.грн., та досяг рівня 1252193 тис.грн.

Собівартість реалізованої продукції протягом 2017 р. збільшується на 2470755 тис.грн. за рахунок зростання фізичного обсягу реалізації та збільшення витрат на 1 грн. товарної продукції на 4,16коп., а протягом 2018 р. зростає на 603415 тис.грн. за рахунок зменшення фізичного обсягу реалізації та зростання витрат на 1 грн. товарної продукції на 15,43 коп.

5. На основі проведено аналізу ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018рр., зроблено висновок про неліквідну структуру балансу. Ні в жодному році не виконуються всі позиції які необхідні для забезпечення ліквідності балансу.

6. Аналіз показників ліквідності ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018 рр., показав, що коефіцієнт загальної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня, та на 31.12.2018 він перевищує рівень нормативного рівня. При цьому він зростає протягом 2016 р. на 0,42 протягом 2017 р. на 0,32 та протягом 2018 р. ще на 0,95;

коефіцієнт проміжної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня, та на 31.12.2018 він перевищує межу нормативного рівня. При цьому він збільшується я протягом 2016р. на 0,5 протягом 2017 р. зменшується на 1,58 та протягом 2018 р. ще на 0,22;

коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня. При цьому він зростає протягом 2016 р. на 0,17, протягом 2017 р. зменшується на 0,04 та протягом 2018 р. зменшується на 0,14.

7. На основі проведеного аналізу типу фінансової стійкості на ПАТ “Мотор Січ” можна зробити наступні висновки:

– на початок 2016 р. на підприємстві спостерігався кризовий фінансовий стан. Кризовий фінансовий стан ($S = 0,0,0$) характеризується перевищенням запасів над нормальними джерелами фінансування за наявності в складі позикових коштів несплачених у строк кредитів та простроченої кредиторської й дебіторської заборгованості;

– на кінець 2016 р. ситуація на підприємстві значно покращилась, спостерігався нестійкий фінансовий стан. Нестійкий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = (0,0,1)$). Він свідчить про такий стан, коли запасів і витрат більше, ніж нормальних джерел фінансування, тому підприємство змушено залучати додаткові джерела фінансування.

– на кінець 2017 р. та протягом 2018 р. ситуація на підприємстві значно покращилась, спостерігалась абсолютна фінансова стійкість. Абсолютна фінансова стійкість трикомпонентний показник типу фінансової стійкості, що має такий вигляд: $S = (1,1,1)$, тобто: $ЗВ < ВОК$, де $ЗВ$ – запаси та витрати; $ВОК$ – розмір власних оборотних коштів підприємства.

8. Аналіз рентабельності вказує на те, що підприємство є прибутковим, та в 2018 р. всі показники мають тенденції до погіршення.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ПАТ “МОТОР СІЧ”

3.1. Умови забезпечення платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” в контексті його фінансової безпеки

Ефективність діяльності ПАТ “Мотор Січ” насамперед залежить від швидкості та якості здійснення ним розрахунків за своїми зобов’язаннями перед контрагентами. Необхідність підтримки її на високому рівні в короткостроковій та довгостроковій перспективі забезпечують нормальний ритм фінансово-господарської діяльності підприємства. Враховуючи вищевикладене платоспроможність являє собою складну економічну категорію як у понятійному так і у методичних аспектах.

Під забезпеченням платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” визначимо систему організаційно-економічних заходів, які спрямовані на ефективне управління платоспроможністю підприємства, оперативне виявлення ознак неспроможності виконання обов’язкових платежів у встановлений термін, формування передумов до зниження ризику неплатежів з метою нормального функціонування підприємства в результаті здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Кінцевою підставою для визнання структури балансу незадовільною, а підприємства неплатоспроможним, є одна із двох вимог:

1) коефіцієнт поточної ліквідності в кінці періоду менше двох (Кп.л.< 2);

2) коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами менше 0,1.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами визначається за формулою:

$$K_3 = \frac{ВOK}{OA} = \frac{OA - ПЗ}{OA}, \quad (3.1)$$

де ВOK – власні оборотні кошти;

ОА – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

За незадовільної структури балансу реальна можливість у підприємства відновити свою платоспроможність (ліквідність) розраховується за коефіцієнтом відновлення (втрати) платоспроможності:

Коефіцієнт відновлювання (втрати) платоспроможності (Квпл) характеризує найближчу перспективу зміни рівня платоспроможності підприємства (відновлення чи втрату). Він визначається за формулою:

$$K_{\text{впл}} = \frac{K_{\text{зп}} + \frac{3(6)}{T} (K_{\text{зпн}} - K_{\text{зпо}})}{K_{\text{зпн}}}, \quad (3.2)$$

де $K_{\text{зп}}$ – коефіцієнт загального покриття;

$K_{\text{пп}}$ – коефіцієнт проміжної ліквідності;

$K_{\text{зпн}}$ – нормативне значення ($K_{\text{зпн}} = 2$).

Розрахунок проведено в табл.3.1.

Якщо показник дорівнює або більше одиниці, – це є свідченням наявності резервів поліпшення рівня платоспроможності, при Квпл менше 1 – рівень платоспроможності підприємства в найближчий час буде недостатнім.

На ПАТ “Мотор Січ” коефіцієнт поточної ліквідності в кінці періоду більше двох та коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами більше 0,1. Звідси структура балансу є задовільною.

Так як показник відновлення платоспроможності більше одиниці, – це є свідченням наявності резервів поліпшення рівня платоспроможності.

Забезпеченість платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” у часі являє собою процес, який пов'язаний зі зміцненням фінансового стану

підприємства, а його стійкість залежить від результатів діяльності виробничо-економічної системи.

Таблиця 3.1

Розрахунок коефіцієнта відновлювання (втрати) платоспроможності
ПАТ “Мотор Січ”

Показник	01.01. 2016	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	Зміни за		
					2016 р.	2017р.	2018р.
Власні оборотні кошти (ВОК)	8165854	9421517	11745115	12988001	1255663	2323598	1242886
Оборотні активи (ОА)	14672821	18294855	21607139	21128861	3622034	3312284	-478278
Коефіцієнт загального покриття (Кзп)	2,79	3,21	3,53	4,48	0,42	0,32	0,95
Коефіцієнт проміжної ліквідності (Кпл)	2,24	2,75	1,17	0,95	0,5	-1,58	-0,22
Коефіцієнт відновлювання (втрати) платоспроможності (Квпл)	-	1,71	1,85	2,48	-	0,14	0,63
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами (Кз)	0,56	0,51	0,54	0,61	-0,04	0,03	0,07

Досліджуючи сутність платоспроможності деякі автори визначають її як спроможність погашати свої зобов'язання, при цьому умовою даної спроможності визначають наявність у підприємства активів, які мають різний рівень ліквідності. Тому логічним є твердження за яким необхідною умовою забезпечення платоспроможності являється наявність та забезпечення ліквідності активів підприємства.

Проведений аналіз факторів, що впливають на платоспроможність ПАТ “Мотор Січ”, дозволив класифікувати їх за двома основними групами – зовнішні (загальноекономічні) та внутрішні, в складі яких визначено найбільш значущі чинники – фінансові та не фінансові (рисунку 3.1).

В результаті проведеного дослідження виявлено, що здатність ПАТ “Мотор Січ”, виконувати зобов'язання грошовими коштами, передбачає

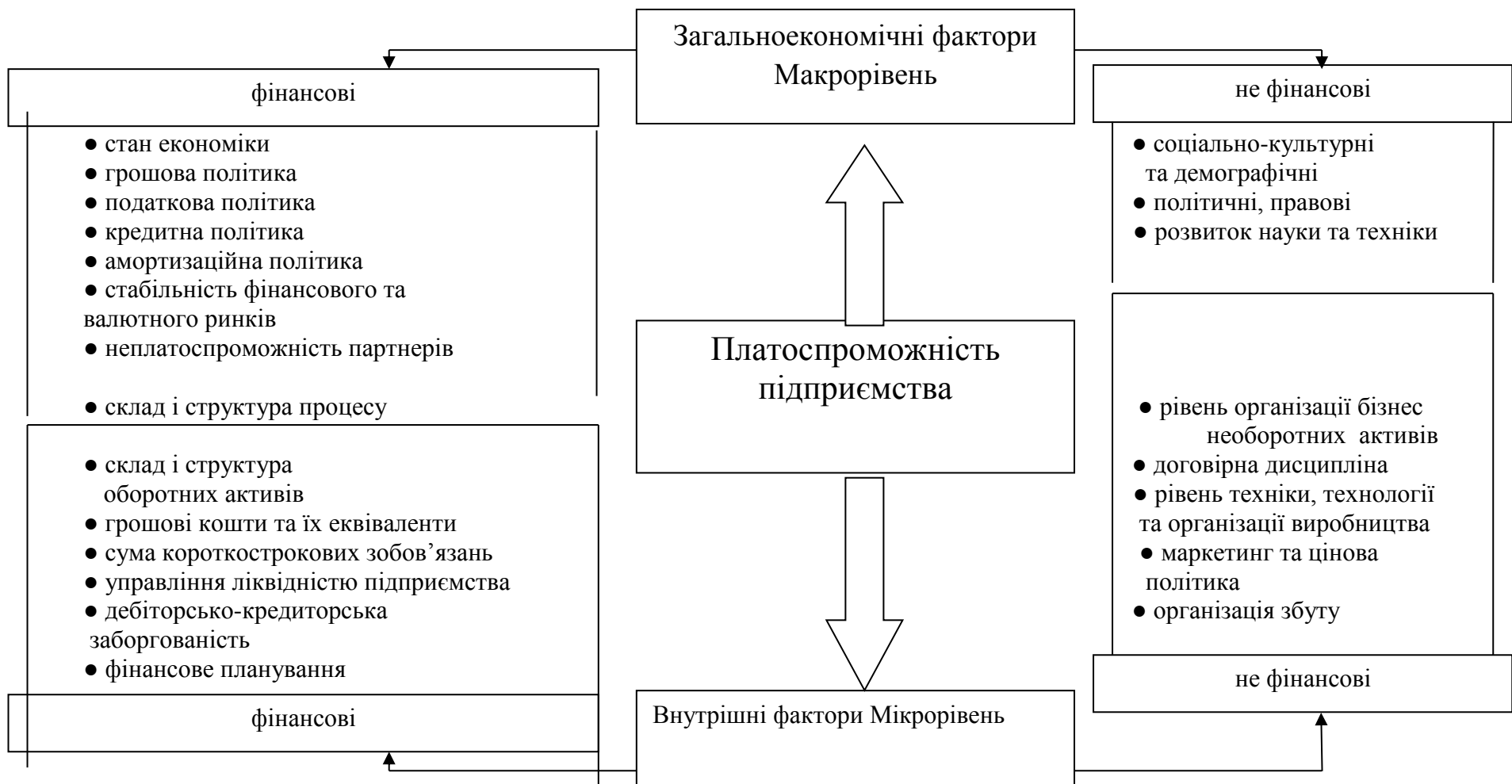

Рис.3.1. Структурно-логічна схема факторів впливу на платоспроможність ПАТ “Мотор Січ”

необхідність врахування при її визначенні спроможності генерувати грошові потоки від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності. При цьому особливого значення набуває синхронність руху коштів у цих потоках, яка полягає у забезпеченні такого руху вхідних та вихідних грошових потоків від звичайної діяльності, щоб у кожний момент часу чистий грошовий потік мав позитивне значення, тобто забезпечувалася платоспроможність підприємства.

Ліквідність активів трактується як здатність їх трансформуватися в грошові кошти, при цьому ступінь ліквідності визначається як тривалість періоду, протягом якого така трансформація може бути здійснена. Тобто, чим менше необхідно часу для інкасації певного активу, тим вищий його рівень ліквідності. В даному контексті розглядати ліквідність необхідно з позиції того, який час необхідно для продажу активів та яка сума буде одержана в результаті такого продажу.

Для забезпечення умови платоспроможності підприємства в розрізі ліквідності балансу варто, щоб баланс був абсолютно ліквідним ($A1 > P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 < P4$) або задовільний, тобто не виконується одна або дві з наведених вимог нерівності. Якщо не виконується жодна з умов, баланс є неліквідним, тобто у підприємства не вистачає високоліквідних засобів для погашення термінових зобов'язань, що в свою чергу відобразиться на рівні його фінансової безпеки.

В залежності від того, якими видами оборотних активів ПАТ “Мотор Січ” погашає свої зобов'язання виділяють три рівні платоспроможності:

1) грошова платоспроможність, яка характеризується коефіцієнтом абсолютної платоспроможності, що визначає миттєву платоспроможність і вказує на те, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасить негайно високоліквідними оборотними активами. Крім того даний показник є найбільш жорстким критерієм в процесі оцінювання платоспроможності. Нормативне значення даного коефіцієнта повинно бути $> 0,2$, яке означає, що підприємство є грошово платоспроможним і високоліквідні оборотні активи покривають поточні зобов'язання не менше ніж на 20%;

2) розрахункова платоспроможність або коефіцієнт проміжної платоспроможності визначає потенційну платоспроможність підприємства з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів. Показник вказує на те, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок високо та середньо ліквідних активів. Коефіцієнт дає змогу визначити рівень платоспроможності підприємства за період, який дорівнює середній тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості за умови повного та своєчасного її погашення і значення якого повинно перебувати в діапазоні 0,7-0,8;

3) майнова платоспроможність або коефіцієнт загальної платоспроможності являється комплексним показником оцінювання платоспроможності підприємства, що відображає відношення всієї суми оборотних активів до величини поточних зобов'язань. Даний показник вказує на прогностичні платіжні можливості на відносно віддалену перспективу. Теоретичне значення показника становить 1,5-2.

Важливого значення в контексті дослідження умов забезпечення платоспроможності з точки зору ліквідності коштів набуває наявність у підприємства задовільної структури балансу, визначення якої пов'язано з розрахунком двох показників: коефіцієнта загальної ліквідності та коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами. Вказані показники являються критеріями оцінювання структури балансу підприємства.

Якщо показник загальної ліквідності більше або дорівнює 1,5, а коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами більше або дорівнює 0,1 така структура балансу являється задовільною, а підприємство – платоспроможним.

В тому разі коли дані критерії не виконуються, це свідчить про незадовільну структуру балансу і як наслідок неплатоспроможність ПАТ “Мотор Січ” та зниження рівня його фінансової безпеки.

На основі визначених критеріїв структури балансу ПАТ “Мотор Січ” сформуємо ряд таких рекомендацій – рис.3.2.

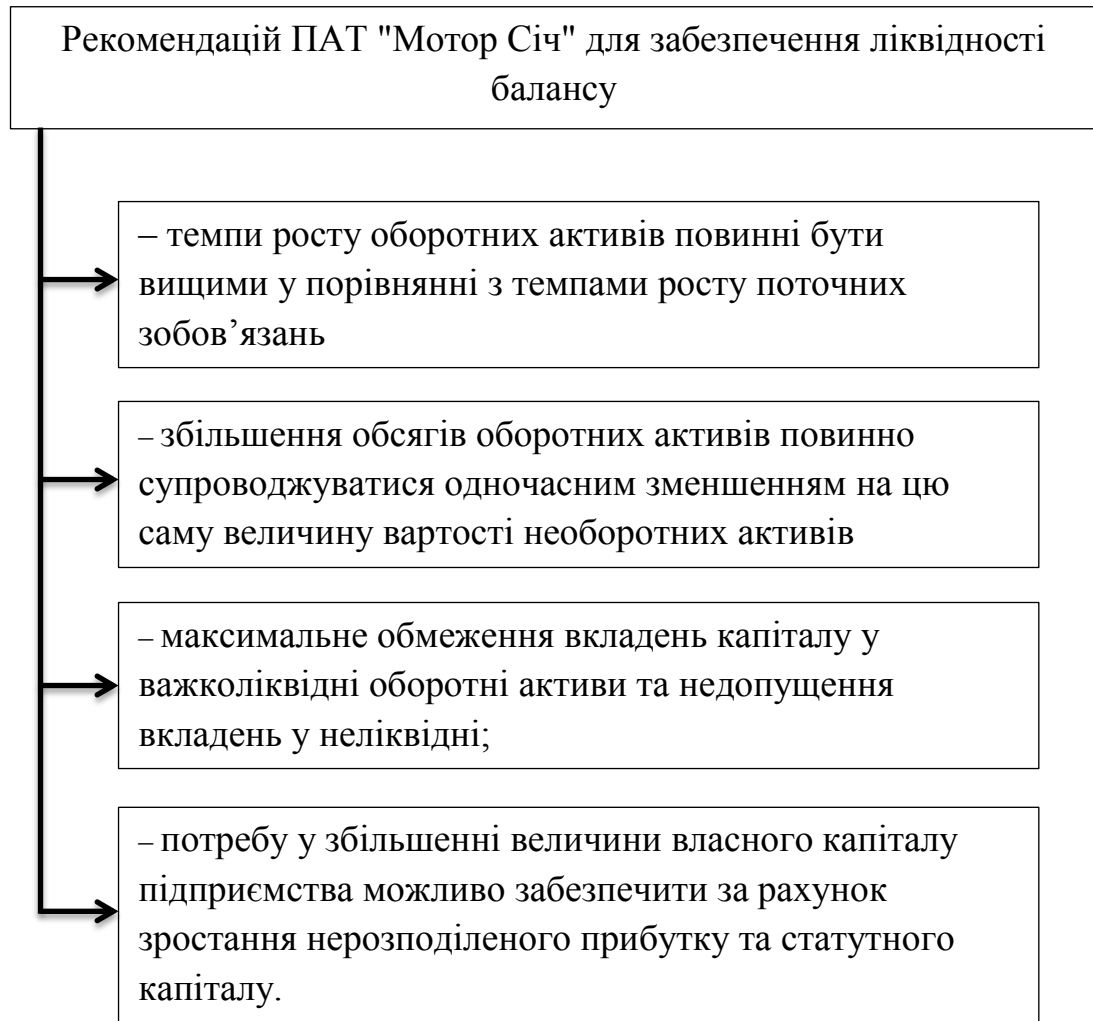

Рис.3.2. Рекомендації для забезпечення ліквідності ПАТ “Мотор Січ”

В процесі дослідження забезпечення платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” необхідно враховувати особливості та тривалість операційного та фінансового циклів підприємства в розрізі окремих видів діяльності.

Важливим є також визначення напрямку зміни активів чи пасивів підприємства таким чином, щоб сума його грошових коштів збільшилась. Чим менша тривалість фінансового циклу, тим менше фінансових ресурсів потрібно для фінансування виробничих потреб підприємства [7].

Отже, наявність та забезпечення ліквідності активів сприяє мінімізації ризику несплати за зобов'язаннями, що в свою чергу підвищує рівень фінансової безпеки підприємства.

Збалансована структура джерел формування капіталу ПАТ “Мотор Січ” є беззаперечною запорукою забезпечення довгострокової платоспроможності виробничо-економічної системи. Формування достатньої частки власного капіталу у складі джерел фінансування є гарантом постійної можливості підприємства погашати свої зобов’язання. Такий рівень можливо досягнути застосовуючи традиційний чи функціональний підходи до фінансування.

Характеризуючи традиційний підхід до фінансування варто зазначити, що він спирається на виконання таких правил:

– правило мінімальної фінансової переваги – наявність обов’язкової позитивної ліквідності, що визначається шляхом формування відповідного резерву забезпечення платоспроможності, який можливо використовувати для покриття можливого ризику виникнення невідповідності в обсязі, періоді та швидкості обороту короткострокових активів та пасивів балансу. В якості такого резерву можливо використовувати робочий капітал підприємства, що характеризується перевищенням поточних активів над поточними зобов’язаннями;

– правило максимальної заборгованості визначає, що довго- та середньострокові зобов’язання не повинні перевищувати половини постійного капіталу підприємства, який включає власний капітал і прирівняні до нього довгострокові джерела.

В свою чергу функціональний підхід включає в себе такі правила та вимоги як:

1) скориговане правило фінансової рівноваги - власний і прирівняні до нього капітал повинні повністю покривати стабільно розміщені активи (необоротні активи), тобто резерв ліквідності оцінюється за величиною власних оборотних коштів;

2) обсяг потреби в оборотних коштах (власних оборотних коштах) змінюється протягом всього звітного періоду. Такі зміни призводять, з одного боку, до надлишкового обсягу оборотних активів при якому частина коштів вивільняється, тобто з’являються вільні джерела власних оборотних

коштів, а з іншого боку до незадоволення потреби в оборотних коштах, що призводить до залучення позикових ресурсів;

3) питома вага короткострокових зобов'язань у складі джерел фінансування не може перевищувати частку ліквідних активів (грошові кошти і фінансові інвестиції, поточна дебіторська заборгованість і запаси, призначені для продажу). Решта активів повинна бути профінансована за рахунок власного капіталу або довгострокових зобов'язань. З врахуванням цього, необхідна (достатня) частка власного капіталу у складі джерел фінансування є вже індивідуальною для кожного підприємства і на кожен звітну дату.

Якщо мова йде про забезпечення необхідного приросту активів джерелами фінансування то найбільш сприятлива для підприємства складається ситуація, коли приріст нерозподіленого прибутку, амортизаційних відрахувань, інших власних джерел фінансування дорівнює приросту необоротних активів і необхідних запасів. Приріст решти елементів активів може бути забезпечений збільшенням поточних зобов'язань підприємства. Що стосується додаткового залучення короткострокових позикових коштів, то її доцільність визначається можливим приростом рентабельності власного капіталу.

Враховуючи підходи щодо фінансування активів підприємства за рахунок власних джерел формування капіталу та для забезпечення перспективної платоспроможності обсяги власних оборотних коштів підприємства повинні відповідати розміру робочого капіталу.

Водночас залучення позикового капіталу в оптимальних обсягах та ефективно їх використання також має значний вплив на платоспроможність підприємства. Пропорційне підвищення частки власного капіталу в загальній структурі капіталу призводить до підвищення ризику та зниження платоспроможності підприємства

На структуру джерел формування капіталу безпосередньо впливає тривалість обороту коштів. Підприємство у якого період обороту коштів менший може мати більшу частку позикового капіталу без загрози для

власної платоспроможності. Також важливо зазначити, що чим менша частка постійних витрат у собівартості продукції підприємства, тим менший ризик втрати платоспроможності.

Ліквідність оборотних активів ПАТ “Мотор Січ” напряму поєднана з поточними пасивами, оскільки від їх узгодженості залежить формування та можливість нарощення чистого оборотного (робочого) капіталу. При цьому важливого значення набуває вибір оптимальної моделі фінансування оборотних активів.

Відомо, що в теорії фінансового менеджменту виділяють чотири моделі фінансування оборотних активів: ідеальну, агресивну, консервативну та компромісну.

Ідеальна модель полягає у тому, що довгострокові пасиви встановлюються на рівні необоротних активів, а короткострокові зобов'язання – оборотних активів. В таких умовах у підприємства відсутні як власні оборотні кошти, так і робочий капітал. У реальному житті ідеальна модель практично не застосовується через те, що вона є досить ризиковою, оскільки не передбачає формування резерву платоспроможності.

Агресивна модель фінансування оборотних активів полягає в тому, що довгострокові пасиви є джерелом покриття необоротних активів та постійної частини оборотних, тобто їх мінімуму, який необхідний для здійснення господарської діяльності, визначеного на основі нормування без врахування страхових запасів. У цьому разі змінна частина оборотних активів у повному обсязі забезпечує погашення короткострокових зобов'язань. Робочий капітал дорівнює постійній частині оборотних активів.

З позиції ліквідності і поточної платоспроможності ця стратегія також є ризикованою, оскільки обмежуватися лише мінімумом поточних активів досить складно. Таку стратегію фінансування оборотних активів може дозволити собі підприємство, яке не має проблем з отриманням короткострокових кредитів або комерційних кредитів постачальників. Крім того, агресивна політика здатна знизити ризик неплатоспроможності, але не може забезпечити високої рентабельності активів.

Консервативна модель фінансування оборотних активів передбачає, що змінна частина поточних активів також покривається довгостроковими пасивами. Як правило, така модель застосовується на початкових стадіях діяльності підприємства за умови достатньої величини капіталу власників підприємства і доступності довгострокових кредитів для фінансування. Запорукою високого рівня платоспроможності є відсутність у підприємства короткострокової заборгованості.

Компромісна модель фінансування оборотних активів найбільш реальна. Сутність її полягає в тому, що необоротні активи, постійна частина оборотних активів і приблизно 0,5 змінної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами. При цьому робочий капітал визначається як різниця між довгостроковими пасивами і необоротними активами. Зауважимо, що при її використанні в окремі періоди господарської діяльності підприємство може мати надмірний обсяг оборотних активів, що негативно впливає на розмір прибутку [14].

Отже, вибираючи стратегію фінансування оборотних активів, варто орієнтуватися на бажане співвідношення між рівнем рентабельності та рівнем ризику втрати платоспроможності підприємства, яке оцінюється необхідною величиною робочого капіталу. Характер заходів, що спрямований на досягнення цільового рівня платоспроможності залежить від того, який з показників фінансового стану у підприємства має незадовільне значення.

Забезпечення та управління платоспроможністю ПАТ “Мотор Січ” значною мірою залежить від раціонального та збалансованого управління грошовими потоками. Основні засади такого управління визначено на рис.3.3.

Сутність забезпечення грошових потоків ПАТ “Мотор Січ” полягає в збалансованості позитивних та негативних грошових потоків у часі та за центрами відповідальності.

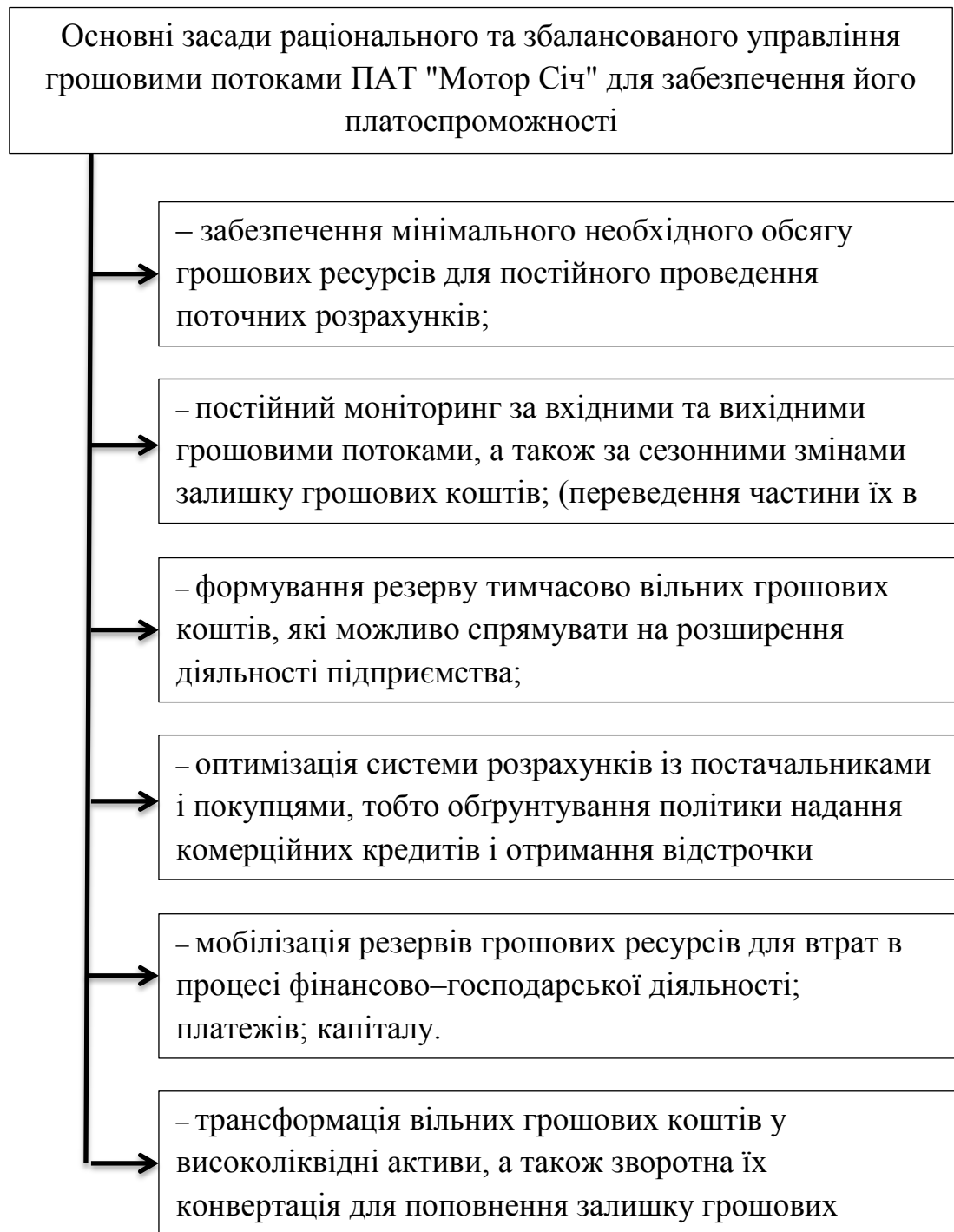

Рис.3.3 Основні засади раціонального та збалансованого управління грошовими потоками ПАТ "Мотор Січ" для забезпечення його платоспроможності

Дефіцит грошового потоку ПАТ "Мотор Січ" породжує зниження ліквідності активів та рівня платоспроможності підприємства, зростання обсягів кредиторської заборгованості та виникнення затримок платежів за кредитним ресурсам.

Надлишковий грошовий потік ПАТ “Мотор Січ” характеризується уповільненням оборотності капіталу, втратою реальної вартості тимчасово вивільнених коштів та частини потенційного доходу, який пов’язаний з розміщенням коштів в операційному та інвестиційному процесах.

Досягнення збалансованості дефіцитного грошового потоків у короткостроковій перспективі напряду пов’язане з системою заходів, які спрямовані на прискорення залучення коштів та на уповільнення видатків.

До основних заходів щодо прискорення залучення коштів ПАТ “Мотор Січ” варто віднести рефінансування дебіторської заборгованості, застосування цінових знижок на продукцію реалізовану за готівкові кошти, скорочення строків кредиту, та застосування механізму передоплати за розрахунками.

Уповільнення видатків можливе за рахунок трансформації короткострокових кредитів у довгострокові, зростання строків кредитів, використання лізингу. Застосування вищенаведених заходів сприятимуть підвищенню рівня платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, але також можуть призвести і до виникнення дефіцитного грошового потоку в майбутньому.

В якості оптимізації грошових потоків в часі використовують їх вирівнювання та синхронізацію.

Вирівнювання полягає в згладжуванні обсягів грошових потоків за окремими часовими інтервалами і як наслідок зниження коефіцієнта коваріації. Синхронізація вказує на спроможність підприємства генерувати грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Основним бажаним результатом такого методу оптимізації є те, щоб у кожний момент часу чистий грошовий потік повинен бути позитивним.

Досліджуючи забезпеченість платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” з позиції синхронізації формування грошових потоків розраховують коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства. Він слугує для оцінювання можливих обсягів окремих джерел надходження та використання грошових потоків, визначення прогнозного рівня платоспроможності

підприємства на основі динамічної тенденції. Для забезпечення необхідної ліквідності значення даного коефіцієнта має бути не нижчим від 1.

Останнім етапом в процесі оптимізації грошових коштів підприємства є максимізація чистого грошового потоку, яка забезпечує підвищення рівня самофінансування та зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Оскільки платоспроможність визначають як здатність підприємства сплачувати кошти за зобов'язаннями, що настали і потребують термінового погашення, необхідно об'єктивно підходити до планування грошових потоків.

Вважаємо, що у підприємства має бути залишок грошових коштів, який дорівнює різниці між кредиторською заборгованістю всіх видів, строки сплати якої настають найближчим часом, і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються у той самий час.

В умовах коли підприємство прагне до економії витрат на оплату коштів та страхування ризиків від факту несплати за поставлену продукцію, товар чи послугу актуальним постає питання вибору та застосування різноманітних форм ефективних розрахунків. В основу їх ефективності покладено ряд критеріїв, які також є важелями управління платоспроможністю підприємства в контексті фінансової безпеки.

Важливим в процесі проведення розрахунків є фактор порівняння часу, який необхідний для одержання відповідного платежу з тривалістю виробничого процесу. Крім того ефективність форм розрахунків напряму залежить від швидкості зарахування коштів на рахунок постачальника.

Зміна структури розрахунків підприємства напряму впливає на швидкість обороту товарно-матеріальних цінностей та на оборотність коштів в його розрахунках з партнерами. Таке прискорення можливо забезпечити за рахунок максимального зближення строків оплати товару та їх надходження до покупців та за рахунок використання найбільш раціональних форм розрахунків.

Змінюючи форму розрахунків логічно змінюється і час між оплатою продукції та її надходженням до покупців. Іншими словами така ситуація призводить до коливання обсягів товарно-матеріальних запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, величина яких відповідає структурі розрахунків. Враховуючи такі умови визначено, що у разі заміщення однієї форми розрахунку на іншу змінюються і статті балансу. А як відомо зміна статей звіту про фінансовий стан підприємства призводить до зміни фінансових показників його діяльності. Спираючись на окреслені умови підприємство може використовувати ряд сучасних різноманітних форм розрахунків до яких можливо віднести авансову форму розрахунків, інкасо, банківський переказ, акредитив та інші.

Отже, вважаємо, що прискорення обороту розрахунків залежить від ефективності і швидкості руху продукції від постачальника до покупця, а також від швидкості перерахування коштів із рахунку платника на рахунок одержувача коштів. Ці величини і можна визначити як основні критерії ефективності форм розрахунків. Таким чином, платоспроможність ПАТ “Мотор Січ” наряду залежить від рівня ефективності використання тієї чи іншої форми безготівкових розрахунків.

Таким чином, визначення підходів щодо дослідження фінансової безпеки ПАТ “Мотор Січ” з точки зору уникнення загрози неплатоспроможності підтверджує потребу вибору оптимальних умов забезпечення платоспроможності виробничо-економічної системи, які впливають на ефективність ведення його фінансово-господарської діяльності.

Це дозволило запропонувати власне бачення основних умов забезпечення платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” – рис.3.4.

Вище викладенні умови забезпечення платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” мінімізують ризик загрози погіршення рівня фінансової безпеки підприємства.

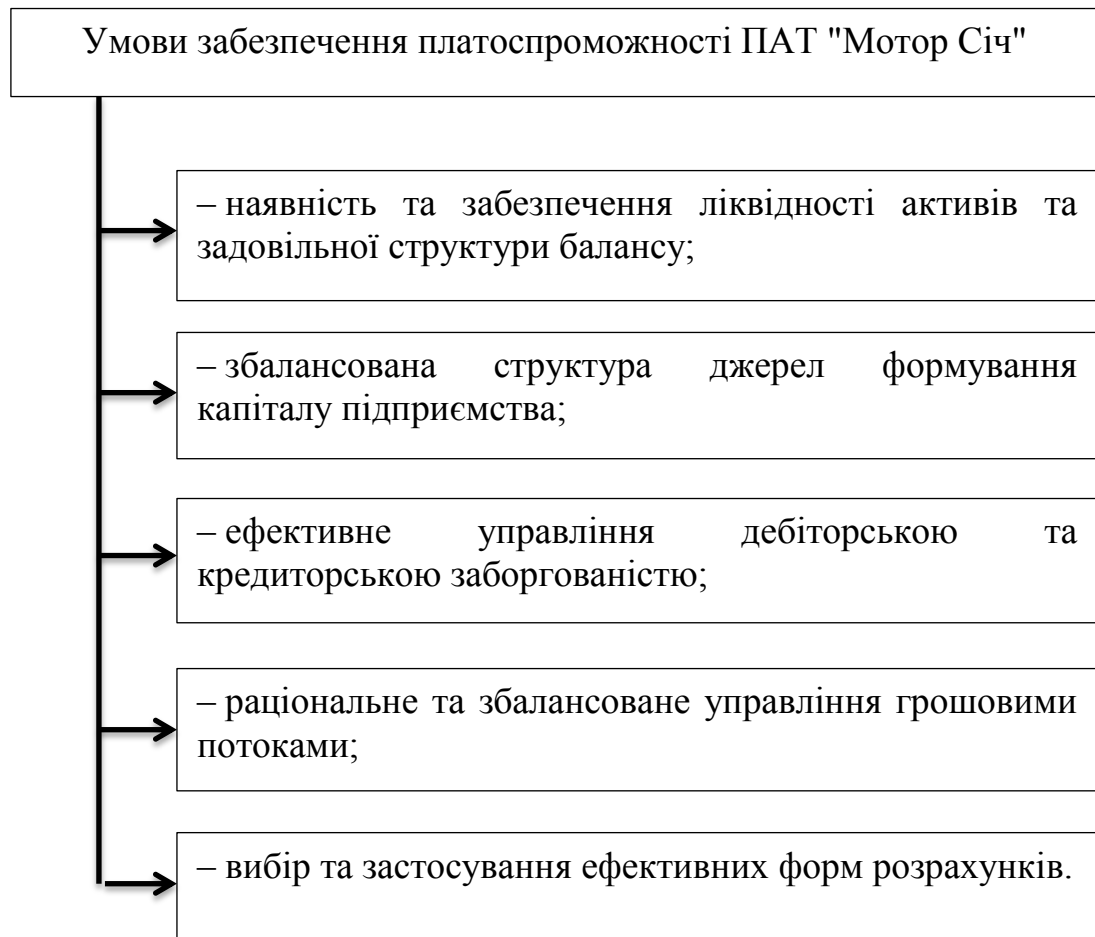

Рис.3.4 Умови забезпечення платоспроможності ПАТ “Мотор Січ”

3.2. Оптимізація залишку грошових коштів на ПАТ “Мотор Січ” за рахунок оптимізації дебіторської та кредиторської заборгованостей

Наступною важливою запорукою забезпечення платоспроможності підприємства є вміння планомірно та раціонально керувати кредиторською та дебіторською заборгованістю. Така умова полягає у регулярному моніторингу за обсягом та співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості, показниками їх оборотності і періодом погашення.

Управління кредиторською та дебіторською заборгованістю ототожнюють з управлінням оборотними активами та джерелами оборотних коштів, які є вкрай важливими для забезпечення платоспроможності підприємства.

Взагалі дебіторська заборгованість є оборотними активами, які вилучені на певний момент, саме тому, чим швидше підприємство отримає кошти за надані товари, роботи та послуги, тим кращим є його фінансовий стан. Саме зростання вартості дебіторської заборгованості свідчить про надання підприємством позик у товарній формі своїм споживачам. Взагалі величина дебіторської заборгованості залежить від обсягів продажу, умов розрахунку з покупцями, періоду відстрочки платежу, платіжної дисципліни покупців, організації контролю за станом розрахунків з дебіторами, претензійної роботи на підприємстві.

Як правило зменшення обсягів дебіторської заборгованості розцінюється позитивно, але якщо дебіторська заборгованість зменшується за рахунок скорочення обсягів відвантаженої продукції, то це призводить до зниження ділової активності підприємства. Також бажано, щоб структура дебіторської заборгованості не містила простроченої, безнадійної, віднесеної до резерву сумнівних боргів заборгованості. У разі виникнення таких статей варто провести аналіз дебіторської заборгованості в позиції строків неплатежу. Суть даного дослідження полягає у градації заборгованості відповідно за строками (до 3 місяців, від 3 до 6 місяців, від 6 до 12 місяців), порівнянні її в динаміці та визначенні причин збільшення тривалості перебування коштів у дебіторській заборгованості.

Якість дебіторської заборгованості варто оцінювати через показники оборотності, які характеризують швидкість та час її повернення. Підвищення вказаних коефіцієнтів можливо за рахунок аналізу фінансового стану потенційних дебіторів та їх платоспроможність, репутації, термінів існування, кон'юнктурної стадії в галузі, де партнери здійснюють свою діяльність; диверсифікації клієнтури; визначення максимальної суми боргу в цілому та на одного клієнта (лімітування дебіторської заборгованості); використання різних форм забезпечення повернення боргу (застава, страхування, гарантії банків або третіх осіб, оформлення забезпеченим векселем тощо); підвищення дієвості штрафних санкцій щодо боржників.

В процесі роботи з дебіторами варто прискорити розрахунки з ними використовуючи різноманітні форми рефінансування, або іншими словами переведення дебіторської заборгованості в інші ліквідні форми оборотних активів. Така процедура надасть можливість збільшити суму ліквідних активів. Основними формами рефінансування визначено: факторинг, форфейтинг, облік векселів, спонтанне фінансування та інші. Всі вони базуються на тому, що витрати, які спрямовані на рефінансування не повинні перевищувати очікуваний прибуток від використання вивільнених коштів, збільшувати вартість короткострокових кредитів для підтримки платоспроможності та інфляційних витрат, що виникають у випадку затримки платежів.

Поряд з дебіторською заборгованістю підприємства варто розглядати і кредиторську, яка інтерпретується як залучення деякої частини оборотних коштів у господарську діяльність. Знову ж таки в процесі дослідження кредиторської заборгованості з позиції платоспроможності звертають увагу на склад, структуру, якість та співвідношення її з дебіторською заборгованістю.

Якщо вартість кредиторської заборгованості зростає і при цьому темп її приросту менший від темпів приросту оборотних активів (особливо високоліквідних) то це свідчить про підвищення рівня платоспроможності підприємства. Також позитивною характеристикою вважається скорочення в динаміці суми кредиторської заборгованості за видами та в цілому, зниження її частки у джерелах формування капіталу та зобов'язаннях.

Успішне управління кредиторською заборгованістю постійно пов'язане з контролем за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості та моніторингом стану розрахунків за простроченою заборгованістю.

Вважають, що ідеальним для будь-якого підприємства є таке співвідношення коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську на 10-20%. При цьому варто зазначити, що значні обсяги дебіторської заборгованості можуть бути ознаками раннього банкрутства. З огляду на такі

обставини, підприємству варто контролювати інформацію про стан рахунків з дебіторами та кредиторами так як вони є індикаторами потенційних загроз погіршення його фінансової безпеки.

Підвищення швидкості оборотності дебіторської заборгованості порівняно з кредиторською дає змогу підприємству отримувати грошові ресурси від дебіторів та спрямовувати їх на погашення боргів кредиторам. Таким чином протягом певного періоду у розпорядженні підприємства знаходяться вільні кошти, які можливо вкладати в прибуткові активи. Такий вектор поведінки підприємства свідчить про його виважену кредитну політику. Ознаками нераціональної кредитної політики є збільшення обсягів дебіторської заборгованості. В такому разі необхідно звернути увагу на умови надання кредиту під час реалізації, строк та гарантії, що надаються під кредит.

Вважаємо, що перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською з одного боку може трактуватися як раціональне використання фінансових ресурсів, оскільки підприємство залучає у господарську діяльність більше коштів, ніж відволікає в оборот, а з іншого - підприємство змушене повертати свої зобов'язання перед кредиторами не залежно від стану дебіторської заборгованості.

Показник абсолютної ліквідності залежить від залишку вільних грошових коштів підприємства. Тому, в процесі управління ліквідністю та платоспроможністю треба багато уваги приділити питанням управління залишком вільних коштів підприємства. На залишок коштів впливає багато факторів, але визначальними є дебіторська та кредиторська заборгованість.

Дебіторська й кредиторська заборгованість є природними складовими бухгалтерського балансу ПАТ “Мотор Січ”. Вони виникають у результаті розбіжності дати появи зобов'язань із датою платежів по них. На фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ”, впливають як розміри балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості, так і період оборотності кожної з них.

Однак балансові залишки дебіторської й кредиторської заборгованості можуть служити лише відправною крапкою для дослідження питання про вплив розрахунків з дебіторами й кредиторами на фінансовий стан. Якщо дебіторська заборгованість більше кредиторської, це є можливим чинником забезпечення високого рівня коефіцієнта загальної ліквідності. Одночасно це може свідчити про більше швидку оборотність кредиторської заборгованості в порівнянні з оборотністю дебіторської заборгованості. У такому випадку протягом певного періоду борги дебіторів перетворюються в кошти, через більш тривалі тимчасові інтервали, чим інтервали, коли підприємству необхідні кошти для своєчасної сплати боргів кредиторам. Відповідно виникає недолік коштів в обороті, що супроводжується необхідністю залучення додаткових джерел фінансування. Останні можуть приймати форму або простроченої кредиторської заборгованості, або банківських кредитів.

Таким чином, оцінка впливу балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості на фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ” повинна здійснюватися з урахуванням рівня платоспроможності (коефіцієнта загальної ліквідності) і відповідності періодичності перетворення дебіторської заборгованості в кошти періоду погашення кредиторської заборгованості.

По суті, виручка від продажів є єдиним джерелом для погашення всіх видів кредиторської заборгованості. Надходження коштів від продажів визначає можливість підприємства по погашенню боргів кредиторам. Як правило, більша частина дебіторської заборгованості формується як борги покупців. Установлення з покупцями таких договірних відносин, які забезпечують своєчасне й достатнє надходження коштів для здійснення платежів кредиторам – головне завдання управління рухом дебіторської заборгованості.

Управління рухом кредиторської заборгованості – це встановлення таких договірних взаємин з постачальниками, які встановлюють строки й

розміри платежів ПАТ “Мотор Січ”, останнім у залежність від надходження коштів від покупців.

Отже, практично мова йде про одночасне управління рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Практичне здійснення такого управління припускає наявність інформації про реальний стан дебіторської й кредиторської заборгованості і їхню оборотність. Мова йде про оцінку руху дебіторської й кредиторської заборгованості в даному періоді.

Тому в якості вихідних даних для такої оцінки повинні бути прийняті данні, що ставляться саме до цього періоду.

Іншими словами, з балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості треба виключати довгострокову і прострочену, тобто ті елементи боргів, перетворення яких у кошти відноситься до інших тимчасових періодів. Частина дебіторської й кредиторської заборгованості, яка залишилася після цього, є основою для оцінки періодичності надходження боргів покупців, достатнього погашення кредиторської заборгованості, а також балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості на кінець періоду за умови їхньої оборотності відповідно до договірних умов або встановленого порядку розрахунків.

В остаточному підсумку, все це дозволяє відповісти на запитання, чи забезпечують договірні умови розрахунків з покупцями й постачальниками потреби підприємства в коштах і достатній рівень його платоспроможності. Розглянемо планові показники.

Планові показники ПАТ “Мотор Січ”, на перший квартал (тис. грн.):

1. Виручка від продажів	3059922
2. Витрати на виробництво реалізованої продукції	1822853
3. Середні балансові залишки дебіторської заборгованості	2311394
4. З п. 3 – прострочена	12350
5. Середні балансові залишки кредиторської заборгованості	654659
6. З п. 5 – прострочена	11020
7. Зміна балансових залишків запасів за період (+,-)	+2096735

Виходячи з наведених звітних дані підприємства, можна визначити показники, що характеризують рух дебіторської й кредиторської заборгованості.

Одноденна виручка від продажів становить:

$$3059922/90=33999 \text{ тис. грн.}$$

Відповідна їй дебіторська заборгованість дорівнює:

$$2311394-12350=2299584 \text{ тис. грн.}$$

Отже, середня оборотність дебіторської заборгованості як результат договірних умов розрахунків з покупцями становить 67 днів ($2299584/33999=67,63$).

Одноденні витрати на виробництво проданої продукції з рахуванням зміни залишків запасів:

$$(2096735+1822853)/90 = 43550 \text{ тис. грн.}$$

Кредиторська заборгованість, що відноситься до оцінюваного кварталу: 654659 тис. грн.

Середня оборотність кредиторської заборгованості, що відображає умови розрахунків з постачальниками, розрахунків з оплаті праці й розрахунків з бюджетом, дорівнює 15 днів ($654659/43550=15,03$).

Таким чином, у середньому через кожні 67 днів ПАТ “Мотор Січ”, одержує оплату від дебіторів і через кожні 15 дня зобов'язано платити кредиторам. Ці середні показники оборотності склалися як сукупний результат всіх договірних умов розрахунків з покупцями й постачальниками, а також строків виплат по фонду оплати праці й бюджету.

Тому вони можуть служити для оцінки впливу на фінансовий стан ПАТ “Мотор Січ”, умов розрахунків з покупцями й постачальниками.

Якщо умови розрахунків не порушуються, то через кожні 67 днів підприємство отримує грошові кошти від покупців у сумі, рівної 2299584 тис. грн., а через кожний 15 днів сплачує кредиторську заборгованість у розмірі 654659 тис. грн.

Якщо такі ж умови розрахунків зберігаються й у наступних кварталах, то можна простежити рух платежів дебіторів і кредиторів і стан коштів на кожну дату платежу дебіторів і платежу кредиторам.

При цьому можна оцінити:

- чи породжують сформовані умови недолік коштів в обороті або забезпечують вільні кошти в обороті;
- яка величина названих коштів та протягом якого періоду часу вони мають місце;
- визначити залишки дебіторської й кредиторської заборгованості на кінець періоду;
- оцінити в цілому вплив умов розрахунків на фінансовий стан підприємства, фактори, що формують характер цього впливу.

У таблиці 3.2 показаний рух грошових коштів під впливом розрахунків з покупцями й постачальниками. Передбачається, що такі умови розрахунків діють протягом двох кварталів.

Таблиця 3.2

Рух дебіторської й кредиторської заборгованості ПАТ “Мотор Січ”,
відповідно до договірних умов

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів (ПД), тис. грн.	Платежі кредиторам (ПК), тис. грн.	Вільні кошти (+), недолік коштів в обороті (-) (ВГК), тис. грн.
1	2	3	4
15	0	654659	814768
30	0	654659	160109
45	0	654659	-494550
59	2299584	0	1805034
60	0	654659	1150375
75	0	654659	495716
90	0	654659	-158943
105	0	654659	-813602
118	2299584	0	1485982
120	0	654659	831323
135	0	654659	176664
150	0	654659	-477995
165	0	654659	-1132654
177	2299584	0	1166930

В остаточному підсумку оцінка всього перерахованого дозволяє приймати рішення про зміни умов розрахунків з покупцями й постачальниками в межах наявних можливостей.

Результати розрахунку (рис.3.5) показують, що відносини підприємства з дебіторами й кредиторами, що відповідають умовам розрахунків з ними, несприятливі для ПАТ “Мотор Січ”: в обороті постійно існують періоди, коли відсутні вільні кошти, та брак яких послідовно зростає. Зміна вільних коштів не є рівномірним: за станом на окремі дати їхня сума знижуються, а потім знову зростає.

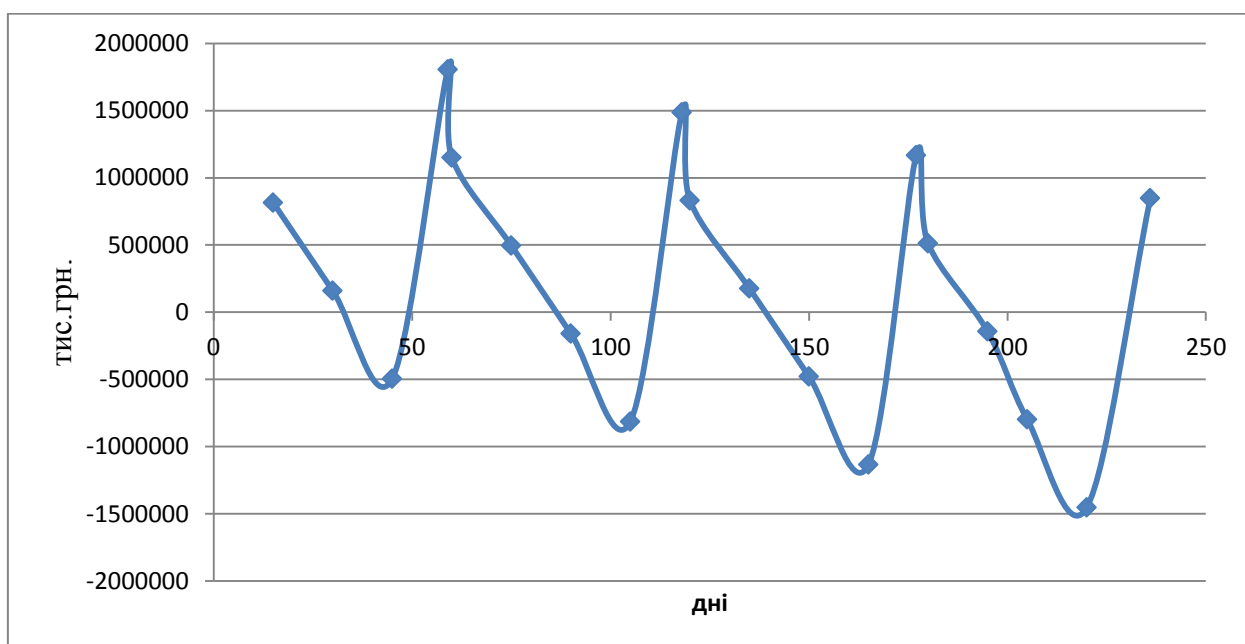

Рис.3.5. Вільні кошти ПАТ “Мотор Січ”

У цих умовах ПАТ “Мотор Січ”, нездатне погасити прострочену кредиторську заборгованість, навіть якщо дебітори не повернуть свої прострочені борги.

Розглянемо стан балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості і їхніх впливів на рівень коефіцієнта загальної ліквідності.

Вартість оборотних активів залежить, крім короткострокової дебіторської заборгованості, від вартості запасів, залишків коштів і довгостроковий дебіторської заборгованості. Але, навіть не знаючи вартості оборотних активів, на кожному з розглянутих дат, можна припустити, що на

кінець півріччя рівень коефіцієнта загальної ліквідності буде вище, ніж на кінець кварталу.

При цьому немає небезпеки виникнення простроченої кредиторської заборгованості, тому що підприємство не має більшу суму вільних коштів в обороті. Ця сума, однак, знизиться на певний день, тому що наступить строк розрахунків із кредиторами. До наступної дати платежів кредиторам передбачається надходження дебіторської заборгованості. Таким чином, при дотриманні дебіторами договірних строків платежів ПАТ “Мотор Січ” має кошти для своєчасних розрахунків із кредиторами й постійно має у своєму розпорядженні вільні кошти в обороті.

Настільки сприятливі умови можуть забезпечуються двома обставинами:

1. Середній одноденний розмір витрат від продажів перевищує середню одноденну суму витрат на продану продукцію й приросту балансових запасів.

2. Дебіторська заборгованість обертається швидше кредиторської заборгованості.

Вплив кожного з названих обставин на формування вільних коштів в обороті, а отже, на достатність платежів дебіторів для своєчасного погашення кредиторської заборгованості нерівнозначний. Припустимо, що в нашій випадку змінилася тільки одна умова: термін обороту дебіторської заборгованості.

Якщо планові показники на перший квартал:

- середня одноденна виручка від продажів – 33999 тис. грн.;
- середні одноденні витрати на продану продукцію з урахуванням зміни залишків запасів – 43550 тис. грн.;
- оборотність короткострокової дебіторської заборгованості (без обліку простроченої) – 40 днів;
- оборотність короткострокової кредиторської заборгованості (без обліку простроченої) – 20 днів.

Необхідно підкреслити, що перевищення одноденних витрат і зміни залишків запасів над одноденним виторгом не обов'язково означає збитковість продажів. Воно може означати значне збільшення балансових запасів при наявності прибутку від продажів. Це важливо мати на увазі при наступному прийнятті рішень про вихід зі сформованої ситуації.

Розрахуємо стан дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості й коштів. Дебіторська заборгованість:

$$33999 \times 40 = 1359960 \text{ тис. грн.},$$

а короткострокова кредиторська заборгованість :

$$75000 \times 20 = 1500000 \text{ тис. грн.}$$

Кожний платіж покупців дорівнює –1359960 тис. грн.; кожний платіж підприємства кредиторам становить: 1500000 тис. грн.

Навіть без розрахунку ясно, що надходжень від дебіторів коштів постійно достатньо для своєчасних розрахунків із кредиторами.

Але ступінь цієї недостатності різна за станом на різні дати, що й показано в табл. 3.3 та на рис.3.6.

За даними рисунку 3.6 видно, що ситуація в II кварталі є більш сприятливою, чим у другому.

Результати розрахунку показують, що в таких умовах недолік коштів в обороті відсутній. Якщо ж визначені раніше умови не забезпечуються, то формується прострочена кредиторська заборгованість із усіма наслідками.

Ліквідувати її за допомогою навіть регулярних надходжень платежів дебіторів у даних умовах неможливо, тому, швидше за все, прийдеться залучати короткострокові банківські кредити.

Більша оборотність дебіторської заборгованості в порівнянні із кредиторської може не забезпечити наявності вільних коштів в обороті.

Єдиною причиною недоліку коштів для своєчасних розрахунків із кредиторами стали більше низькі суми платежів дебіторів у порівнянні з розмірами належних оплат кредиторам.

Таблиця 3.3

Рух дебіторської й кредиторської заборгованості ПАТ “Мотор Січ”

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів (ПД), тис. грн.	Платежі кредиторам (ПК), тис. грн.	Вільні кошти (+), недолік коштів в обороті (-) (ВГК), тис. грн.
1	2	3	4
20	1359960	0	2829387
40	1359960	1500000	2689347
60	1359960	0	4049307
80	1359960	1500000	3909267
100	1359960	0	5269227
120	1359960	1500000	5129187
140	1359960	1500000	4989147
160	1359960	1500000	4849107
180	1359960	0	6209067
200	1359960	1500000	6069027
220	1359960	0	7428987
240	1359960	1500000	7288947
260	1359960	0	8648907
280	1359960	1500000	8508867
300	1359960	0	9868827
320	1359960	1500000	9728787
340	1359960	0	11088747

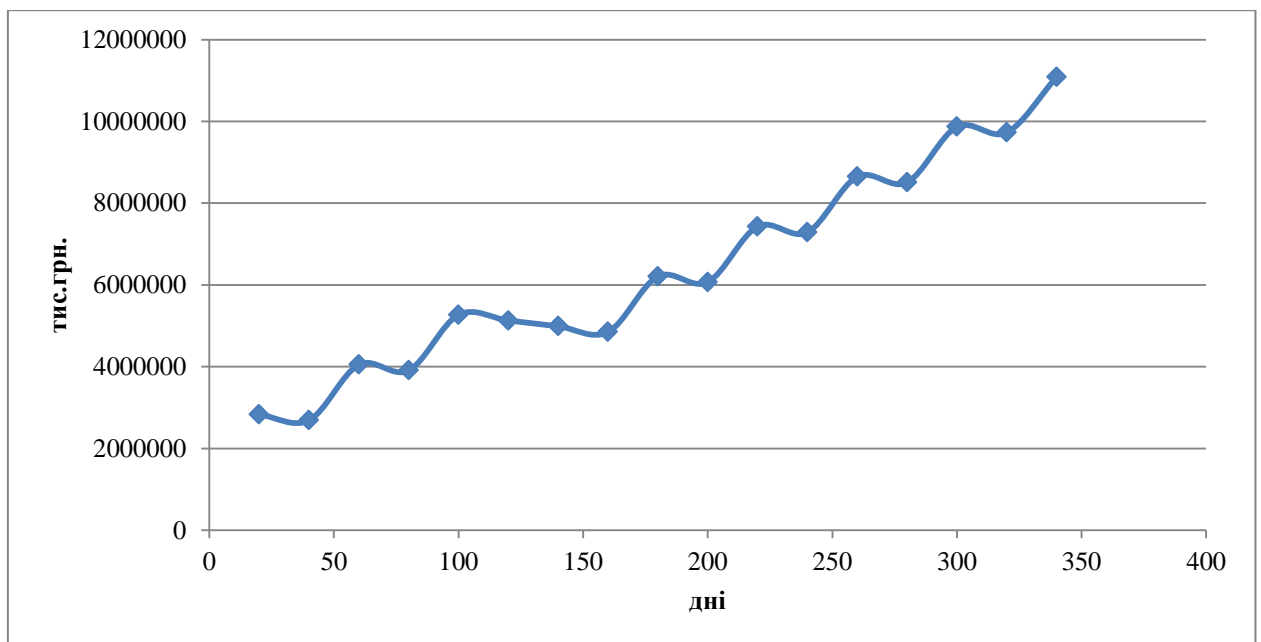

Рис. 3.6. Рух вільних коштів в обороті ПАТ“Мотор Січ”

Однак на основі розглянутої ситуації не можна робити висновок, що перевищення платежів кредиторам над надходженнями від дебіторів завжди приводить до недоліку коштів в обороті, що постійно має місце.

Наявність вільних коштів в обороті або недолік коштів для розрахунків із кредиторами визначається сполученням оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості й величини кожного платежу дебіторів і кредиторам.

Умову наявності вільних коштів в обороті можна виразити нерівністю:

$$\text{Плд} \times \text{Код} > \text{Плк} \times \text{Кок} \quad (3.3)$$

де Плд – сума одного платежу дебіторів;

Плк – сума одного платежу кредиторам;

Код – число повних оборотів дебіторської заборгованості;

Кок – число повних оборотів кредиторської заборгованості.

Протилежний знак нерівності свідчить про недолік коштів в обороті на певну дату. Число повних оборотів розраховується розподілом порядкового номера дня, на який проводиться оцінка, на число днів одного обороту.

ПАТ “Мотор Січ” треба змінювати деякі умови розрахунків.

Зростання залишку грошових коштів підприємства позитивно вплине на показник абсолютної ліквідності.

Висновки до розділу 3

На основі третього розділу можна зробити наступні висновки:

1. В процесі діяльності підприємства треба враховувати, що рівень платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” визначається низкою факторів, серед яких треба відзначити:

– стан платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” безпосередньо залежить від розміру наявних грошових коштів;

– рівень платоспроможності ПАТ “Мотор Січ” визначається його здатністю забезпечувати утворення грошових потоків, які за обсягами та термінами відповідають зобов'язанням та платіжним потребам підприємства.

– раціональне управління дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємства;

– політика фінансування активів підприємства.

2. Підприємство повинне прагнути до найоптимальнішого співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, для чого потрібно дотримуватись такого періоду погашення кредиторської заборгованості, щоб максимально скористатись нею і вчасно її сплатити.

3. Рекомендовано в процесі фінансового планування та поточної роботи проводити оцінку розмірів балансових залишків дебіторської й кредиторської заборгованості періоду оборотності кожної з них. Для забезпечення вільних грошових коштів, підприємству необхідно здійснювати одночасне управління рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Наявність вільних коштів в обороті або недолік коштів для розрахунків із кредиторами визначається сполученням оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості й величини кожного платежу дебіторів і кредиторам.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку національної економіки України, в умовах економічної та політичної нестабільності, платоспроможність підприємства є однією із найважливіших умов його господарської діяльності.

Нині не існує єдиного підходу щодо визначення поняття «платоспроможності підприємства», тому розкриття сутності даного показника є актуальним з точки зору теорії. Ми вважаємо, що найбільш точно відображає сутність поняття платоспроможності таке визначення: платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Під ліквідністю підприємства варто розуміти його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань. Ліквідність означає безумовну платоспроможність підприємства і передбачає постійну тотожність між його активами та зобов'язаннями одночасно за загальною сумою, термінами перетворення активів у гроші та термінами погашення зобов'язань.

Методику оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства доцільно здійснювати за такими пунктами:

- аналіз ліквідності балансу підприємства;
- оцінка фінансового стану підприємства;
- розрахунок і аналіз основних показників ліквідності;
- розрахунок показників поточної платоспроможності;
- розрахунок інтегрального показника та загального показника платоспроможності.

Однією з найважливіших галузей національної економіки є машинобудування. Продукція машинобудування не тільки безпосередньо задовольняє потреби споживачів, але і забезпечує виробництво товарів і послуг підприємствами інших галузей. Розвиток машинобудівного

виробництва характеризує стан науково-технічного потенціалу та визначає місце країни у міжнародному розподілі праці та глобальному конкурентному середовищі. В Україні розвинуто широкопрофільне машинобудування, підприємства якого формують складний, взаємопов'язаний машинобудівний комплекс. До його складу входять усі основні галузі машинобудування.

Здійснений аналіз стану та проблем функціонування машинобудівної галузі України дозволив дійти висновку, що в сучасних умовах вихід машинобудівної галузі із кризи потребує підтримки інноваційного розвитку машинобудівних підприємств та переорієнтування їх експортних можливостей на інші країни й регіони.

Особливою складовою сталого функціонування сучасного машинобудівного підприємства є реалізація інноваційної моделі його розвитку, яка для більшості вітчизняних підприємств машинобудування є єдиним конструктивним варіантом, здатним забезпечити оновлення виробничих технологій та асортименту продукції, а також сприяти створенню умов для максимального використання їх інтелектуального потенціалу.

Стратегічними цілями є стимулювання кінцевого попиту на вітчизняну продукцію, встановлення прозорих умов для конкуренції виробників, сприяння адаптивності економіки до становлення нового типу промислового виробництва.

ПАТ “Мотор Січ” – одне з провідних у світі підприємств з розробки, виробництва, ремонту та сервісного обслуговування авіаційних газотурбінних двигунів для літаків та вертольотів, а також промислових газотурбінних установок. В даний час ПАТ “Мотор Січ” активно розвиває напрямки зі створення, ремонту, модернізації вертольотів в рамках реалізації програми вертольотобудування.

Основною продукцією, що забезпечила АТ “Мотор Січ” більше 10% доходів за 2018 рік, є авіаційні двигуни різних типів і модифікацій.

Значним ринком збуту для продукції ПАТ “Мотор Січ” є країни далекого зарубіжжя. ПАТ “Мотор Січ” приділяє велику увагу збереженню і

розширенню ринків збуту в регіонах, де експлуатується авіатехніка з двигунами нашого виробництва. Тривалу і плідну співпрацю пов'язує підприємство з багатьма партнерами з країн Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Африки та Латинської Америки.

На ПАТ “Мотор Січ” за період 2016-2018 рр. спостерігається зростання обсягів реалізації продукції в 2017 р. на 4604222 тис.грн., або на 43,66%, та зменшення в 2018 р. на 2910741 тис.грн., або на 19,21%.

Чистий прибуток за період 2016-2017 рр. збільшився на 1139731 тис.грн., та досяг рівня 3104174 тис.грн., а за період 2017-2018 рр. зменшився на 1851981 тис.грн., та досяг рівня 1252193 тис.грн.

Собівартість реалізованої продукції протягом 2017 р. збільшується на 2470755 тис.грн. за рахунок зростання фізичного обсягу реалізації та збільшення витрат на 1 грн. товарної продукції на 4,16коп., а протягом 2018 р. зростає на 603415 тис.грн. за рахунок зменшення фізичного обсягу реалізації та зростання витрат на 1 грн. товарної продукції на 15,43 коп.

На основі проведено аналізу ліквідності балансу ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018рр., зроблено висновок про неліквідну структуру балансу. Ні в жодному році не виконуються всі позиції які необхідні для забезпечення ліквідності балансу.

Аналіз показників ліквідності ПАТ “Мотор Січ” в 2016-2018рр., показав, що

коефіцієнт загальної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня, та на 31.12.2018 він перевищує рівень нормативного рівня. При цьому він зростає протягом 2016 р. на 0,42 протягом 2017 р. на 0,32 та протягом 2018 р. ще на 0,95;

коефіцієнт проміжної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня, та на 31.12.2018 він перевищує межу нормативного рівня. При цьому він збільшується протягом 2016р. на 0,5 протягом 2017 р. зменшується на 1,58 та протягом 2018 р. ще на 0,22;

коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2016-2018 рр. є вищим від визнаного нормального рівня. При цьому він зростає протягом 2016 р. на

0,17, протягом 2017 р. зменшується на 0,04 та протягом 2018 р. зменшується на 0,14.

На основі проведеного аналізу типу фінансової стійкості на ПАТ “Мотор Січ” можна зробити наступні висновки:

– на початок 2016 р. на підприємстві спостерігався кризовий фінансовий стан. Кризовий фінансовий стан ($S = 0,0,0$) характеризується перевищенням запасів над нормальними джерелами фінансування за наявності в складі позикових коштів несплачених у строк кредитів та простроченої кредиторської й дебіторської заборгованості;

– на кінець 2016 р. ситуація на підприємстві значно покращилась, спостерігався нестійкий фінансовий стан. Нестійкий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має вигляд: $S = (0,0,1)$). Він свідчить про такий стан, коли запасів і витрат більше, ніж нормальних джерел фінансування, тому підприємство змушено залучати додаткові джерела фінансування.

– на кінець 2017 р. та протягом 2018 р. ситуація на підприємстві значно покращилась, спостерігалась абсолютна фінансова стійкість. Абсолютна фінансова стійкість трикомпонентний показник типу фінансової стійкості, що має такий вигляд: $S = (1,1,1)$, тобто: $ЗВ < ВОК$, де $ЗВ$ – запаси та витрати; $ВОК$ – розмір власних оборотних коштів підприємства.

Аналіз рентабельності вказує на те, що підприємство є прибутковим, та в 2018 р. всі показники мають тенденції до погіршення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
2. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
3. Бержанір І.А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колективна монографія / за ред. Слатвінського М.А. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. 151–156 с.
4. Бернстайн Л. Анализ финансовой отчетности. Пер. с англ. [Л. Бернстайн]; под ред. Я.В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2012. 624 с.
5. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] . К.: КНЕУ, 2015. 592 с.
6. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента . К.: Ника-Центр, 2016. Т. 1. 590 с.
7. Богацька Н.М. Методичні підходи до оцінки платоспроможності сучасних підприємств [Текст] .Економічний простір.2010.No41. С. 212-221.
8. Бочаров В.В. Комплексный финансовый анализ. СПб.: Питер, 2015. 432 с.
9. Бригхэм Ю.Ф. Финансовый менеджмент: [учебник]. С.Пб.: Питер, 2012. 960 с.
10. Бригхэм Ю. Ф. Энциклопедия финансового менеджмента: сокр. пер. с англ. / Ред. кол.: А.М. Емельянов, В.В. Воронов, В.И. Кушлин и др. М.: РАГС;ОАО "Изд-во "Экономика", 2018. 823 с.
11. Бухгалтерский учет для руководителя / Быков В. А., Бычкова С. М., Пятов М. Л. и др. М. : Проспект, 2016. 288 с.
12. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / Т.А. Кутинець, Л.В. Чижевська, С. Л. Береза та ін. ; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ЖІТІ, 2015. 672 с.

13. Бухгалтерський словник / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПП "Рута", 2015. –224 с.
14. Василюшин Т. Аналіз сучасного стану машинобудівної промисловості України та визначення основних проблем її розвитку.економічний вісник. 2013. № 4(43). С. 10-20.
15. Васильєва Н. Ф.Машинобудування як матеріально-технічна основа неоіндустріальної економіки України. Економіка промисловості. 2014. № 4 (68). С. 88-96.
16. Васильчук І.П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва (у схемах і таблицях). Навчально-методичний посібник. Львів: "Магнолія-2016", 2013. 336 с.
17. Вахович Дж. М. Основы финансового менеджмента: [учебник]. Джеймс К. Ван Хорн, Джон М. Вахович. Вильямс, 2018. 1225 с.
18. Вдовенко Л. Платоспроможність підприємств:сутність та методика розрахунку показників. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет; ред.кол.: С.І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль:Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2012. Вип. 10. Ч. 2. С. 27-29.
19. Галасюк В. В. Об определении понятия «платежеспособность» в контексте концепции ССФ.Фондовый рынок. 2013. № 13. С. 26-33.
20. Горбатенко А.А. Оцінка платоспроможності підприємства в кризових умовах .Вісник Української академії Банківської Справи. 2014. № 1(26). С. 31-40.
21. Господарський Кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/436-15
22. Дзюба М. І. Аналіз стану машинобудівних підприємств України на зовнішніх та внутрішніх ринках [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://www.mev-hnu.at.ua>.

23. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2010. № 3. URL: www.economy.nauka.com.ua.
24. Ефимова О.В. Финансовый анализ. М.: Изд-во "Бухгалтерский учет", 2012. 528 с.
25. Журавльова Ю. Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення (на прикладі харчової промисловості): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». К., 2017. 20 с.
26. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства. Фінанси України. 2016. № 2. С. 116-120.
27. Журавльова Ю.Ю. Класифікація зовнішніх факторів впливу на платоспроможність підприємства. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2015. №4. С. 60-67.
28. Журавльова Ю.Ю. Сутність платоспроможності підприємства. Фінанси України. 2010. №1. С. 116-120.
29. Іванов В. Концептуальні засади забезпечення платоспроможності підприємства. Економіка. 2013. №9 (100). С.4-8.
30. Іонін Є. Є. Розв'язання питань методологічного обґрунтування понять «платоспроможність» і «ліквідність».Актуальні проблеми економіки. 2009. № 6. С.30-42.
31. Кальна Т. . Конкурентоспроможність продукції машинобудівного комплексу України в експортно-імпортних операціях [Текст]. Економічний аналіз : зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2016. Том 25. № 1. С. 2936.
32. Ковалев В.В.Финансовый анализ: методы и процедуры. М.: Финансы и статистика, 2011. 560 с.
33. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: Навч. Посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2015. 485 с.

34. Коротаєва Ю. Перспективи та проблеми машинобудування / Ю. Коротаєва [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuiv.gov.ua/e-journals/Sepid/2012_1/12kyvtpm.pdf.
35. Костырко Р.А. Финансовый анализ: [учебное пособие].Х.: Фактор, 2017. 784 с.
36. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства. Вісник ТНЕУ. 2018. №4. С. 124.
37. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз [Текст]: підручник. К.: Центр учбової літера-тури, 2018. 392 с.
38. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. [підручник]. К.: ЦУЛ, 2016. 520 с.
39. Крейнина М.Н. Финансовый менеджмент: учебное пособие. М. : Дело и Сервис, 1998. 304 с.
40. Кривдюк А.В., Яцишина С.Є. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства. Економічний простір. №15. 2018 С. 185-190.
41. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія.К.:КНЕУ. 2011. 388 с.
42. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 302 с.
43. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової; М-во освіти і науки України. К.: Центр учбової літератури, 2010. 648 с.
44. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ:КНТУ, 2014. 536 с.
45. Мойсеєнко І. П. Інвестування: Навч. посіб. / І.П. Мойсеєнко. К.: Знання, 2016. 490 с.
46. Носова Є.А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства [Текст] .Економіка. Проблеми економічного становлення. 2012. №2.С. 58-64.
47. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 6. С. 419-426.

48. Ольховський А.М. Ліквідність і платоспроможність підприємства: концептуальний підхід. *Фінанси України*. 2014. № 5. С. 118-123.
49. Петришин Н. Система стратегічних показників діяльності машинобудівних підприємств. *Регіональна економіка*. 2012. № 4. С. 173-184.
50. Пігуль Н.Г. Сучасний стан та перспективи розвитку машинобудівного комплексу України. *Економіка та суспільство* [Електронний ресурс]. 2015. № 2. Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal-15>
51. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник. К.: КНЕУ, 2015. 535 с.
52. Подольська В.О. Фінансовий аналіз. К.: Центр навчальної літератури. 2017. 488 с.
53. Прыкина Л.В. Экономический анализ предприятия : [учебник]. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 360 с.
54. Райан Б. Стратегический учет для руководителя. пер. с англ. под ред. В. А. Микрюкова М. : Аудит ; ЮНИТИ, 2018. 616 с.
55. Рибченко М. Ф. Оптимізація системи безготівкових розрахунків. *Фінанси України*. 2012. № 13 (86). С. 58-64
56. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2012. № 2. С. 47-58.
57. Сирочук Н. А. Машинобудування України: стан, проблеми, перспективи в умовах виходу із фінансово-економічної кризи. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 3 С. 213-217.
58. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз: Ч. 2. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.
59. Солодухин Д. Н. Финансовая стратегия восстановления платежеспособности предприятия. *Финансы*. 2013. № 4. С. 65-67.
60. Солотва В. Сутність платоспроможності підприємства . *Фінанси України*. 2010. №1. С. 116-120

61. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.]. К. : ЦНЛ, 2016. 224 с.
62. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навч. посібник для студ. екон. спец. вищих навч. закл. Національний банк України; Львівський банківський ін-т. 2. вид., стер. К.: Алерта, 2013. 486 с.
63. Ткаченко І. П. Фінансовий аналіз: консп. лекц. для студ. усіх форм навч. Кам'янське: ДДТУ, 2018. 223 с.
URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl92.pdf>.
64. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: Знання, 2012. 816 с.
65. Фінанси підприємств / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.; за заг. ред. А. М. Поддєрьогіна. 7-ме вид. К.: КНЕУ, 2018. 552 с.
66. Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік : посібник . К. : Видавничий центр "Академія", 2012. 672 с.
67. Чумакова Т. М. Аналіз сучасного стану машинобудівного комплексу України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua>.
68. Шандова Н. В. Сценарний підхід до визначення напрямків розвитку підприємства. Вісник ЖДТУ. 2017. № 1 (79). С. 165-169
69. Шевченко К.О., Ткаченко Є.Ю. Ліквідність та платоспроможність як індикатори результативності впровадження механізмів управління активами та капіталом. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Вплив цифрової освіти на розвиток людського капіталу"(Internet-конференція), 20-21 листопада 2019 р. С.124-128.
70. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу. М.: Инфра-М, 2018. 208 с.
71. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.]. К. : Міленіум, 2013. 160 с

72. Шубна О. В. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку машинобудівного комплексу України. Научный вестник Донбасской государственной машиностроительной академии. 2017. № 3. - С. 153-158.

73. Якобець Х. Г. Вплив різних форм безготівкових розрахунків на фінансовий стан підприємства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/yakobets-hg-vpliv-riznih-form-bezgotivkovih-rozrahunkiv-na-finansoviy-stand-pidpriemstva/>

74. Статистична інформація. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

			КОДИ
		Дата(рік, місяць, число)	2019 01 01
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ"	за ЄДРПОУ	14307794
Територія		за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання		за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності		за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників	2		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	пр. Моторобудівників, 15, м.Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, 0617204211		

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	1884	5366	0
первісна вартість	1001	2770	7583	0
накопичена амортизація	1002	886	2217	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	5733581	6443786	0
первісна вартість	1011	8686955	10314752	0
знос	1012	2953374	3870966	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	28457	26824	0
первісна вартість	1016	35011	35061	0
знос	1017	6554	8237	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	58603	27082	0
інші фінансові інвестиції	1035	29824	1545	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	120717	0

Продовження додатка А

1	2	3	4	5
Інші необоротні активи	1090	92439	205369	0
Усього за розділом I	1095	5944788	6830689	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	10500001	13192781	0
Виробничі запаси	1101	3365997	3816055	0
Незавершене виробництво	1102	6563541	8401944	0
Готова продукція	1103	552776	958682	0
Товари	1104	17687	16100	0
Поточні біологічні активи	1110	138	165	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	915209	1125428	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	871230	581123	0
з бюджетом	1135	281971	49041	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	3370	47	0
з нарахованих доходів	1140	383	375	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	154770	322801	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	635516	559935	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1273420	2352855	0
Готівка	1166	804	1672	0
Рахунки в банках	1167	1149135	2349829	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	40183	110351	0
Усього за розділом II	1195	14672821	18294855	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	11539	110	0
Баланс	1300	20629148	25125654	0

Продовження додатка А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	7112	122128	0
Додатковий капітал	1410	451774	491729	0
Емісійний дохід	1411	416087	417258	0
Накопичені курсові різниці	1412	35562	74358	0
Резервний капітал	1415	71184	71251	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13397346	15369225	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(177)	(2852)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Неконтрольована частка	1490	-85587	-79694	0
Усього за розділом I	1495	14122181	16252316	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5446	18476	0
Пенсійні зобов'язання	1505	62118	76913	0
Довгострокові кредити банків	1510	17878	359177	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	29097	1734821	0
Довгострокові забезпечення	1520	72352	71923	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	1056084	914902	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0

Продовження додатка А

1	2	3	4	5
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	1242975	3176212	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	601461	874166	0
Векселі видані	1605	103	103	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	40329	19323	0
за товари, роботи, послуги	1615	566308	632068	0
за розрахунками з бюджетом	1620	1299669	186335	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1277816	158878	0
за розрахунками зі страхування	1625	34440	33017	0
за розрахунками з оплати праці	1630	89337	93344	0
за одержаними авансами	1635	2518833	2752056	0
за розрахунками з учасниками	1640	19968	55356	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	60369	59284	0
Доходи майбутніх періодів	1665	1168	971486	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	32007	20588	0
Усього за розділом III	1695	5263992	5697126	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	20629148	25125654	0

ДОДАТОК Б

Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2016 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10546207	13824039
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4217243)	(4933107)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	6328964	8890932
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	9991300	10562058
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(1041515)	(997124)
Витрати на збут	2150	(779587)	(804272)
Інші операційні витрати	2180	(11027717)	(11802464)

Продовження додатка Б

Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3471445	5849130
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	9187	14184
Інші фінансові доходи	2220	21501	55118
Інші доходи	2240	255137	339035
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(190164)	(100003)
Втрати від участі в капіталі	2255	(1)	(9486)
Інші витрати	2270	(893075)	(1634929)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2674030	4513049
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-709587	-1183399
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1964443	3329650
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	193281	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	49676	-11823
Інший сукупний дохід	2445	-13375	108175
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	229582	96347
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	229582	96347
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2194025	3425997
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	2047640	3408073
неконтрольованій частці	2475	-83197	-78423
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	2188052	3500473
неконтрольованій частці	2485	5973	-74476

Продовження додатка Б

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	5224356	5738689
Витрати на оплату праці	2505	1835971	1793253
Відрахування на соціальні заходи	2510	390650	514503
Амортизація	2515	757681	700643
Інші операційні витрати	2520	2359416	13534351
Разом	2550	10568074	22281439

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077990	2077990
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	945.35	1602.34
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	945.35	1602.34
Дивіденди на одну просту акцію	2650	30	30

ДОДАТОК В

Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	5366	3695	0
первісна вартість	1001	7583	8688	0
накопичена амортизація	1002	2217	4993	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби:	1010	6444350	7033627	0
первісна вартість	1011	10314832	11414431	0
знос	1012	3870482	4380804	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	26824	26744	0
первісна вартість	1016	35061	36671	0
знос	1017	8237	9927	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	35178	35933	0
інші фінансові інвестиції	1035	1545	1546	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	120717	115505	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	205369	418867	0
Усього за розділом I	1095	6839349	7635917	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	13308727	14365601	0
Виробничі запаси	1101	3815509	4218462	0

Продовження додатка В

1	2	3	4
Незавершене виробництво	1102	8507188	8921359
Готова продукція	1103	969930	1206139
Товари	1104	16100	19641
Поточні біологічні активи	1110	165	87
Депозити перестрашування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1121133	3195027
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	581123	562501
з бюджетом	1135	49041	270757
у тому числі з податку на прибуток	1136	47	24
з нарахованих доходів	1140	375	490
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	322809	359056
Поточні фінансові інвестиції	1160	559935	9313
Гроші та їх еквіваленти	1165	2352855	2756289
Готівка	1166	1672	1591
Рахунки в банках	1167	2349829	2752625
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	115410	88081
Усього за розділом II	1195	18411573	21607202
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	110	338
Баланс	1300	25251032	29243457

Продовження додатка В

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	122128	121682	0
Додатковий капітал	1410	502059	522693	0
Емісійний дохід	1411	417258	422565	0
Накопичені курсові різниці	1412	84772	99407	0
Резервний капітал	1415	71251	71315	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	15405679	18440600	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(2852)	(3539)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Неконтрольована частка	1490	-63652	-51847	0
Усього за розділом I	1495	16315142	19381433	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	18476	15686	0
Пенсійні зобов'язання	1505	76913	65342	0
Довгострокові кредити банків	1510	359177	369971	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1735357	1891259	0
Довгострокові забезпечення	1520	71923	71244	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	914966	1328767	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0

Продовження додатка В

1	2	3	4	5
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	3176812	3742269	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	874166	804356	0
Векселі видані	1605	103	103	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	19323	57665	0
за товари, роботи, послуги	1615	661396	533649	0
за розрахунками з бюджетом	1620	186195	208736	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	158958	176777	0
за розрахунками зі страхування	1625	33017	40605	0
за розрахунками з оплати праці	1630	93344	119991	0
за одержаними авансами	1635	2781277	3279571	0
за розрахунками з учасниками	1640	55356	98133	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	59284	63235	0
Доходи майбутніх періодів	1665	971486	884415	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	24131	29296	0
Усього за розділом III	1695	5759078	6119755	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	25251032	29243457	0

ДОДАТОК Г

Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2017 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15150429	10546323
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6687998)	(4137864)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	8462431	6408459
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	8388733	9991344
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(1246056)	(1042826)
Витрати на збут	2150	(896893)	(779587)
Інші операційні витрати	2180	(9121302)	(11026291)

Продовження додатка Г

1	2	3	4
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	5586913	3551099
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	124	9187
Інші фінансові доходи	2220	5699	21501
Інші доходи	2240	479345	255137
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(205672)	(190164)
Втрати від участі в капіталі	2255	(924)	(1)
Інші витрати	2270	(1678730)	(893075)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4186755	2753684
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1082581	-709587
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3104174	2044097
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-34	193281
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	21313	60090
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	489	-13375
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	21768	239996
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	21768	239996
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та	2465	3125942	2284093

Продовження додатка Г

Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	3097889	2089523
неконтрольованій частці	2475	6285	-45426
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	3112984	2240363
неконтрольованій частці	2485	12959	43744

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	5860340	5228253
Витрати на оплату праці	2505	2352259	1835048
Відрахування на соціальні заходи	2510	498880	390454
Амортизація	2515	804089	850296
Інші операційні витрати	2520	10906682	12352079
Разом	2550	20422250	20656130

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077710	2077736
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077710	2077736
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1494.03	983.8
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1494.03	983.8
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	30

ДОДАТОК Д

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	3695	2520	0
первісна вартість	1001	8688	9471	0
накопичена амортизація	1002	4993	6951	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	135421	0
Основні засоби:	1010	7033627	7212062	0
первісна вартість	1011	11414431	12014124	0
знос	1012	4380804	4802062	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	26744	358241	0
первісна вартість	1016	36671	371382	0
знос	1017	9927	13141	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	35933	22038	0
інші фінансові інвестиції	1035	1546	8616	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	199881	0
Відстрочені податкові активи	1045	115505	95464	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	418867	331840	0
Усього за розділом I	1095	7635917	8366083	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	14365601	16462336	0
Виробничі запаси	1101	4218462	4610208	0
Незавершене виробництво	1102	8921359	10585339	0
Готова продукція	1103	1206139	1247841	0
Товари	1104	19641	18948	0
Поточні біологічні активи	1110	87	106	0

Продовження додатка Д

Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3195027	1427761	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	562501	948111	0
з бюджетом	1135	270757	271532	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	24	119	0
з нарахованих доходів	1140	490	310	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	359056	347735	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	9313	9789	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2756289	1469427	0
Готівка	1166	1591	4222	0
Рахунки в банках	1167	2752625	1464382	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	88081	191741	0
Усього за розділом II	1195	21607202	21128848	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	338	289	0
Баланс	1300	29243457	29495220	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	280529	280529	0
Капітал у дооцінках	1405	121682	0	0
Додатковий капітал	1410	522693	1606600	0
Емісійний дохід	1411	422565	420390	0
Накопичені курсові різниці	1412	99407	139	0
Резервний капітал	1415	71315	71251	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18440600	19397065	0

Продовження додатка Д

Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Неконтрольована частка	1490	-51847	302	0
Усього за розділом І	1495	19381433	21354360	0
ІІ. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	18476	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	76913	307475	0
Довгострокові кредити банків	1510	359177	280751	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1735357	1631285	0
Довгострокові забезпечення	1520	71923	112597	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	914966	1097247	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом ІІ	1595	3742269	3429355	0
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	804356	560539	0
Векселі видані	1605	103	9103	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	57665	84225	0
за товари, роботи, послуги	1615	533649	775669	0
за розрахунками з бюджетом	1620	208736	243654	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	176777	214877	0
за розрахунками зі страхування	1625	40605	46934	0
за розрахунками з оплати праці	1630	119991	132887	0
за одержаними авансами	1635	3279571	2658148	0
за розрахунками з учасниками	1640	98133	32336	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	63235	102417	0
Доходи майбутніх періодів	1665	884415	3092	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	29296	62501	0
Усього за розділом ІІІ	1695	6119755	4711505	0

Продовження додатка Д

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	29243457	29495220	0

ДОДАТОК Ж

Консолідований звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) за 12 місяців 2018 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 239 687	15150429
Чисті зароблені страхові премії	2010		0
Премії підписані, валова сума	2011		0
Премії, передані у перестраховування	2012		0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7291413)	(6687998)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0
Валовий: прибуток	2090	4948274	8462431
Валовий: збиток	2095		(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0
Інші операційні доходи	2120	1 008 736	8388733
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		(0)
Адміністративні витрати	2130	(1482211)	(1246056)
Витрати на збут	2150	(768210)	(896893)
Інші операційні витрати	2180	(1 972 444)	(9121302)

Продовження додатка Г

1	2	3	4
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1 734 145	5586913
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195		(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	17812	124
Інші фінансові доходи	2220	103 813	5699
Інші доходи	2240	330356	479345
Дохід від благодійної допомоги	2241		0
Фінансові витрати	2250	(271 862)	(205672)
Втрати від участі в капіталі	2255	(2977)	(924)
Інші витрати	2270	(54479)	(1678730)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 856 808	4186755
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295		(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	604 615	-1082581
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1252193	3104174
Чистий фінансовий результат: збиток	2355		(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		-34
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		0
Накопичені курсові різниці	2410	(690)	21313
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	(8)	0
Інший сукупний дохід	2445	144393	489
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	145091	21768
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	145091	21768
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та	2465	1107102	3125942

Продовження додатка Г

Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	1257497	3097889
неконтрольованій частці	2475	5304	6285
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	1118252	3112984
неконтрольованій частці	2485	11150	12959

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	6971731	5860340
Витрати на оплату праці	2505	2772299	2352259
Відрахування на соціальні заходи	2510	587070	498880
Амортизація	2515	863505	804089
Інші операційні витрати	2520	3839249	10906682
Разом	2550	15033854	20422250

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077736	2077710
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077736	2077710
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	602,67185	1494.03
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	602,67185	1494.03
Дивіденди на одну просту акцію	2650		0